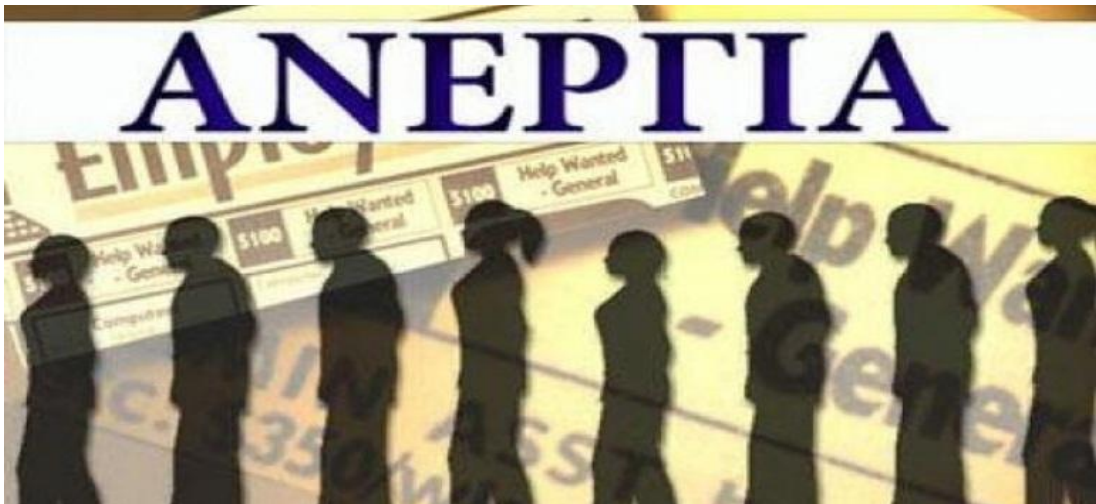

**ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΚΡΗΤΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ & ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ**

**Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΣΤΗΝ Ε.Ε.
ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ
2007-2013**

**ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΣΑΒΒΑΚΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ (Α.Μ.:9110)
ΣΤΡΑΤΑΚΗΣ ΜΙΧΑΗΛ (Α.Μ.:9161)**

Επιβλέπων: **Δημοτίκαλης Ιωάννης**, Επίκουρος Καθηγητής

**ΗΡΑΚΛΕΙΟ
ΜΑΪΟΣ 2016**

Πηγή Εικόνας Εξωφύλλου : διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <http://www.zougla.gr/money/article/ametavliti-sto-246-i-anergia-stin-elad>

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το αντικείμενο διερεύνησης της παρούσας εργασίας αποτελεί το πλέον σημαντικό οικονομικό φαινόμενο της τελευταίας δεκαετίας. Πρόκειται για το φαινόμενο της ανεργίας, που απασχολεί τόσο την παγκόσμια κοινότητα λόγω των σοβαρών αρνητικών επιπτώσεών του, όσο και τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τις οποίες πλήττει καίρια. Η εργασία αναφέρεται ιδιαίτερα στις χώρες της ΕΕ, με έμφαση σ' αυτές που επηρεάστηκαν περισσότερο από την κρίση: Ελλάδα, Ισπανία, Πορτογαλία, Ιταλία, Ιρλανδία, αλλά και τη Γαλλία, και εστιάζει συγκριτικά στις ομοιότητες και διαφορές αναφορικά με τους δείκτες ανεργίας κατά την εξαετία 2007-2013.

Συγκεκριμένα στο εισαγωγικό πρώτο κεφάλαιο (Κεφάλαιο 1) του θεωρητικού μέρους παρουσιάζεται συνοπτικά το θέμα της ανεργίας σε συνδυασμό με το σκοπό της εργασίας και τα ερωτήματα, που προκύπτουν για την ανάγκη διερεύνησής του. Στο δεύτερο κεφάλαιο (Κεφάλαιο 2) γίνεται λόγος για τα γενικά δεδομένα της ανεργίας: ορισμός, μέτρηση, αίτια, μορφές, συνέπειες, τρόποι αντιμετώπισης. Στο τρίτο κεφάλαιο (Κεφάλαιο 3) -και στο πλαίσιο της ανασκόπησης για την εξέλιξη του φαινομένου στην ΕΕ την περίοδο 2007-2013- αναφέρονται τα χαρακτηριστικά και οι μεταβολές της ανεργίας σε σχέση με το ΑΕΠ.

Στο τέταρτο κεντρικό κεφάλαιο (Κεφάλαιο 4) παρουσιάζονται αναλυτικά μερικές βασικές πτυχές του ζητήματος με βάση τα στοιχεία της βιβλιογραφίας: Η χρηματοπιστωτική κρίση σε σχέση με το ΑΕΠ στην Ελλάδα της κρίσης, η απασχόληση και η ανεργία στις χώρες της Ευρωζώνης (2008-2013), καθώς και τα αντίστοιχα συγκριτικά στοιχεία για τις χώρες της Ευρώπης (2012-2013), η διαμόρφωση της αγοράς εργασίας στην Ε.Ε λόγω ανεργίας (2007- 2013), οι ενεργητικές και παθητικές πολιτικές απασχόλησης, η Ευρωπαϊκή Στρατηγική Απασχόλησης, όπως και η βιωσιμότητα των πόλεων ως λύση για την κρίση. Ακολουθούν στο πέμπτο και επιλογικό κεφάλαιο (Κεφάλαιο 5), στο πρώτο μέρος, τα συμπεράσματα επιγραμματικά της θεωρητικής προσέγγισης, ενώ στη συνέχεια, στο δεύτερο μέρος (Κεφάλαιο 6), παρουσιάζεται η εμπειρική διερεύνηση του ζητήματος της ανεργίας με βάση στατιστικά δεδομένα και τις σχετικές απεικονίσεις για τις έξι προαναφερόμενες ευρωπαϊκές χώρες, μεταξύ των οποίων και η χώρα μας.

Λέξεις κλειδιά : 1) ανεργία
2) Ευρωζώνη
3) απασχόληση
4) Ελλάδα

ABSTRACT

The subject of investigation of this work is one of the most important economic phenomenon of the last decade, unemployment. Nowadays, unemployment concerns many countries of the European Union, but it has also serious effects on the global community. Our work makes reference to the European countries that are most affected by the phenomenon of unemployment such as : Greece, Spain, Portugal, Italy, Ireland and France. It also studies the similarities and the differences of these countries as for their unemployment rate.

The first chapter of the study presents briefly the matter of unemployment, the main purpose of our work and some questions that resulted from our research. Chapter 2 is interested in general information about unemployment : definition, measurements, causes and forms of unemployment, consequences and ways to deal the problem. Chapter 3 deals with the basic characteristics of GDP and the relation that occurs between unemployment and the rate of GDP.

Chapter 4 reveals the basic idea of our work, as it presents extensively the rate of unemployment, the rate of GDP, the rate of active and passive trade and the connection that exists between these facts concerning the European countries of our research. At the end of the theoretical part of the study, we present some conclusions that we are based on.

Finally, there is the practical part of the paper which involves statistic information and visual displays of the data concerning the six European countries of our research.

Key words : 1) unemployment
2) Euro zone
3) employment
4) Greece

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	σελ. 3-4
ABSTRACT (ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΣΤΑ ΑΓΓΛΙΚΑ)	σελ. 4

ΜΕΡΟΣ Ι : ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Συνοπτική παρουσίαση του οικονομικού φαινομένου της ανεργίας	σελ. 8
1.2 Σκοπός και ερωτήματα της εργασίας	σελ. 9

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΑΝΕΡΓΙΑ

2.1 Ορισμός της ανεργίας	σελ. 10-11
2.2 Μέτρηση της ανεργίας	σελ. 11-12
2.3 Αίτια της ανεργίας	σελ. 12-14
2.4 Μορφές - Είδη ανεργίας	σελ. 14-17
2.5 Συνέπειες της ανεργίας	σελ. 17-18
2.6 Τρόποι αντιμετώπισης της ανεργίας	σελ. 18-19

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΣΤΗΝ Ε.Ε. 2007-2013

3.1 Χαρακτηριστικά της ανεργίας στις χώρες της ΕΕ κατά την περίοδο της κρίσης	σελ. 20-21
3.2 Μεταβολές στην ανεργία και στο ΑΕΠ στην ΕΕ την περίοδο 2008-2013	σελ. 22-23

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΣΤΗΝ Ε.Ε. ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

4.1 Χρηματοπιστωτική-οικονομική κρίση και ΑΕΠ στην Ελλάδα της κρίσης	σελ. 24-25
4.2 Απασχόληση και ανεργία στις χώρες της Ευρωζώνης 2008-2012	σελ. 25-27
4.3 Συγκριτικά στοιχεία για την ανεργία στην Ευρώπη 2012-2013	σελ. 27-28
4.4 Η διαμόρφωση της αγοράς εργασίας στην Ε.Ε λόγω ανεργίας (2007- 2013)	σελ. 29-30
4.5 Ενεργητικές και Παθητικές Πολιτικές Απασχόλησης	σελ. 30-31
4.6 Η Ευρωπαϊκή Στρατηγική Απασχόλησης λύση για την κρίση;	σελ. 31-33
4.7 Ανάλυση πρωτοβουλίας από τις πόλεις	σελ. 33

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Συμπεράσματα Θεωρητικού Μέρους

σελ. 34-36

ΜΕΡΟΣ II: ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

- 6. 1. Ανάλυση ανεργίας και οικονομικών δεδομένων στην Ελλάδα σελ. 38-42
- 6. 2. Ανάλυση ανεργίας και οικονομικών δεδομένων στην Ισπανία σελ. 43-47
- 6. 3. Ανάλυση ανεργίας και οικονομικών δεδομένων στην Πορτογαλία σελ. 47-51
- 6. 4. Ανάλυση ανεργίας και οικονομικών δεδομένων στην Ιταλία σελ. 52-56
- 6. 5. Ανάλυση ανεργίας και οικονομικών δεδομένων στην Ιρλανδία σελ. 57-61
- 6. 6. Ανάλυση ανεργίας και οικονομικών δεδομένων στη Γαλλία σελ. 61-65
- 6.7. Συγκριτικά συμπεράσματα από τη μελέτη των έξι ευρωπαϊκών χωρών σελ. 66

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

σελ. 67-68

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

σελ.69-71

ΜΕΡΟΣ Ι

ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Συνοπτική αναφορά στο οικονομικό φαινόμενο της ανεργίας

Επιχειρώντας ως πρώτη προσέγγιση του θέματος μια σύντομη ιστορική αναδρομή, παρατηρούμε ότι η ανεργία (Σκουτέλης Γ., 1996), με βάση τα μέχρι τώρα γνωστά δεδομένα, συνδέεται ήδη από τον προηγούμενο αιώνα άμεσα με τη γενίκευση της μισθωτής εργασίας ως κυρίαρχης μορφής αμειβόμενης εργασίας μέσα στο καπιταλιστικό σύστημα, στο πλαίσιο του οποίου γνωρίζει συνεχή ανάπτυξη, καθώς οι αλλαγές στο οικονομικό και κοινωνικό κατεστημένο είναι ραγδαίες. Κατά τους μελετητές πάντα, αναμφίβολα πρώτο αξιοσημείωτο σταθμό αποτελεί η δεκαετία του 1970 με την πρώτη πετρελαϊκή κρίση, οπότε και άρχισε να παρατηρείται σοβαρή αυξητική τάση του φαινομένου με κλιμακούμενη πορεία έκτοτε.

Στις μέρες μας ιδιαίτερα, η παγκόσμια οικονομική κρίση του 2008, που ξεκίνησε από τις ΗΠΑ, μετεξελίχθηκε σταδιακά σε παγκόσμια κρίση ανεργίας. Εκφράζονται μάλιστα φόβοι, και όχι άδικα, ότι «αυτή η κρίση ανεργίας σχετικά γρήγορα θα μετατραπεί σε πολιτική κρίση, καθώς η ανεργία όλο και περισσότερο αντικαθιστά την οικονομία ως το κεντρικό πρόβλημα του χρηματοοικονομικού συστήματος» (Friedman G., 2013), με αποτέλεσμα σοβαρές συνέπειες -όχι μόνο στο στενά ατομικό, αλλά ευρύτερα και στο κοινωνικό πεδίο- σε πολλούς πολίτες, οι οποίοι βιώνουν με μεγάλη δυσκολία πλέον την καθημερινότητά τους.

Προκειμένου τώρα ειδικότερα για τα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπου «οι οικονομίες με το μεγαλύτερο βαθμό εξάρτησης από την εξωτερική χρηματοδότηση είναι και οι πιο ευάλωτες» (Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδας, 2008), πρέπει να σημειωθεί ότι η κατάσταση της ανεργίας τόσο στη χώρα μας, όσο και συγκριτικά στα «ασθενέστερα» κράτη της ευρωζώνης, παρουσιάζεται εντονότερη αναμφίβολα στις ευάλωτες ομάδες πληθυσμού, δηλαδή στους νέους, στις γυναίκες και στους ηλικιωμένους, ενώ δεν παύει να πλήττει παράλληλα και ένα μεγάλο μέρος της παραγωγικής τάξης των ενηλίκων, οι οποίοι καθημερινά διαπιστώνουν απώλεια εισοδήματος, επαπειλούμενη απόλυση και συχνά απώλεια τελικά της θέσης εργασίας τους.

1.2 Σκοπός και ερωτήματα της εργασίας

Στην παρούσα εργασία ως θέμα προτεραιότητας για τις χώρες –μέλη της Ε.Ε. κατά την περίοδο της κρίσης, το χρονικό δηλαδή διάστημα 2007 -2013, προβάλλεται το οικονομικό φαινόμενο της ανεργίας, που συγκεντρώνει δικαιολογημένα το ιδιαίτερο ενδιαφέρον, καθώς μεγάλες ομάδες ενεργού πληθυσμού επηρεάζονται από τις επιπτώσεις του, και εύλογα εμπνέει ανησυχία για τη μελλοντική πορεία, συνοχή και εξέλιξη της ίδιας της ευρωπαϊκής κοινότητας.

Ο κύριος λοιπόν σκοπός του πρώτου μέρους (της θεωρητικής δηλαδή προσέγγισης) της σύντομης αυτής της μελέτης, ο οποίος προκύπτει από εύλογα σχετικά ερωτήματα, είναι να τοποθετηθεί το φαινόμενο της ανεργίας στην τρέχουσα οικονομική συγκυρία: Να παρουσιαστούν οι βασικές παράμετροι που το ορίζουν, να σχολιαστούν τα βασικά χαρακτηριστικά του σε σχέση με άλλα οικονομικά μεγέθη (π.χ. ΑΕΠ), να αξιοποιηθούν συγκριτικά στοιχεία -βάσει της βιβλιογραφίας- για τις υπό συζήτηση πληττόμενες ευρωπαϊκές χώρες, να διερευνηθούν οι προσπάθειες αντιμετώπισής του και να αναδειχτεί ο καταλυτικός του ρόλος στη σύγχρονη αγορά εργασίας των κρατών –μελών της ΕΕ.

Στη δεύτερη ενότητα, μέσα από στατιστικά δεδομένα επιχειρείται η εμπειρική σύγκριση του μεγέθους της ανεργίας των Ευρωπαίων πολιτών δειγματοληπτικά σε έξι πληγείσες οικονομικά χώρες και με βάση γνωστές μεταβλητές (ΑΕΠ, μέγεθος, ρυθμός ανεργίας, ρυθμός εισαγωγών εξαγωγών), προκειμένου να καταστεί σαφέστερη η σοβαρότητα της κατάστασης για την κλυδωνιζόμενη ευρωπαϊκή ισορροπία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΑΝΕΡΓΙΑ

2.1. Ορισμός της ανεργίας

Το Διεθνές Γραφείο Εργασίας (Δ.Γ.Ε.) με τον όρο «άνεργος» ορίζει το σύνολο των πολιτών που εμφανίζονται χωρίς εργασία, είναι διαθέσιμοι να εργαστούν και βρίσκονται σε αναζήτηση εργασίας, αλλά αδυνατούν να την εξασφαλίσουν. Εργασία μη αμειβομένη, όσο εντατική και αν είναι, δεν αποκλείει το άτομο από τον ορισμό του μη ενεργού πληθυσμού. Ανεργία, λοιπόν, δεν σημαίνει απουσία εργασίας, αλλά απουσία αμειβόμενης εργασίας. Δεν θεωρείται άνεργος κάποιος που αναζητούσε εργασία, αλλά μετά από πολλή προσπάθεια δε βρήκε και έτσι εγκατέλειψε τον αγώνα, ούτε και αυτός που έχει βέβαια απασχόληση, αλλά αυτή δεν ανταποκρίνεται στην αξία της εργασιακής του δυνατότητας.

Γενικότερα, ο όρος «ανεργία» καλύπτει την αδυναμία εξεύρεσης εργασίας αμειβόμενης και ανάλογης με τα προσόντα, τις ικανότητες και τις κλίσεις του ατόμου. Κατά δεύτερο λόγο με τον ίδιο όρο υπονοείται τόσο η ακούσια αργία των ατόμων, που προσφέρουν την εργασία τους έναντι ημερομισθίου, μισθού, ή οποιουδήποτε άλλου τρόπου αμοιβής, εξαιτίας της έλλειψης ειδικής επαγγελματικής εργασίας, όσο και η έλλειψη ή η περιορισμένη προσφορά εργασίας, με άμεση συνέπεια να μην εξασφαλίζουν εργασία, ανάλογη των προσόντων τους, άτομα ικανά να την προσφέρουν.

Η εμφάνιση της ανεργίας προϋποθέτει αναμφίβολα τη συνύπαρξη πολλών παραγόντων, μεταξύ των οποίων συμπεριλαμβάνονται αρχικά η διάκριση μεταξύ του χρόνου κοινωνικής εργασίας, που έχει ως στόχο την προμήθεια ενός βασικού εισοδήματος, και του χρόνου προσωπικής ή οικογενειακής εργασίας. Έπειτα συνδέεται με την εμπορική ανταλλαγή, με την έννοια ότι ο εργαζόμενος πωλεί την εργατική του δύναμη, αλλά προϋποθέτει και τη στενή αντίληψη της μισθωτής εργασίας, δηλαδή τη δυνατότητα απόκτησης εισοδήματος, άρα και επιβίωσης, μόνο με την εξεύρεση εργασίας έναντι καταβολής μισθού.

Σε κάθε περίπτωση πάντως, η ανεργία αποτελεί φοβερή μάστιγα για κάθε κοινωνία, αφού καθιστά ανενεργό μεγάλο μέρος του εργατικού της δυναμικού -και ιδιαίτερα του νεανικού- το οποίο θα μπορούσε να συμβάλλει όχι μόνο στην αύξηση

της παραγωγικότητας, αλλά και στην ανανέωση των παραγωγικών, οικονομικών και διοικητικών μηχανισμών με καινούριες ιδέες, μεθόδους και οράματα. Αποτελεί μάστιγα οπισθοδρόμησης και αιτία κακών, γιατί αφήνει τον άνθρωπο εκτεθειμένο στις κάθε λογής «εύκολες λύσεις», που απλόχερα προσφέρει η σύγχρονη κοινωνία, ωθώντας τον στην αδιαφορία για τον εαυτό του και για τα κοινά, στην κατάθλιψη, στην παθητικότητα, στην ανευθυνότητα ή, ακόμη χειρότερα, στη βία και στην εγκληματικότητα.

2.2 Μέτρηση της ανεργίας

Όπως έχει εύστοχα επισημανθεί (Καραμεσίνη Μ., 2006): «Είναι αδύνατον να μετρηθεί «αντικειμενικά» η ανεργία, δεδομένου ότι δεν υπάρχουν αυστηρά όρια μεταξύ απασχόλησης και ανεργίας, καθώς επίσης και μεταξύ ανεργίας και ανενεργού κατάστασης. Αντίθετα υπάρχουν επικαλύψεις μεταξύ των τριών αυτών καταστάσεων (απασχόληση, ανεργία, μη εργατικό δυναμικό). Αν η αντικειμενική μέτρηση του φαινομένου είναι αδύνατη, τότε η διαμάχη γύρω από τον ακριβή προσδιορισμό της «κρυμμένης ανεργίας» ή των «πλασματικών άνεργων» λειτουργεί παραμορφωτικά ως προς την πραγματική φύση της ανεργίας. Η ουσία της τελευταίας βρίσκεται στην ετερογένεια του περιεχομένου της, την απροσδιοριστία των ορίων της, την ποικιλία των καταστάσεων των ανέργων και τις συνέπειες που έχει για την ατομική πορεία και εξέλιξη των ανθρώπων το πέρασμα από αυτήν».

Οι ειδικοί πάντως έχουν συμφωνήσει ότι το ποσοστό ανεργίας μιας οικονομίας προκύπτει από τη διαίρεση της ανεργίας προς το εργατικό δυναμικό, δηλαδή εξαρτάται άμεσα από το ποσοστό του εργατικού δυναμικού που δεν απασχολείται ενεργά. Και ως εργατικό δυναμικό μιας χώρας ορίζεται το σύνολο των ατόμων που ήδη απασχολούνται και των ατόμων που ζητούν ενεργά να απασχοληθούν (Πουρναράκης Ε., 1997). Έτσι προκύπτει ότι οι άνεργοι προσδιορίζονται σύμφωνα με τη σχέση: Άνεργοι = Εργατικό δυναμικό – Απασχολούμενοι. Εδώ όμως πρέπει να τονιστεί (Πετρινώτη Ξ., 1989) ότι η ανεργία δεν αποτελεί έλλειψη εργασίας γενικά, αλλά έλλειψη αμειβόμενης εργασίας. Για το λόγο αυτό διαφέρουν και οι άνεργοι από τους άεργους, οι οποίοι είτε δεν έχουν αναζητήσει ποτέ εργασία είτε έχουν παραιτηθεί από την αναζήτηση.

Τελικά, λοιπόν, το ποσοστό ανεργίας εξαρτάται όχι μόνο από τον αριθμό των ανέργων, αλλά και από το μέγεθος του εργατικού δυναμικού και υπολογίζεται ως εξής:

Ποσοστό Ανεργίας: Αριθμός Ανέργων %

Εργατικό δυναμικό

Βέβαια, ο καθορισμός του ποσοστού ανεργίας είναι δύσκολος κι αυτό, επειδή υπάρχει κρυμμένη ανεργία (αγρότες, αυτοαπασχολούμενοι, οικογενειακές επιχειρήσεις) και πολλοί, δυνάμει εργαζόμενοι, αποθαρρυσμένοι, δε δηλώνουν ότι αναζητούν εργασία. Γι' αυτό το λόγο μπορεί να σημειωθεί αύξηση της απασχόλησης χωρίς αντίστοιχη μείωση της ανεργίας. Αν το ποσοστό ανεργίας υπερβεί το 3%, ακολουθεί υποκατανάλωση και υποεπένδυση με αρνητικές οικονομικές και κοινωνικές συνέπειες. Το κοινωνικό αυτό κόστος επιφέρει υποβάθμιση του βιοτικού επιπέδου και της παραγωγικής ικανότητας ολόκληρης της χώρας (Αγαπητός Γ., 2008). Εκτός από τον παραπάνω τύπο μέτρησης της ανεργίας, υπάρχουν και άλλοι δύο τρόποι μέτρησης, που χρησιμοποιούνται από τις περισσότερες χώρες (Κατσανέβας Θ., 2001): 1) Οι έρευνες δημοσκόπησης του πληθυσμού. 2) Η εγγραφή των ατόμων που ζητούν εργασία από τους διάφορους οργανισμούς. Πάντως, οι στατιστικές ανεργίας συχνά στο παρελθόν αποδείχτηκαν ηθελημένα ανεπαρκείς κυρίως ίσως εξαιτίας πολιτικής σκοπιμότητας, που στόχευε στην απόκρυψη των πραγματικών διαστάσεων του προβλήματος.

2.3 Αίτια της ανεργίας

Η αύξηση της ανεργίας, όπως είναι γνωστό, συμπίπτει αρχικά με την εμφάνιση και ραγδαία ανάπτυξη της σύγχρονης τεχνολογίας με ακόλουθη την αλλαγή του μοντέλου παραγωγής στο χώρο της οικονομίας. Η έντονη ανάγκη ζήτησης ειδικευμένου εργατικού δυναμικού, με αυξημένες γνώσεις και δεξιότητες, οδηγεί σε περιθωριοποίηση τους λιγότερο ειδικευμένους εργαζομένους της παλαιάς τεχνολογίας (κατάργηση παραδοσιακών επαγγελμάτων), ενώ παράλληλα ωθεί σε κατάσταση ανεργίας το εντελώς ανειδίκευτο προσωπικό των επιχειρήσεων. Συνεπώς η τεχνολογία καταργεί θέσεις εργασίας χαμηλού κόστους και χαμηλής

παραγωγικότητας και δημιουργεί άλλες, νέες, πιο παραγωγικές και εξειδικευμένες, με υψηλότερες αμοιβές για τους εργαζόμενους (Krugman, 1994). Στις μέρες μας μάλιστα υπάρχουν επιχειρήσεις που ενδιαφέρονται αποκλειστικά για συγκεκριμένους προσοντούχους τύπους εργαζομένων, επενδύοντας φυσικά και το ανάλογο κόστος πάνω τους.

Παράλληλα, η αύξηση του διεθνούς εμπορίου και η μεγιστοποίηση του ανταγωνισμού -στο πλαίσιο της λεγόμενης «παγκοσμιοποίησης» και στο επίπεδο των ανεπτυγμένων οικονομικά τουλάχιστον χωρών- επιδρούν όχι μόνο θετικά, αλλά και αρνητικά στον τομέα της εργασιακής απασχόλησης. Έτσι, από τη μια παρατηρείται εξαγωγή επιχειρηματικών δραστηριοτήτων σε κράτη-περιοχές με φθηνότερο εργατικό δυναμικό, και από την άλλη τα εισαγόμενα προϊόντα με χαμηλό κόστος παραγωγής υποβαθμίζουν τα εγχώρια, γεγονός που σημαίνει απώλεια ζωτικών θέσεων εργασίας με κατάληξη και πάλι την ανεργία.

Ακόμη, η μείωση επενδύσεων, ανταγωνιστικότητας και η έλλειψη κεφαλαίων, όπως και η έλλειψη σωστής εργασιακής νομοθεσίας σε πολλές χώρες, λειτουργεί ως καταλύτης για την αύξηση της ανεργίας, όσον αφορά σε ηλικιακούς περιορισμούς (νέοι-μεγαλύτεροι) ή στη διάκριση των φύλων (άντρες- γυναίκες), προκειμένου να απορροφηθούν ενεργά και αυτές οι πιο «ευάλωτες» ομάδες πληθυσμού, που με τη σειρά τους αναζητούν εργασία για αξιοπρεπή επιβίωση.

Ειδικότερα, στην εποχή μας, και η μετανάστευση αποδεικνύεται ένας ακόμη λόγος για την ύπαρξη ανεργίας με κατάληψη θέσεων από τους νόμιμους ή και από τους παράνομους μετανάστες, που αυξάνουν το εργατικό δυναμικό δημιουργώντας πτωτικές πιέσεις στους μισθούς και στις αμοιβές και οδηγώντας ουσιαστικά στο ίδιο αποτέλεσμα. Μελέτη (Λυμπεράκη, 2005) αποδίδει την υψηλή ανεργία στη χώρα μας, για παράδειγμα, στη σημαντική αύξηση του υποψήφιου εργατικού δυναμικού, που σχετίζεται με την είσοδο των γυναικών στο κόσμο της εργασίας, καθώς και με την εισροή πλήθους μεταναστών.

Πάντως τα παραπάνω πολυσυζητημένα και ήδη γνωστά αίτια του προβλήματος, αλλά και -συμπληρωματικά- η απουσία σύνδεσης ανάμεσα στην εκπαίδευση και στην παραγωγή, όπως και ο ανύπαρκτος ή ελλιπής επαγγελματικός σχεδιασμός σε μια μακροπρόθεσμη κρατική πολιτική βάση, υποσκελίζονται κατά την

πρόσφατη δεκαετία από το βάρος της οικονομικής κρίσης, που πλήττει την παγκόσμια οικονομία και ιδιαίτερα τα αδύναμα κράτη της Ευρώπης.

Έγκυρη μελέτη (Eurobank EFG Economic Research, τχ. 8, 2009) αποδίδει συγκεκριμένα σε «τρεις ενότητες παραγόντων μια πρώτη προσέγγιση του πώς οδηγηθήκαμε στην πρόσφατη κρίση και οι οποίες αναδεικνύουν ταυτόχρονα και τους τομείς, στους οποίους απαιτούνται σοβαρές μεταρρυθμίσεις και παρεμβάσεις πολιτικές. Πρώτον επικράτησαν σταδιακά τις τελευταίες δεκαετίες οι νεοκλασικές αντιλήψεις για τη λειτουργία της οικονομίας και της αγοράς στη διεθνή οικονομική, επιστημονική και πολιτική ζωή. Η δεύτερη σημαντική αιτία ήταν οι μεγάλες παγκόσμιες μακροοικονομικές ανισορροπίες, που δεν αντιμετωπίστηκαν επί μακρόν την τελευταία δεκαετία. Η τρίτη και σημαντικότερη ίσως αιτία συνδέεται με τη σταδιακή μετατόπιση των στόχων των τραπεζών από τη χρηματοδότηση της πραγματικής οικονομίας του εμπορίου και των παραγωγικών επενδύσεων, στην κερδοσκοπία, τα χρηματοοικονομικά στοιχήματα και τη χρηματοπιστωτική καινοτομία χωρίς οικονομική χρησιμότητα, που έγιναν σε σημαντικό βαθμό βασικές δραστηριότητες, ίσως και αυτοσκοπός για ορισμένες μεγάλες διεθνείς τράπεζες.»

Έτσι, ως αποτέλεσμα των γενικότερων κρίσιμων συνθηκών, την εποχή αυτή της σοβαρής ύφεσης, η ανεργία εξαπλώνεται και επηρεάζει δραματικά την παραγωγικότητα, οδηγεί σε ανακατανομή του εργατικού δυναμικού με τεράστιο κόστος για άτομα και επιχειρήσεις και, βέβαια, απρόβλεπτες συνέπειες για την περαιτέρω εξέλιξη και ομαλή οικονομική πορεία των κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

2.4 Μορφές - Είδη ανεργίας

Ανεργία τριβής

Πρόκειται για την ανεργία, η οποία θεωρείται αναπόφευκτη, επειδή παρουσιάζεται ακόμη και όταν η αγορά εργασίας βρίσκεται σε κατάσταση πλήρους απασχόλησης. Όμως, όταν σε μία οικονομία υπάρχει πλήρης απασχόληση, δεν σημαίνει ότι η ανεργία βρίσκεται σε μηδενικό επίπεδο. Αυτό αφορά κυρίως σε αδυναμία της αγοράς εργασίας να απορροφήσει άμεσα ανέργους με τα απαραίτητα προσόντα, αν και υπάρχουν κενές θέσεις εργασίας.

Η ανεργία τριβής συνήθως οφείλεται στην έλλειψη αποτελεσματικού συστήματος πληροφοριών, δηλαδή στην αδυναμία των εργατών να εντοπίσουν αμέσως τις κενές

θέσεις και στην αδυναμία των επιχειρήσεων να εντοπίσουν, επίσης αμέσως, τους ανέργους. Επιπλέον, οφείλεται στη γεωγραφική απόσταση μεταξύ της περιοχής, όπου υφίσταται ανεργία, και σ' αυτήν με τις κενές θέσεις εργασίας. Τέλος, η ανεργία τριβής δημιουργείται όταν οι εργαζόμενοι εγκαταλείπουν την εργασία, που έχουν ήδη, αναζητώντας μία καλύτερη: στο χρονικό διάστημα που μεσολαβεί τα άτομα είναι άνεργα. Η συμπεριφορά τους αυτή εξηγείται από το ότι δε βρίσκουν από την αρχή της σταδιοδρομίας τους την απασχόληση που τους ταιριάζει ή επιδιώκουν να πειραματιστούν με διάφορες εργασίες, πριν καταλήξουν κάπου (Κώτης Γ. και Κώτη Α., 2000).

Σε αντίθεση με τη διαρθρωτική ανεργία, η οποία είναι μακροχρόνιου χαρακτήρα, η ανεργία τριβής δεν συνεπάγεται ότι οι άνεργοι πρέπει να αλλάξουν επάγγελμα ή να μετακινηθούν σε άλλη περιοχή για να βρουν απασχόληση. Η διαφορά, που χαρακτηρίζει την ανεργία τριβής από τα άλλα είδη ανεργίας, είναι η βραχυχρόνια διάρκειά της (Σκουτέλης Γ., 1996).

Εποχιακή ανεργία

Η ανεργία αυτή, που όπως υπονοεί και η ονομασία της είναι σχετικά μικρής διάρκειας, οφείλεται στην εποχιακή διακύμανση της οικονομικής δραστηριότητας ορισμένων κλάδων, κυρίως τα τουριστικά επαγγέλματα, όπου δραστηριοποιείται σημαντικό μέρος εργαζομένων. Οι διακυμάνσεις αυτές εμφανίζονται συστηματικά κάθε χρόνο ανάλογα με την εποχή και είναι προβλέψιμες. Η εποχιακή ανεργία δεν θεωρείται ως σοβαρό οικονομικό πρόβλημα, γιατί μπορεί να αντιμετωπιστεί με την εύρεση συμπληρωματικής απασχόλησης, ώστε να μη μείνουν για πολύ καιρό άνεργοι οι εποχιακά εργαζόμενοι. Σε ορισμένες περιπτώσεις οι εποχιακά εργαζόμενοι έχουν σίγουρα μεγαλύτερες αποδοχές τους μήνες που απασχολούνται, ώστε να καλύπτουν τα έξοδά τους την περίοδο της εποχιακής ανεργίας.

Τεχνολογική ανεργία

Τη μορφή αυτή της ανεργίας την προκαλεί η μαζική εισβολή της Τεχνολογίας στο σύγχρονο εργασιακό χώρο, με τη γενίκευση των τηλεπικοινωνιών και με την υποκατάσταση της εργασίας από την εισαγωγή μηχανών «τελευταίας γενιάς», όπως οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές, γεγονός που επιφέρει ταυτόχρονη μείωση του κόστους

παραγωγής, οδηγεί σε απώλεια υπολογίσιμων θέσεων εργασίας, άρα σε ελάττωση του ενεργά απασχολούμενου ανθρώπινου δυναμικού και τελικά σε διόγκωση της μαζικής ανεργίας, λόγω της ολοένα αυξανόμενης υψηλής εξειδίκευσης.

«Με άλλα λόγια, ο τρόπος χρήσης των τεχνολογιών και όχι οι ίδιες οι τεχνολογίες οδηγούν στην ανεργία. Υπάρχουν πάμπολλες εμπειρικές μελέτες που αποδεικνύουν περίτρανα ότι η κοινωνικά ελεγχόμενη τεχνολογία όχι μόνον δεν θα απέβαινε σε βάρος των ανθρώπων της εργασίας, αλλά, αντίθετα, θα συνέβαλε τα μέγιστα στον εμπλουτισμό και την ποιοτική αναβάθμιση της ανθρώπινης εργασίας, αρκεί να απελευθερωθεί από τα δεσμά του κεφαλαίου και της ιδιωτικής πρωτοβουλίας που λειτουργεί αποκλειστικά και μόνον με κριτήριο το ατομικό κέρδος, αδιαφορώντας για την κοινωνική διάσταση της ανθρώπινης εργασίας» (Παπαδημητρίου Ζ., 2010).

Διαρθρωτική ή χρόνια ανεργία

Η διαρθρωτική ανεργία οφείλεται αρχικά σε τεχνολογικές μεταβολές, καθώς με την πρόοδο της Τεχνολογίας δημιουργούνται νέα επαγγέλματα και αχρηστεύονται άλλα (σταδιακή υποχώρηση ή και πλήρης εξαφάνιση ορισμένων κλάδων της οικονομίας), όπως επίσης καθορίζεται και από αλλαγές στη διάρθρωση της ζήτησης, οι οποίες στην περίπτωση αυτή αυξάνουν τη ζήτηση ορισμένων προϊόντων και ταυτόχρονα μειώνουν τη ζήτηση άλλων. Οι άνεργοι εδώ δεν έχουν τα προσόντα και την κατάλληλη εξειδίκευση για την κάλυψη των κενών θέσεων εργασίας ή δε ζουν στις περιοχές όπου υπάρχουν αυτές οι θέσεις. Έτσι, ενώ οι συνεχείς τεχνολογικές μεταβολές και βελτιώσεις δημιουργούν περιοδικά νέες θέσεις εργασίας, οι ενδιαφερόμενοι δε διαθέτουν τις απαιτούμενες γνώσεις, για να τις καταλάβουν.

Επομένως, η διάρθρωση της ζήτησης για εργασία, που μεταβάλλεται με γρήγορο ρυθμό, έχει ως τελικό αποτέλεσμα τη δημιουργία ανισορροπίας σε πολλές επιμέρους αγορές εργασίας. Πάντως, η αντιμετώπιση της διαρθρωτικής ανεργίας στη βάση της απαιτεί την επανεκπαίδευση-κατάρτιση των ανέργων, ώστε αυτοί να καταλάβουν αποτελεσματικά τις δημιουργούμενες κενές θέσεις εργασίας σε καίριους εξειδικευμένους τομείς σύμφωνα πάντοτε με τα δεδομένα της σύγχρονης οικονομίας.

Κυκλική ανεργία

Αυτό το είδος ανεργίας ακολουθεί τους επαναλαμβανόμενους κύκλους, βραχυχρόνιους ή μακροχρόνιους, της οικονομίας: είναι μικρή σε περιόδους οικονομικής άνθισης, ενώ αυξάνεται, όσο η οικονομική δραστηριότητα επιβραδύνεται (Σκουτέλης Γ., 1996). Ιδιαίτερα μάλιστα σε περίοδο οικονομικής κρίσης, με δεδομένη την οικονομική δυσκολία και με αποτέλεσμα την ύπαρξη λιγότερων κενών θέσεων εργασίας -συγκριτικά με τα άτομα που ζητούν απασχόληση (πλήρης ή μερική αδυναμία απορρόφησης μέρους του εργατικού δυναμικού), γίνεται φανερό ότι η κυκλική ανεργία σχετίζεται αποκλειστικά με τις διακυμάνσεις αυτές στην αγορά ζήτησης εργασία.

Καλυμμένη ανεργία

Παρατηρείται όταν οι εργαζόμενοι υποαπασχολούνται, ενώ δηλαδή το επιθυμούν, δε βρίσκουν πλήρη απασχόληση. Στην περίπτωση αυτή η ανεργία χαρακτηρίζεται «καλυμμένη» και στις μέρες μας προωθείται η μερική απασχόληση ως λύση ανάγκης, για την αντιμετώπισή της.

2.5 Συνέπειες της ανεργίας

Οι συνέπειες του δυσεπίλυτου αυτού προβλήματος άμεσες και έμμεσες, βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες, αφορούν αρχικά στην προσωπική ζωή των ατόμων, αλλά έχουν, όπως είναι φυσικό, επίσης σοβαρά επακόλουθα στον τομέα της οικονομίας, της κοινωνικής συνοχής και της πολιτικής διαχείρισης των κρατών.

Έτσι, λόγω της εξαιρετικής σημασίας που κατέχει η εργασία στη δομή των σύγχρονων κοινωνιών, η έλλειψή της, που συνεπάγεται στέρηση εισοδήματος, άρα και μέσων απόκτησης αγαθών και παροχής υπηρεσιών, έχει ως τελική κατάληξη την κατάσταση φτώχειας για το άτομο, συναισθήματα αβεβαιότητας, κατωτερότητας και ανασφάλειας, χαμηλό αίσθημα αυτοεκτίμησης, άγχος και απαισιοδοξία, με άμεσο κίνδυνο βλάβης της σωματικής και ψυχικής του υγείας. Μαζί βέβαια ακολουθεί και η αίσθηση κοινωνικής αδικίας, περιθωριοποίησης και αποκλεισμού, που με τη σειρά τους γεννούν έντονες οικονομικές και κοινωνικές ανισότητες, αντιπαλότητες και αντικοινωνικές συμπεριφορές, φαινόμενα αλλοτρίωσης και ανομίας, χαλάρωση του κοινωνικού ιστού, καθώς κλονίζεται η ομαλή διαδικασία ένταξης ενεργού μέρους του

πληθυσμού -κυρίως του νεανικού, και διαταράσσεται η ίδια η διαδικασία της κοινωνικοποίησης, μέρος της οποίας συντελείται μέσα από την υγιή εκτόνωση της εργασίας (Σκουτέλης Γ., 1996).

Ειδικότερα, τέλος, στον τομέα της οικονομίας τη σημερινή εποχή της κρίσης, ο παραγκωνισμός σημαντικού μέρους του εργατικού δυναμικού από την παραγωγική διαδικασία επηρεάζει αρνητικά την ανάπτυξη πολλών κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης -μεταξύ αυτών και τη χώρα μας- και έτσι παρατηρείται άμεσο κόστος εξαιτίας της απώλειας παραγωγικών δυνάμεων, ενώ το ποσοστό της ανεργίας εξακολουθεί να βρίσκεται σε συνεχή άνοδο, με αναγκαστικό κλείσιμο άλλοτε υγιών επιχειρήσεων και ακόλουθη δραματική μείωση των θέσεων εργασίας, με συρρίκνωση των οικονομικών πόρων, άρα με σημαντική επιβάρυνση του κρατικού προϋπολογισμού, πολύ σοβαρό κλονισμό της οικονομίας, και βέβαια, με ανυπολόγιστες ακόμη μακροπρόθεσμες επιπτώσεις για την οικονομική συνεκτικότητα των κρατών-μελών και την επιβίωση της κοινότητας.

2.6 Τρόποι αντιμετώπισης της ανεργίας

Η επίλυση του προβλήματος της ανεργίας στις μέρες μας αποτελεί επιτακτική ανάγκη ιδιαίτερα για τις χώρες της Ευρωζώνης, καθώς η οικονομική κρίση πλήττει δραματικά την οικονομία των ασθενέστερων κυρίως μελών, όπως η Ελλάδα, που ήδη διανύει την εποχή των μνημονίων. Η σύνδεση του πολύ σοβαρού αυτού προβλήματος για την επιβίωση της ευρωπαϊκής ισορροπίας, με τη μορφή τουλάχιστον που την αντιλαμβανόμαστε μέχρι σήμερα, φαίνεται εκτός των άλλων ότι συνδέεται και με συγκεκριμένες πολιτικές επιλογές των ισχυρότερων κρατών στη σκακιέρα του «παιχνιδιού» σε συνάρτηση και με τα παγκόσμια οικονομικά δεδομένα (ρόλος Η.Π.Α., Κίνας και Ιαπωνίας).

Οπωσδήποτε, πάντως, σε μικροπρόθεσμη προοπτική, προκειμένου οι επιχειρήσεις να αυξήσουν τις επενδύσεις τους, να επεκτείνουν τη δραστηριότητα τους και να δημιουργήσουν νέες, πρέπει το θεσμικό πλαίσιο των αγορών να αυξάνει την ανταγωνιστική πίεση πάνω στις επιχειρήσεις και ταυτόχρονα να καθιστά το περιβάλλον φιλικό προς την επιχειρηματική δραστηριότητα, με σκοπό την αύξηση της

απασχόλησης μέσω της ενίσχυσης της επιχειρηματικής πρωτοβουλίας των ίδιων των ανέργων και τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

Αυτό μπορεί να γίνει: **Πρώτον**, με την προώθηση του ανταγωνισμού, την απλούστευση του ρυθμιστικού και ειδικότερα του φορολογικού περιβάλλοντος, την παροχή κινήτρων και την εξάλειψη των φραγμών στην επιχειρηματικότητα και ιδιαίτερα στην ίδρυση νέων επιχειρήσεων. **Δεύτερον**, με τη διευκόλυνση της μετάβασης σε μια οικονομία βασισμένη στη γνώση, την ενθάρρυνση της χρήσης τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών και την τόνωση των επενδύσεων σε ανθρώπινο κεφάλαιο και σε έρευνα και ανάπτυξη (Σκουτέλης Γ., 1996).

Λαμβάνοντας μάλιστα υπόψη κατά καιρούς δημοσιευμένες μελέτες της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας, του Εθνικού Παρατηρητηρίου Απασχόλησης, του ΟΑΕΕ, του Υπουργείου Εργασίας, άλλων φορέων, καθώς και διαφόρων μελετητών, γίνεται φανερό ότι η διάρθρωση της απασχόλησης και το πρόβλημα της ανεργίας στην Ελλάδα κατά την τελευταία δεκαετία μπορεί να αναδειχθούν ως κεντρικά ζητήματα της εφαρμοζόμενης πολιτικής, όμως είναι προφανές ότι, επειδή δεν λήφθηκαν εγκαίρως τα κατάλληλα μέτρα και δεν τηρήθηκαν οι ενδεδειγμένες πολιτικές επιλογές για την εκπλήρωση των κριτηρίων της συνθήκης του «Μάαστριχτ», ακολούθησαν στη συνέχεια οι γνωστές δραματικές συνέπειες με ανεξέλεγκτη αύξηση των επιπέδων της ανεργίας.

Αναμφισβήτητα και σύμφωνα με μελέτες (Eurobank EFG Economic Research, τχ. 8, 2009) «στη χώρα μας η διεθνής κρίση συμπιέζει τα πραγματικά εισοδήματα και διογκώνει την ανεργία. Όμως, η Ελλάδα αντιμετωπίζει περισσότερα προβλήματα. Η κρίση έβγαλε στην επιφάνεια τις συσσωρευμένες ανισοροπίες της ελληνικής οικονομίας, οι οποίες γιγαντώθηκαν έπειτα από αδράνεια ετών της οικονομικής πολιτικής. Ο κίνδυνος είναι πλέον μεγάλος για την ελληνική οικονομία να εισέλθει σε μια ύφεση διάρκειας ή στην καλύτερη περίπτωση, σε μια στασιμότητα διαφοροποιούμενη από την υπόλοιπη Ευρώπη.»

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3
ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΣΤΗΝ Ε.Ε.
ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2007-2013

3. 1. Χαρακτηριστικά της ανεργίας στις χώρες της ΕΕ κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης

Η κρίση χρέους, με την εκρηκτική άνοδο της ανεργίας στις χώρες της Ευρωζώνης, αύξησε το δημοσιονομικό βάρος και κλόνησε το υπάρχον κοινωνικο-ασφαλιστικό σύστημα, επιβεβαιώνοντας την αδυναμία του παλαιού παραγωγικού προτύπου ανάπτυξης, ενώ καθυστερεί ακόμη η μετάβαση σε ένα νέο πρότυπο. Ταυτόχρονα η κρίση ανέδειξε τις μεγάλες ανισότητες μεταξύ των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Έτσι, με κριτήριο το επίπεδο ανεργίας, διακρίνουμε τέσσερις ομάδες κρατών μελών: **Στην πρώτη ομάδα**, με επίπεδο ανεργίας κάτω του 5% σε όλη την περίοδο της κρίσης, ανήκουν η Νορβηγία και η Σουηδία. **Στη δεύτερη ομάδα**, 11 χώρες συνολικά (ανάμεσά τους η Γερμανία, το Λουξεμβούργο, η Ολλανδία), παρατηρούνται μικρές διακυμάνσεις και επίπεδο ανεργίας μεταξύ 5-10%. **Στην τρίτη ομάδα** (Ιρλανδία, Ιταλία, Βουλγαρία), υπάρχουν χώρες με σταδιακή αύξηση της ανεργίας 10-15%, ενώ **στην τέταρτη ομάδα χωρών**, ανάμεσά τους και η Ελλάδα, ή η Ισπανία, η ανεργία βρίσκεται σε πολύ υψηλά επίπεδα, με επίπεδο έως και 28% και τείνει να αυξάνεται συνεχώς.

Γενικά παρατηρούμε ότι, παρόλο που τα επίπεδα απασχόλησης των νέων 15-24 ετών μειώθηκαν σε όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ανεξαρτήτως του εάν αυτές εμφανίζουν χαμηλά ή όχι ποσοστά συνολικής ανεργίας, αυξήθηκε ο αριθμός όσων συμμετέχουν σε μορφωτικές ή γενικά μαθησιακές διαδικασίες. Έτσι, τα επίπεδα ανεργίας των νέων είναι διπλάσια από το συνολικό επίπεδο ανεργίας σε όλες τις χώρες μέλη και οι διαφορές μεταξύ των κρατών είναι μικρές, με εξαιρέσεις προς τα πάνω την Ελλάδα και την Ισπανία, όπου το ποσοστό ανεργίας των νέων ξεπερνά το 50%. Αντίθετα, τα επίπεδα απασχόλησης των ατόμων 55-64 ετών παραμένουν σταθερά στα μισά περίπου κράτη μέλη, ενώ οι ρυθμοί ανεργίας στις υπόλοιπες χώρες γνωρίζουν σίγουρα αυξητική τάση, με σημαντικές όμως αυτή τη φορά διαφορές μεταξύ των κρατών, την ώρα που στη χώρα μας -ιδιαίτερα- παρατηρούνται εκρηκτικοί

έως και ανεξέλεγκτοι πλέον ρυθμοί ανόδου. Η συγκράτηση της μακροχρόνιας ανεργίας και η επέκταση ευέλικτων μορφών απασχόλησης οδήγησαν σε αύξηση των επιπέδων μη εθελοντικής μερικής απασχόλησης των ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας, με διαφορές και πάλι μεταξύ των χωρών, αλλά και με τα υψηλότερα ποσοστά να σημειώνονται ξανά στην Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία.

Τέλος, τα ποσοστά μακροχρόνιας ανεργίας των νέων, αλλά και των ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας, βρίσκονται σε παρόμοιο επίπεδο σε όλες τις χώρες, επειδή οι εφαρμοσμένες μέχρι τώρα κατά την περίοδο της κρίσης στην Ε.Ε. πολιτικές στόχευσαν κυρίως στην άμεση και προσωρινή μείωση των επιπέδων της μακροχρόνιας ανεργίας και όχι μακροπρόθεσμα στο συνολικό περιορισμό της.

Ειδικότερα οι πολιτικές αντιμετώπισης της ανεργίας επικεντρώθηκαν κυρίως γύρω από πέντε άξονες: **Ο πρώτος άξονας** αναφέρεται στη διευκόλυνση των προσλήψεων και των απολύσεων, **ο δεύτερος** περιέχει τα μέτρα για την επιδότηση των ανέργων, **ο τρίτος** συνδέεται με τη διευκόλυνση της επισφαλούς απασχόλησης, **ο τέταρτος άξονας** αναφέρεται στην επιδότηση της προσωρινής απασχόλησης στο δημόσιο ή τον κοινωφελή τομέα και τέλος **ο πέμπτος άξονας** περιλαμβάνει τα μέτρα ενίσχυσης της κατάρτισης και της μάθησης.

Πάντως, παρόλο που τα προαναφερόμενα μέτρα αποδείχτηκαν ανεπαρκή για τον περιορισμό ή και τη συγκράτηση της ανεργίας, αφού αυτή εξακολουθεί να βρίσκεται σε υψηλά ή και εκρηκτικά επίπεδα στις περισσότερες χώρες, η κινητικότητα του εργατικού δυναμικού στο εσωτερικό της ΕΕ παραμένει περιορισμένη, ειδικά αν συγκριθεί με το συνολικό μέγεθος της αγοράς εργασίας. Ενώ ένας στους τέσσερις πολίτες της ΕΕ δηλώνουν ότι θα εξέταζαν το ενδεχόμενο να εργαστούν σε μια άλλη χώρα της ΕΕ την επόμενη δεκαετία, έως το 2013, μόνο το 3,3% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού κατοικούσε σε άλλο κράτος- μέλος. (INE, ΓΣΕΕ, 2014)

3.2 Μεταβολές στην ανεργία και στο ΑΕΠ στην Ε.Ε. την περίοδο 2008-2013

Αρχικά, ως ΑΕΠ (Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν) (Αποστολίδου Ιωάννα, 2012) «ορίζεται το μέγεθος του συνολικού προϊόντος (παραγωγή) στους εθνικούς λογαριασμούς εισοδήματος. Το ΑΕΠ είναι η μέτρηση του συνολικού προϊόντος και από την πλευρά της παραγωγής (συνολική παραγωγή) και από την πλευρά του εισοδήματος (συνολικό εισόδημα). Συνολική παραγωγή και συνολικό εισόδημα είναι ίσα. Από την πλευρά της παραγωγής, το ΑΕΠ είναι η αξία των αγαθών και υπηρεσιών που παράγονται στην οικονομία κατά τη διάρκεια μιας δεδομένης χρονικής περιόδου και επίσης το άθροισμα των προστιθέμενων αξιών. Επιπλέον από την πλευρά του εισοδήματος, το ΑΕΠ είναι το άθροισμα των εισοδημάτων στην οικονομία». Το πραγματικό Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ), που χρησιμοποιείται για τη μέτρηση της ευημερίας μιας χώρας, βοηθά στην κατανόηση των βραχυπρόθεσμων οικονομικών διακυμάνσεων και της μακροχρόνιας οικονομικής προοπτικής.

Σχετικά τώρα με το προκείμενο θέμα, η συνεχώς αυξανόμενη ανεργία απασχολεί ολοένα και περισσότερο, αν και σε διαφορετικό βαθμό, τα κράτη της Ευρωζώνης, γεγονός που οφείλεται κατά κύριο λόγο στις πολιτικές που τα «ισχυρά» βόρεια κράτη επιβάλλουν στα «ασθενέστερα» νότια. Έτσι, διευρύνεται το χάσμα μεταξύ των ευρωπαϊκών χωρών λόγω της συνακόλουθης μεγάλης οικονομικής ύφεσης και η ανεργία, που αυξάνεται ραγδαία στη νότια ζώνη, κατά τις μελέτες φαίνεται ότι επηρεάζει λιγότερο έως και ελάχιστα τη βόρεια.

Εδώ θα αναφέρουμε τις μεταβολές στην ανεργία σε σχέση με τις μεταβολές του ΑΕΠ σε σταθερές τιμές στα 12 κράτη-πρώτα μέλη-της Ευρωζώνης¹ το 2013 σε σχέση με το 2008, έτος που ξέσπασε η διεθνής οικονομική κρίση. Περιοριζόμαστε στα 12 κράτη δεδομένου ότι συνολικό ΑΕΠ τους αντιστοιχεί στο 98% του ΑΕΠ των υπολοίπων, που εισήλθαν στην Ευρωζώνη αργότερα. Τα 12 κράτη τα χωρίζουμε σε δύο ομάδες: τα βόρεια (Βέλγιο, Γερμανία, Γαλλία, Λουξεμβούργο, Ολλανδία, Αυστρία και Φινλανδία) και τα νότια (Ελλάδα, Ιταλία, Ισπανία, Πορτογαλία και Ιρλανδία).

¹ Τα στοιχεία που αναφέρονται για το ΑΕΠ σε σταθερές τιμές του 2005, για τα έτη 2008 και 2013, και για το ποσοστό ανεργίας, το έτος 2008, είναι από τη βάση δεδομένων της Στατιστικής Υπηρεσίας της Ε.Ε., της Eurostat, ενώ για τα σχετικά με το ποσοστό της ανεργίας το 2013 προέρχονται από τις χειμερινές προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Το ποσοστό ανεργίας αυξήθηκε σε 11 κράτη και μειώθηκε μόνο σε ένα, τη Γερμανία. Η μεγαλύτερη διαφορά ποσοστών ανεργίας ανάμεσα στο 2008 και 2013 σημειώθηκε, κατά σειρά ύψους της διαφοράς, στην Ελλάδα, την Ισπανία, την Πορτογαλία και την Ιρλανδία, ενώ η μικρότερη στο Λουξεμβούργο, την Αυστρία και το Βέλγιο. Η Ελλάδα ξεπέρασε και την Ισπανία, με αποτέλεσμα πάνω από το ένα τέταρτο του εργατικού δυναμικού της να είναι άνεργοι.

Το ΑΕΠ σε σταθερές τιμές του 2005 αυξήθηκε σε 5 κράτη και μειώθηκε σε 7. Η μεγαλύτερη ποσοστιαία αύξηση σημειώθηκε στη Γερμανία και την Αυστρία και η μεγαλύτερη ποσοστιαία μείωση στην Ελλάδα και, σε μεγάλη απόσταση, στην Πορτογαλία. Η μείωση στην Ελλάδα έφτασε σχεδόν το ένα τέταρτο του ύψους του ΑΕΠ το 2008.

Είναι χαρακτηριστικό ότι τα 5 κράτη στα οποία σημειώθηκε η μεγαλύτερη αύξηση των ποσοστών ανεργίας (Ελλάδα, Ισπανία, Πορτογαλία, Ιρλανδία και Ιταλία) είναι, με κάπως διαφορετική σειρά, τα ίδια στα οποία σημειώθηκε η μεγαλύτερη ποσοστιαία μείωση στο ΑΕΠ σε σταθερές τιμές, ενώ τα 3 κράτη στα οποία σημειώθηκε η μικρότερη αύξηση των ποσοστών ανεργίας (Λουξεμβούργο, Αυστρία και Βέλγιο) ή μείωση τους (Γερμανία) είναι τα ίδια στα οποία σημειώθηκε η μεγαλύτερη αύξηση του ΑΕΠ σε σταθερές τιμές.

Σε 7 κράτη η ύφεση προκαλεί αύξηση της ανεργίας (5 από τα οποία είναι τα νότια κράτη της Ευρωζώνης) και σε 1 (τη Γερμανία) η ανάπτυξη προκαλεί μείωσή της. Μόνο σε 4 κράτη υπάρχει μικρή αύξηση της ανεργίας, ενώ παράλληλα υπάρχει ισχνή ανάπτυξη. Είναι κατά συνέπεια σαφές ότι η σχέση ανεργίας-ανάπτυξης ή ύφεσης είναι πολύ ισχυρή βασικά στις νότιες χώρες. Το 2013 σε σχέση με το 2008 στα βόρεια κράτη αυξήθηκε οριακά το ΑΕΠ σε σταθερές τιμές και επίσης οριακά, το ποσοστό ανεργίας, ενώ, αντίθετα στα νότια σημειώθηκε μεγάλη μείωση του ΑΕΠ σε σταθερές τιμές (ύφεση) και υπερδιπλασιάστηκε το ποσοστό ανεργίας.

Από τα δεδομένα αυτά φαίνεται καθαρά ότι η επιβολή της πολιτικής των Μνημονίων σε Ελλάδα, Πορτογαλία και Ιρλανδία -και γενικότερα η πολιτική της λιτότητας που έχει επιβάλει η Γερμανία στα νότια «αδύναμα» κράτη- εκτοξεύουν την ανεργία σε πρωτοφανή ύψη, προκαλώντας τεράστια κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα με απρόβλεπτες μελλοντικές συνέπειες και για την ίδια ίσως τη βιωσιμότητα της Ευρωζώνης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

4.1 Χρηματοπιστωτική-οικονομική κρίση και ΑΕΠ στην Ελλάδα της κρίσης

Σύμφωνα με στοιχεία από τις Εκθέσεις του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδας για τα έτη 2007-2009, η διεθνής κρίση επηρέασε αρνητικά την ελληνική οικονομία, ιδίως την περίοδο μετά το Σεπτέμβριο του 2008, αφότου δηλαδή η κρίση επιδεινώθηκε δραματικά. Ο ρυθμός ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας, ο οποίος ήταν σταθερά υψηλός από το δεύτερο μισό της δεκαετίας του 1990, επιβραδύνθηκε σημαντικά το 2008, ενώ το 2009 υπήρξε στασιμότητα της οικονομικής δραστηριότητας, λόγω της εφαρμογής αυστηρότερων κριτηρίων για τη χορήγηση πιστώσεων προς τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά εκ μέρους των τραπεζών, άρα υπήρξε περιορισμός στη χορήγηση δανείων και ταυτόχρονη μείωση της κατανάλωσης και των επιχειρηματικών επενδύσεων. Εξάλλου, η μείωση της παγκόσμιας οικονομικής δραστηριότητας και του όγκου του παγκόσμιου εμπορίου έπληξαν τις ελληνικές εξαγωγές αγαθών, αλλά και τις εξαγωγές υπηρεσιών, δηλαδή τη ναυτιλία και τον τουρισμό.

Έτσι, η χρηματοπιστωτική και οικονομική κρίση ανέδειξε τις μακροοικονομικές ανισορροπίες και τις διαρθρωτικές αδυναμίες της ελληνικής οικονομίας. Το ύψος του δημοσιονομικού ελλείμματος, υπερέβη αισθητά το 3% για δύο συνεχή έτη (με αποτέλεσμα να ενεργοποιηθεί και πάλι η Διαδικασία Υπερβολικού Ελλείμματος για την Ελλάδα), το υψηλό δημόσιο χρέος της Ελλάδος με τη σειρά του υπερέβη το 95% του ΑΕΠ το 2008 και στη συνέχεια υπήρξε αδυναμία των κυβερνήσεων να επιτύχουν διατηρήσιμη δημοσιονομική προσαρμογή, παρά την ταχύρρυθμη ανάπτυξη από τα μέσα της δεκαετίας του 1990. Επίσης σημειώθηκε εξαιρετικά υψηλό έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, καθώς δεν ελήφθησαν επαρκή διαρθρωτικά μέτρα την ίδια περίοδο για την αναμόρφωση του δημόσιου τομέα και την ενίσχυση της παραγωγικής βάσης και της παραγωγικότητας.

Όσον αφορά τα βασικά μεγέθη της ελληνικής οικονομίας, ο ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης επιβραδύνθηκε από 4,0% το 2007 στο 2,9% το 2008. Το 2009, σύμφωνα με εκτιμήσεις της Τράπεζας της Ελλάδος, η οικονομική δραστηριότητα ήταν στάσιμη

και μέσα στο έτος σημειώθηκαν και αρνητικοί ρυθμοί ετήσιας μεταβολής, αφού οι διεθνείς οικονομικές συνθήκες επιδεινώθηκαν περισσότερο από ό,τι προβλεπόταν, με αποτέλεσμα τη μείωση των ελληνικών εξαγωγών.

Πάντως, το ΑΕΠ της Ελλάδος αυξήθηκε το 2008 περισσότερο από ό,τι το ΑΕΠ της ζώνης του ευρώ και, ενώ για τη χώρα μας υπήρχε στασιμότητα το 2009, για τη ζώνη του ευρώ υπήρξε σημαντική μείωση του ΑΕΠ. Ο ρυθμός ανόδου της απασχόλησης επιβραδύνθηκε μόνο ελαφρά το 2008 και το ποσοστό ανεργίας μειώθηκε, αλλά το 2009 η απασχόληση μειώθηκε και το ποσοστό ανεργίας αυξήθηκε.

Ο ρυθμός του πληθωρισμού, σε μέση ετήσια βάση, διαμορφώθηκε το 2008 σε επίπεδο σημαντικά υψηλότερο σε σχέση με το 2007 (4,2% έναντι 3,0%) και εξασθένησε περαιτέρω στις αρχές του 2009, παραμένοντας σε κάθε περίπτωση σε υψηλότερο επίπεδο από τον αντίστοιχο δείκτη στη ζώνη του ευρώ, με αποτέλεσμα τη διάβρωση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας ως προς τις τιμές.

4.2 Απασχόληση και ανεργία στις χώρες της Ευρωζώνης 2008-2012²

Γενικότερα τώρα, το ποσοστό ανεργίας στις χώρες της Ευρωζώνης παρέμεινε το 2009 ουσιαστικά αμετάβλητο, γύρω στο 10% του εργατικού δυναμικού, ενώ έντονες παρέμειναν οι διαφορές σ' αυτό τον τομέα μεταξύ των επιμέρους χωρών της Ευρωζώνης. Οι καλύτερες επιδόσεις σημειώθηκαν στην Αυστρία (4,3%) και την Ολλανδία (4,4%) και, από τις μεγαλύτερες οικονομίες, τη Γερμανία (6,6%), ενώ η Ισπανία εξακολούθησε να καταγράφει το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας (19,4%).

Την πενταετία 2008-12 χάθηκαν στη ζώνη του ευρώ 4 εκατ. θέσεις εργασίας, ενώ τα έτη 2005-2007 είχαν δημιουργηθεί περίπου 5 εκατ. θέσεις εργασίας. Το β' τρίμηνο του 2012 το ποσοστό απασχόλησης διαμορφώθηκε στο επίπεδο του αντίστοιχου τριμήνου του 2005, ενώ το ποσοστό ανεργίας είχε ξεπεράσει το 11%. Οι εξελίξεις αυτές θέτουν υπό αμφισβήτηση το διαρθρωτικό χαρακτήρα της υποχώρησης της ανεργίας σε ορισμένες χώρες (π.χ. Ισπανία) στο διάστημα 1996-2005. Το ποσοστό συμμετοχής στην αγορά εργασίας ωστόσο συνέχισε την ανοδική του πορεία, αν και μετά την έναρξη της κρίσης, ο ρυθμός ανόδου του επιβραδύνθηκε σημαντικά. Το

² Από τις Εκθέσεις του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος για τα προαναφερόμενα έτη.

κόστος εργασίας συνολικά στη ζώνη του ευρώ εξακολούθησε να αυξάνεται, αλλά με πολύ χαμηλούς ρυθμούς, ιδίως στο δημόσιο τομέα.

Το 2012 οι απώλειες θέσεων εργασίας και οι μεταβολές στους μισθούς δεν υπήρξαν ομοιόμορφες μεταξύ των επιμέρους χωρών της ζώνης του ευρώ. Το ποσοστό ανεργίας έφτασε σε εξαιρετικά υψηλά επίπεδα σε ορισμένες χώρες - κοντά ή άνω του 15% στην Ιρλανδία, την Πορτογαλία και τη Σλοβακία, πάνω από 25% στην Ελλάδα και την Ισπανία. Σε άλλες χώρες (π.χ. Αυστρία, Γερμανία, Ολλανδία) το ποσοστό ανεργίας διατηρήθηκε σε χαμηλά επίπεδα, μεταξύ 4% και 6%.

Έντονες υπήρξαν επίσης οι αποκλίσεις μεταξύ χωρών ως προς τη μεταβολή του ποσοστού συμμετοχής στην αγορά εργασίας. Στην Ιρλανδία το ποσοστό συμμετοχής μειώθηκε, καθώς η κρίση ώθησε το εργατικό δυναμικό να μεταναστεύσει ή να συμμετάσχει στην εκπαιδευτική διαδικασία. Αντίθετα, στην Ελλάδα και την Ισπανία το ποσοστό συμμετοχής αυξήθηκε, καθώς άτομα χωρίς προηγούμενη συμμετοχή στο εργατικό δυναμικό αποφάσισαν να εισέλθουν στην αγορά εργασίας, για να αναπληρώσουν το χαμένο εισόδημα του νοικοκυριού. Αν και στην πλειονότητα των χωρών η άνοδος του ποσοστού ανεργίας συνδέεται περισσότερο με την ενίσχυση των ροών εξόδου από την απασχόληση παρά με τη μείωση των ροών προς την απασχόληση, διαφορές παρατηρούνται μεταξύ χωρών και των ροών ως προς τη συγκριτική δυναμική.

Οι απώλειες θέσεων εργασίας δεν υπήρξαν ομοιόμορφες μέσα σε κάθε χώρα: οι νέοι, τα άτομα με λιγότερες δεξιότητες και οι άνδρες ήταν αυτοί που επλήγησαν περισσότερο από την παρούσα κρίση. Το ποσοστό ανεργίας των νέων μεταξύ 25 και 29 ετών στη Ζώνη του Ευρώ αυξήθηκε από 9,1% το β' τρίμηνο του 2008 σε 15,0% το αντίστοιχο διάστημα του 2012. Αντίθετα, για τα άτομα μεταξύ 55 και 59 ετών (ή 55 και 64 ετών) το ποσοστό ανεργίας αυξήθηκε κατά 2 μόνο εκατοστιαίες μονάδες, από περίπου 6% σε περίπου 8%. Η άνοδος του ποσοστού ανεργίας των νέων προέρχεται κυρίως από τη δυσκολία εύρεσης εργασίας για τους πρωτοεισερχόμενους στην αγορά εργασίας.

Το ποσοστό ανεργίας αυξήθηκε περισσότερο στην περίπτωση των ατόμων με χαμηλότερο εκπαιδευτικό επίπεδο. Ειδικότερα, μεταξύ του β' τριμήνου του 2008 και του β' τριμήνου του 2012, ανάμεσα στα άτομα ηλικίας 40-44 ετών με εκπαίδευση χαμηλότερη της μέσης το ποσοστό ανεργίας αυξήθηκε κατά 7,7 εκατ. μονάδες, για

τους αποφοίτους της μέσης εκπαίδευσης η άνοδος ήταν 2,3 εκατ. μονάδες, ενώ για τα άτομα με υψηλότερο εκπαιδευτικό επίπεδο η μεταβολή ήταν 1,9 εκατ. μονάδα.

Αναφερόμενοι δειγματοληπτικά στο θέμα της ανεργίας των νέων στη χώρα μας κατά την περίοδο 2009-2011, παρατηρούμε ότι η Ελλάδα κατέχει την τέταρτη θέση μεταξύ των χωρών της Ευρωζώνης σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat, που δόθηκαν στη δημοσιότητα. Για το 2011 μάλιστα, η ανεργία στην Ελλάδα, για τους νέους από 15 έως 24 ετών, έφτασε στο 42,4%, έναντι 35,6% για το 2010 και 31% για το 2009. Πρώτη έρχεται η Σλοβακία, που το 2011 έχει 54,4% ανεργία, το 2010 54,7% και το 2009 41,9%. Στην δεύτερη θέση έρχεται η Ιταλία με 47,8% για το 2011, 44,4% για το 2010 και για το 2009 έχει μειωθεί κατά 4,3% από το 2010 και ακολουθεί τρίτη η Ιρλανδία με 25,% για το 2009, το 2010 αυξάνεται κατακόρυφα στο 41,5% και το 2011 συνεχίζεται η αύξηση, ώσπου φτάνει στο 46,7%. Τα χαμηλότερα ποσοστά ανεργίας στην Ευρωζώνη για το 2011 για την ίδια ηλικιακή ομάδα καταγράφονται στην Φιλανδία με 5,1%, δεύτερη έρχεται η Ολλανδία με 13,7% και τρίτη η Αυστρία με 14,1%. Σύμφωνα με τα δεδομένα αυτά λοιπόν το ποσοστό ανεργίας στους νέους από το 2010 έως το 2011 αυξήθηκε σε 9 χώρες και μειώθηκε σε 6.

4.3 Συγκριτικά στοιχεία για την ανεργία στην Ευρώπη 2012-2013³

Σε ιστορικά υψηλά επίπεδα διαμορφώθηκε η ανεργία στην Ευρωζώνη το 2012, με την ύφεση να επηρεάζει όλο και περισσότερο τις ευρωπαϊκές οικονομίες. Σύμφωνα πάντα με τα στοιχεία της Eurostat, που δόθηκαν στη δημοσιότητα, η ανεργία στο σύνολο των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης ανερχόταν στο 10,2% και σε απόλυτο μέγεθος τα 24,5 εκατ. κατοίκους. Σε σχέση με το 2011 το ποσοστό ανεργίας αυξήθηκε σε 16 κράτη μέλη, μειώθηκε μονάχα σε 10, και παρέμεινε σταθερό σε ένα, την Ιρλανδία. Οι μεγαλύτερες αυξήσεις σε σύγκριση του 2012 με το 2011 καταγράφηκαν στην Ισπανία 7,2%, αφού το 2011 το ποσοστό ανεργίας κυμαινόταν στο 18,1 και μέσα σε ένα χρόνο εκτινάχθηκε στο 25,3%, ποσοστό που ταιριάζει απόλυτα σύμφωνα και με τα τελευταία μέτρα λιτότητας.

Στην Ελλάδα τώρα, παρατηρήθηκε αύξηση του ποσοστού ανεργίας κατά 6,6% σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία σε σχέση με το 2011, ενώ και η Κύπρος είναι μια

³ Από σχετικές Εκθέσεις του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδας.

χώρα που παρουσίασε αύξηση του ποσοστού ανεργίας της τάξεως του 4,4% άλλα επίσης και η Πορτογαλία 2,7%. Κοινό στοιχείο των ευρωπαϊκών χωρών του Νότου δεν είναι μόνο τα υψηλά ποσοστά ανεργίας αλλά και η υιοθέτηση παρόμοιων μεταρρυθμιστικών πρωτοβουλιών από τις κυβερνήσεις με κατεύθυνση τις ευέλικτες μορφές απασχόλησης και την παράκαμψη των «εμποδίων» της συλλογικής διαπραγμάτευσης μισθών.

Στον αντίποδα της αγοράς εργασίας βρίσκονται χώρες του Βορρά και της κεντρικής Ευρώπης όπως η Αυστρία με ποσοστό ανεργίας 4,4% για το 2012 ενώ το 2011 ήταν 4,2%, η Ολλανδία τώρα παρουσίασε ποσοστό ανεργίας 5,4%, στις ηλικίες 15 έως 64 σε σχέση με το 4,4% τις προηγούμενης χρονιάς ενώ το Λουξεμβούργο για το 2012 είχε 5,0% με μόλις 0.1% αύξηση από το αντίστοιχο ποσοστό του 2011, τέλος η Γερμανία παρουσίασε μείωση του ποσοστού κατά 0,6% έχοντας το 2012 μόλις 5,4% ποσοστό ανεργίας.

Ο δείκτης ανεργίας στην Ευρωζώνη (18) για τον Ιανουάριο του 2013 κυμάνθηκε στο 12.0%. Μεταξύ των Κρατών – Μελών, οι χαμηλότεροι δείκτες ανεργίας κατεγράφησαν στην Αυστρία (4.9%), στη Γερμανία (5.0%) και στο Λουξεμβούργο (6.1%) ενώ οι υψηλότεροι στην Ελλάδα (28.0% το Νοέμβριο του 2013) και στην Ισπανία (25.8%). Συγκρινόμενος με έναν χρόνο πριν ο δείκτης ανεργίας αυξήθηκε σε δεκατρία (13) κράτη – μέλη, μειώθηκε σε άλλα δεκατρία (13) και παρέμεινε σταθερός στη Σλοβενία και στην Αυστρία.

Οι μεγαλύτερες αυξήσεις εντοπίστηκαν στην Κύπρο (από 14.4% σε 16.8%), στην Ελλάδα (από 26.3% σε 28.0% μεταξύ του Νοεμβρίου 2012 και 2013), στην Κροατία (από 17.4% σε 18.8%), στην Ιταλία (από 11.8% σε 12.9%) και στην Ολλανδία (από 6.0% στο 7.1%). Οι μεγαλύτερες υποχωρήσεις του συγκεκριμένου δείκτη παρατηρήθηκαν στη Λετονία (από 14.3% σε 11.5% στο Δ' τρίμηνο του 2012 και του 2013), στην Πορτογαλία (από 17.6% σε 15.3%), στην Ουγγαρία (από 11.1% σε 8.8% μεταξύ του Δεκεμβρίου 2012 και 2013), στην Ιρλανδία (από 13.8% σε 11.9%) και στη Λιθουανία (από 12.8% σε 11.3%). Τον Ιανουάριο του 2013 τα συγκεκριμένα ποσοστά ανεργίας υπολογίζονταν στο 23.7% και 24.1% αντίστοιχα. Οι υψηλότεροι δείκτες σημειώθηκαν στην Ελλάδα (59.0% το Νοέμβριο του 2013), στην Ισπανία (54.6%) και στην Κροατία (49.8% στο Δ' Τρίμηνο του 2013).

4. 4 Η διαμόρφωση της αγοράς εργασίας στην Ε.Ε λόγω ανεργίας (2007-2013)

Στην ΕΕ των 28 η ανεργία την κρίσιμη πενταετία βρίσκεται σε υψηλά επίπεδα. Ενώ στο διάστημα μεταξύ 2004 και 2008 το ποσοστό ανεργίας είχε μειωθεί κατά περισσότερο από 2 ποσοστιαίες μονάδες, η χρηματοπιστωτική και οικονομική κρίση προκάλεσε σοβαρή επιδείνωση. Από το 2008 έως το 2013, το (προσαρμοσμένο σε εποχικές διακυμάνσεις) ποσοστό ανεργίας στην ΕΕ των 28 αυξήθηκε από 7,0 % σε 10,8 %. Σύμφωνα με πιο πρόσφατα στοιχεία της Eurostat, από τότε, το ποσοστό της ανεργίας μειώθηκε ξανά, φθάνοντας το 10,1% τον Σεπτέμβριο του 2014 (11,5% στην ευρωζώνη). Πρόκειται για το χαμηλότερο επίπεδο που σημειώθηκε από τον Φεβρουάριο του 2012. Το ποσοστό αυτό σε απόλυτους αριθμούς ισοδυναμεί με 24,6 εκατομμύρια ανέργους, από τα 26,4 εκατομμύρια ανέργους που ήταν ένα έτος νωρίτερα.

Από την εξέταση των εξελίξεων που σημειώθηκαν με την πάροδο του χρόνου σε διαφορετικές ομάδες της αγοράς εργασίας, διαπιστώνεται ότι το ποσοστό της ανεργίας μεταξύ των νέων υπερβαίνει διαρθρωτικά τον μέσο όρο και ότι επηρεάζεται επίσης περισσότερο από τον οικονομικό κύκλο. Τα ποσοστά ανεργίας για τα άτομα με χαμηλό επίπεδο ειδίκευσης είναι επίσης διαρθρωτικά υψηλότερα. Οι μεγαλύτερης ηλικίας εργαζόμενοι έχουν μάλλον χαμηλά ποσοστά ανεργίας, όμως κατά κανόνα αντιμετωπίζουν περισσότερες δυσκολίες να ξαναβρούν απασχόληση αν απολυθούν. Τα ποσοστά ανεργίας για τους άνδρες και τις γυναίκες είναι σχεδόν παρόμοια από το 2009.

Η κατάσταση γενικά όσον αφορά την ανεργία στην ΕΕ εξακολουθεί να παρουσιάζει μεγάλες αποκλίσεις. Από το 2010 έως το 2013, το ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας στην ΕΕ των 28 αυξήθηκε από 3,9 % σε 5,1 %, με τις πλέον αρνητικές εξελίξεις να σημειώνονται στην Ελλάδα και στην Ισπανία. Κατά τη διάρκεια του περασμένου έτους, η μακροχρόνια ανεργία ως ποσοστό της συνολικής ανεργίας αυξήθηκε από 45,3 % σε 48,7 % στην ΕΕ των 28 (47,5 % και 51,5 % για την ευρωζώνη).

Η μακροχρόνια ανεργία πλήττει τους άνδρες, τους νέους και τους εργαζόμενους με χαμηλή ειδίκευση περισσότερο από άλλες ομάδες της αγοράς εργασίας, και ιδιαίτερα όσους δραστηριοποιούνται σε φθίνουσας σημασίας επαγγέλματα και τομείς. Κατά κανόνα ο ένας στους πέντε από τους μακροχρόνια

ανέργους στην ΕΕ δεν έχει εργαστεί ποτέ, και τρεις από τους τέσσερις είναι νέοι κάτω των 35 ετών, γεγονός που δημιουργεί κινδύνους περιθωριοποίησης.

Η συνολική κατάσταση της οικονομίας εξακολουθεί να αποτελεί σημαντικό παράγοντα που επηρεάζει τις αλλαγές στα επίπεδα της μακροχρόνιας ανεργίας⁴ και στον αριθμό εκείνων που εισέρχονται ή εξέρχονται από αυτήν την κατηγορία, αλλά υπάρχουν και άλλες σημαντικές παράμετροι σε εθνικό επίπεδο, αφού ορισμένες χώρες (όπως η Φινλανδία, οι Κάτω Χώρες και η Σουηδία) επιτυγχάνουν υψηλά ποσοστά επανένταξης στην απασχόληση σε αντίθεση με άλλες, μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα, όπου η ανεργία γνωρίζει συνεχή άνοδο. «Μεταξύ των κρατών –μελών, οι χαμηλότεροι δείκτες ανεργίας καταγράφηκαν στην Αυστρία (4,9%), στη Γερμανία (5,0%) και στο Λουξεμβούργο (6,1%), ενώ οι υψηλότεροι στην Ελλάδα (28,0% το Νοέμβριο του 2013) και στην Ισπανία (25,8%).» (IN.EM.Y. – ΕΣΕΕ)

4.5 Ενεργητικές και Παθητικές Πολιτικές Απασχόλησης

Σύμφωνα με την Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδας για το 2012, για την αντιμετώπιση των δυσμενών επιδράσεων της οικονομικής κρίσης και κυρίως για τη συγκράτηση της ανεργίας, ορισμένες ευρωπαϊκές χώρες, στις οποίες αρχικά υπήρχαν τα οικονομικά περιθώρια, προχώρησαν σε αύξηση των δημοσίων δαπανών για ενεργητικές ή και παθητικές πολιτικές απασχόλησης.

Όπως είναι αποδεκτό (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, “Employment Europe”, 2006), «οι ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης βασικά αποσκοπούν στην αύξηση της πιθανότητας απασχόλησης ή στη βελτίωση των εισοδηματικών προοπτικών άνεργων ατόμων ή ομάδων που αντιμετωπίζουν δυσκολίες να εισέλθουν στην αγορά εργασίας». Πρόκειται για ένα σύνολο πολιτικών μικροοικονομικού χαρακτήρα, που στοχεύουν στην κατάρτιση, στην εναλλαγή εργαζομένων και το μοίρασμα θέσεων εργασίας, σε παροχή κινήτρων απασχόλησης, στην ενσωμάτωση ατόμων με αναπηρία, σε άμεση δημιουργία θέσεων εργασίας στον κοινωφελή τομέα, όπως και σε κίνητρα για τη δημιουργία επιχειρήσεων.

Από την άλλη, οι παθητικές πολιτικές απασχόλησης αντισταθμίζουν -έστω μερικά- την απώλεια εξαιτίας της ανεργίας των εισοδημάτων των εργαζομένων είτε με παροχή επιδομάτων ανεργίας, δημιουργώντας τις προϋποθέσεις για την εικόνα της

⁴ Η μακροχρόνια ανεργία, όπως είναι γνωστό, ξεπερνά τους δώδεκα μήνες.

διατηρήσιμης ανεργίας είτε και με περιορισμό της προσφοράς εργασίας, συγκεκριμένα με ενίσχυση της πρόωρης συνταξιοδότησης ηλικιωμένων ανέργων.

Σταδιακά ωστόσο, και όσο τα δημοσιονομικά περιθώρια περιορίζονταν από τη δύσκολη οικονομική συγκυρία, οι παθητικές πολιτικές απασχόλησης έγιναν πιο αυστηρές, ενώ από τις ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης οι πιο δημοφιλείς υπήρξαν η βελτίωση της αποδοτικότητας των δημόσιων γραφείων ευρέσεως εργασίας-προώθησης της απασχόλησης και η στήριξη των επιχειρήσεων μέσω επιδότησης των ωρών εργασίας, σε επιχειρήσεις που φαίνονταν να είναι μακροχρόνια βιώσιμες. Αυτές οι επιλογές, σε συνδυασμό με την περικοπή του μέσου χρόνου εργασίας, βοήθησαν σημαντικά ώστε οι επιχειρήσεις να μην απολύσουν προσωπικό.

4.6 Η Ευρωπαϊκή Στρατηγική Απασχόλησης λύση για την ανεργία;

Όπως έχει διαμορφωθεί σήμερα η κατάσταση, μόνο μέσα στο ευρύτερο πλαίσιο της πολιτικής της Ευρωζώνης είναι δυνατόν να προωθηθούν αποτελεσματικά τρόποι αντιμετώπισης του προβλήματος της ανεργίας και της ύφεσης για όλα τα πληττόμενα κράτη, και βέβαια και για τη χώρα μας. Κι αυτό μπορεί να γίνει ως αποτέλεσμα συνολικού σχεδιασμού ανάκαμψης των κλονισμένων ευρωπαϊκών οικονομιών, έστω και μέσω μιας ετεροκαθοριζόμενης οικονομικής πολιτικής, που ασκούν τα ισχυρά προς τα αδύναμα μέλη. Ως βασικοί μάλιστα πυλώνες εξόδου από την κρίση προτείνονται από σχετικές μελέτες (Eurobank EFG Economic Research, τχ. 8, 2009): «ένας νέος εξωστρεφής αναπτυξιακός προσανατολισμός με επιτυχή πρόσβαση σε νέες δυναμικές αγορές, νέα απαιτούμενη άνθιση της επιχειρηματικότητας των ιδιωτικών επενδύσεων στις υποδομές και προσέλκυση παραγωγικών κεφαλαίων.» Σε μακροπρόθεσμη, τώρα, βάση η Ευρωπαϊκή Στρατηγική Απασχόλησης (<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=101&langId=el>) στο πλαίσιο του Προγράμματος «Ευρώπη 2020», με στόχο τη δημιουργία περισσότερων θέσεων εργασίας σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση, ενθαρρύνει τη λήψη ποικίλων μέτρων, προκειμένου μέχρι το 2020 να έχουν υλοποιηθεί οι παρακάτω βασικοί στόχοι:

- 1) Να έχει απασχόληση το 75% των ατόμων ηλικίας 20-64 ετών.

- 2) Να μειωθούν κάτω του 10% τα ποσοστά εγκατάλειψης του σχολείου και να ολοκληρώνει σπουδές Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης τουλάχιστον το 40% των ατόμων ηλικίας 30-34 ετών.
- 3) Τέλος, να μειωθούν κατά 20 εκατομμύρια τουλάχιστον τα άτομα που ζουν ή κινδυνεύουν να ζήσουν σε συνθήκες φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού.

Για τους άνεργους νέους ανθρώπους ιδιαίτερα (Deirdre Hughes & Tibor Bors Borbely-Pecze, 2012), οι οποίοι, παρόλο που σε μεγάλο ποσοστό φέρνουν μαζί τους υψηλά επίπεδα προσόντων και ετών εκπαίδευσης, όμως με δυσκολία καταλαμβάνουν προσωρινές θέσεις εργασίας, έχουν απλήρωτη πρακτική άσκηση ή πολλαπλούς εργασιακούς ρόλους μερικής απασχόλησης, καθώς οι μόνιμες θέσεις εργασίας προσφέρονται στους εργαζόμενους μεγαλύτερης ηλικίας, μέχρι σήμερα τα κράτη-μέλη έχουν προνοήσει μια δέσμη μέτρων, που μεταξύ άλλων περιλαμβάνουν: την παροχή επαγγελματικής εμπειρίας, τη βελτίωση των σχέσεων μεταξύ εκπαίδευσης και εργασίας, τις εγγυήσεις για τη νεολαία, τη στήριξη στην αναζήτηση εργασίας, την προώθηση της επιχειρηματικότητας, τη μαθητεία, την πρακτική άσκηση, τους ατομικούς φακέλους κατάρτισης και τις δραστηριότητες του ενεργού πολίτη-εθελοντή.

Η Ευρωπαϊκή Στρατηγική Απασχόλησης προβλέπει επίσης ένα ειδικό πλαίσιο, τη λεγόμενη «ανοιχτή μέθοδο συντονισμού», εντός του οποίου τα κράτη μέλη θα μπορούν να ανταλλάσσουν πληροφορίες, να συζητούν και να συντονίζουν τις πολιτικές τους στον τομέα της απασχόλησης. Κάθε χρόνο, οι εθνικές κυβερνήσεις μέσω της Επιτροπής Απασχόλησης και τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα θα καταρτίζουν μια «δέσμη μέτρων για την απασχόληση», ενώ, παράλληλα με τη διαδικασία αυτή, θα διεξάγεται διάλογος ανάμεσα στην Επιτροπή, στις εθνικές κυβερνήσεις, τις οργανώσεις εργοδοτών και εργαζομένων και τα άλλα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, Επιτροπή των Περιφερειών κλπ).

Ωστόσο, επειδή η πορεία της ανεργίας μετά το 2008 γνωρίζει «εκρηκτική» άνοδο κυρίως στους «αδύναμους κρίκους»-χώρες της ευρωζώνης, μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα, έχουν δημιουργηθεί ασφυκτικές πιέσεις από τα ισχυρότερα κράτη ως προς τη διατήρηση και τη συνέχιση των πολιτικών λιτότητας, για τη μερική έστω αντιμετώπιση της κρίσης κατά περίπτωση. Πάντως τα αποτελέσματα είναι ακόμη αμφίβολα

(Eurobank EFG Economic Research, τχ. 8, 2009), καθώς οι επενδύσεις έχουν μειωθεί δραστικά και η ανεργία αναμένεται να παραμείνει σε υψηλά επίπεδα, με κόστος όχι μόνο χρηματικό, αλλά και αρνητικές επιπτώσεις στις αναπτυξιακές προοπτικές. Το πρόβλημα είναι πράγματι πολυσύνθετο και αποτελεσματική λύση δεν διαφαίνεται προς το παρόν στον ορίζοντα της δύσκολης οικονομικής συγκυρίας.

4. 7 Ανάλυση πρωτοβουλίας από τις πόλεις

Μια ενδιαφέρουσα μελέτη (Μητούλα Ροΐδω, 2010) επικεντρώνεται στην βιωσιμότητα των πόλεων της Ε.Ε. την περίοδο 2007-2013 και προτείνει ότι η ανάληψη πρωτοβουλίας από τις ίδιες τις πόλεις, μπορεί να συμβάλλει αποφασιστικά στην δημιουργία θέσεων εργασίας και στην καταπολέμηση της ανεργίας τόσο της κάθε πόλης, όσο και γενικότερα της περιφέρειας, στην οποία αυτή ανήκει. Θεωρεί ότι αναμφίβολα πρέπει να δοθεί έμφαση σε ιδιαίτερα ευαίσθητες ομάδες, όπως οι γυναίκες, οι νέοι, οι μακροχρόνια άνεργοι, οι εργαζόμενοι μεγαλύτερης ηλικίας, οι εθνοτικές μειονότητες, καθώς και το ίδιο το περιβάλλον στο οποίο κατοικούν αυτές οι χαμηλές κοινωνικοοικονομικές ομάδες αντανακλά την υποβάθμιση. Για παράδειγμα, στις υποβαθμισμένες περιοχές, η υψηλή ανεργία συνοδεύεται από επιπλέον υποβαθμιστικούς παράγοντες όσον αφορά στην κατοικία, στο περιβάλλον, στην υγεία, στην εκπαίδευση, στα υψηλά ποσοστά εγκληματικότητας.

Γενικά ως μακροπρόθεσμος αναπτυξιακός στόχος των πόλεων «ορίζεται η πόλη που αποτελεί τόπο εγκατάστασης οικονομικών δραστηριοτήτων και φιλοξενεί την κοινωνία των πολιτών της».

Έτσι οι πόλεις θα πρέπει να ενισχύσουν την ελκυστικότητά τους, δίνοντας προτεραιότητα στις μεταφορές, την προσβασιμότητα και την κινητικότητα στην πρόσβαση στις υπηρεσίες και στις υποδομές, το φυσικό περιβάλλον και τον πολιτιστικό τομέα. Αυτό θα τις βοηθήσει ουσιαστικά, ώστε να προσελκύσουν επενδύσεις και να εξασφαλίσουν θέσεις απασχόλησης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΟΥ ΜΕΡΟΥΣ

1. Ένα κοινό και γενικευμένο χαρακτηριστικό που παρατηρείται κατά την περίοδο της κρίσης στα ευρωπαϊκά κράτη είναι η άνοδος της μακροχρόνιας ανεργίας παρά τις συχνές της διακυμάνσεις κατά τα διαφορετικά έτη.

2. Η εξέλιξη της ανεργίας επιβεβαιώνει την πρόβλεψη, ότι μετά την οικονομική κρίση ο σταδιακός ρυθμός ανάκαμψης της ευρωπαϊκής οικονομίας, θα συνέβαινε με την ύπαρξη, ταυτόχρονα, ενός υψηλού επιπέδου ανεργίας (άνεργη ανάκαμψη). Η κυκλική εξέλιξη της ανεργίας καθίσταται, δηλαδή, μεσο-μακροπρόθεσμη, με αρνητικές συνέπειες, όπως είναι φυσικό, στην αγορά εργασίας, στην παραγωγή και στην κοινωνική συνοχή.

3. Από την μία υπάρχουν οι πλουσιότερες χώρες της ευρωζώνης, όπως είναι η Γερμανία, που μετά την κρίση του 2009, συνέβαλαν στην επένδυση και την καινοτομία και παρουσιάζουν οικονομική ανάκαμψη, προοδευτική μείωση της ανεργίας, αύξηση των επενδύσεων, και από την άλλη οι υστερούσες περιφέρειες και χώρες, όπως είναι η Ελλάδα ή η Ισπανία, που καθημερινά βυθίζονται στην ύφεση και στην οικονομική αβεβαιότητα. Δεν υπάρχει δηλαδή άμβλυση των ανισοτήτων ως προς την οικονομική ανάκαμψη και την απασχόληση, καθώς οι υστερούσες χώρες δεν κάλυψαν σε σημαντικό βαθμό την υστέρηση και οι διαφορές των κρατών-μελών σχετικά με τα επίπεδα απασχόλησης και ανεργίας διευρύνθηκαν.

4. Επιπλέον η ανεργία, που πλήττει ιδιαίτερα τους νέους καθιστώντας τους μακροχρόνια άνεργους και περιθωριοποιώντας τους από το εργατικό δυναμικό, εμφανίζει αυξητικές τάσεις σε αρκετές χώρες, ενώ, στις πιο «αδύναμες» χώρες του Νότου, όπου εφαρμόζονται σκληρά προγράμματα λιτότητας, ήδη βρίσκεται σε αστρονομικά επίπεδα.

5. Η ανεργία των ατόμων ηλικίας από 55-64 ετών είναι επίσης υψηλή και αυξανόμενη σε όλα τα κράτη μέλη, παρά την αύξηση της ηλικίας συνταξιοδότησης και της εφαρμογής προγραμμάτων και μέτρων παραμονής στην εργασία.

6. Η ανεργία τείνει να γίνει υποτροπιάζουσα τουλάχιστον για τους πλέον εύθραυστους πληθυσμούς (νέοι, γυναίκες, ανειδίκευτοι, ηλικιωμένοι εργαζόμενοι) και επιμηκύνει τις λίστες αναμονής. Η ευθραυστότητα ορισμένων πληθυσμών σε μια

στενή και επιλεκτική αγορά αποτελεί έναν παράγοντα αποκλεισμού για την είσοδο στην εργασία. Αυτή η κατάσταση αντιπροσωπεύει τον τρίτο “τομέα του αποκλεισμού” όπου οι ευκαιρίες εξόδου είναι αντιστρόφως ανάλογες της διάρκειας της ανεργίας.

7. Οι δαπάνες για την απασχόληση και την κοινωνική προστασία των ανέργων μειώθηκαν σε όλα τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ η μείωση των δαπανών απασχόλησης είναι υψηλότερη στις χώρες με τα οξύτερα προβλήματα ανεργίας και η μείωση είναι μεγαλύτερη στις ενεργητικές πολιτικές και τις υπηρεσίες απασχόλησης.

8. Οι πολιτικές και τα μέτρα που εφαρμόστηκαν στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για την Απασχόληση και οι θετικές ενδείξεις μέχρι το 2007 αποδείχτηκαν ανεπαρκείς κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης, παρά τις προσπάθειες «σύγκλισης/εναρμόνισης» στη βάση της Ανοιχτής Μεθόδου Συντονισμού.

9. Κοινό χαρακτηριστικό όλων των κρατών-μελών είναι η προσπάθεια παγίωσης των επισφαλών μορφών εργασίας, καθώς και ο έλεγχος των επιπέδων μακροχρόνιας ανεργίας σε μικροπρόθεσμη πολιτική και εγκατάλειψη των πολιτικών μακροοικονομικού χαρακτήρα.

10. Τελικά, μέσα σ' αυτό το περιβάλλον επισφάλειας και ανεργίας, όπου οι διαφορές και οι ανισότητες συνεχώς διευρύνονται, κλονίζεται ανεπανόρθωτα «η κοινή ευρωπαϊκή πορεία» και απειλείται με ολοκληρωτική κατάρρευση η ήδη εύθραυστη συνοχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (INE, ΓΣΕΕ, 2014)

Καταλήγοντας:

- ❖ Η απασχόληση και η κοινωνική κατάσταση σίγουρα εξακολουθούν να αποτελούν σοβαρή πηγή ανησυχίας για τα κράτη της Ε.Ε. καθώς: α) Οι ρυθμοί ανάπτυξης είναι βραδείς και υπάρχει υψηλή, αλλά σχετικά σταθερή ανεργία (24,6 εκατομμύρια άνεργοι). β) Εξακολουθούν να υπάρχουν μεγάλες διαφορές μεταξύ των χωρών, ειδικά στην Ευρωζώνη. γ) Η ανεργία, όπως ήδη τονίστηκε, αποκτά διαρθρωτικό χαρακτήρα (συνεχής άνοδος του αυξανόμενου αριθμού των μακροχρόνια ανέργων).
- ❖ Όμως, επιβάλλεται απαραίτητα η συνέχιση των μεταρρυθμίσεων. Παρά τη διαπίστωση ότι θετικό γεγονός αποτελούν τα αυξανόμενα ποσοστά απασχόλησης, οπωσδήποτε απαιτούνται περισσότερες επενδύσεις για τόνωση

της ανάπτυξης. Ειδικότερα, για την καταπολέμηση της ανεργίας των νέων, πρέπει να δοθεί βαρύτητα στις ενεργητικές παρεμβάσεις στην αγορά εργασίας, καθώς και στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, ενώ παράλληλα οι εταιρείες να προσφέρουν περιόδους μαθητείας, διευκολύνοντας με αυτό τον τρόπο τη μετάβαση από την εκπαίδευση στην εργασία. Αυτό θα συμβάλει εξίσου σε μία συνολική εγγύηση για την είσοδο της νεολαίας στην αγορά εργασίας.

- ❖ Τα κράτη μέλη της Ε.Ε. να συνεχίσουν τη μεταρρύθμιση των συστημάτων τους στον τομέα της εκπαίδευσης και κατάρτισης, με στόχο την αύξηση της παραγωγικότητας και γνώμονα τις συνεχώς μεταβαλλόμενες ανάγκες σε δεξιότητες.
- ❖ Τα προγράμματα παροχών ανεργίας είναι προτιμότερο να συνδέονται με μέτρα στήριξης και περαιτέρω ενέργειες για την αύξηση της ένταξης των μακροχρόνια ανέργων στην αγορά εργασίας.
- ❖ Τέλος, και παρά την εφαρμογή των προγραμμάτων λιτότητας και των μνημονιακών πολιτικών, μπορεί να βοηθήσει αποφασιστικά προς την κατεύθυνση αντιμετώπισης της ανεργίας των αδύναμων –ιδιαίτερα- ευρωπαϊκών κρατών ο εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας για τους πολίτες τους, (για παράδειγμα: πλήρη συνταξιοδοτικά δικαιώματα, μέριμνα για όσους είναι αποκλεισμένοι από την αγορά εργασίας, επανεξέταση των δαπανών ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης). Και όλ' αυτά, μέσα από τη διαμόρφωση ενός σοβαρού ενεργητικού προγράμματος στήριξης, που θα προσανατολίζει τα κράτη-μέλη στην ίδια προοπτική και θα απομακρύνει το φάσμα της ανεργίας, που αντιμετωπίζουν χιλιάδες Ευρωπαίοι πολίτες καθημερινά.

ΜΕΡΟΣ II

ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ

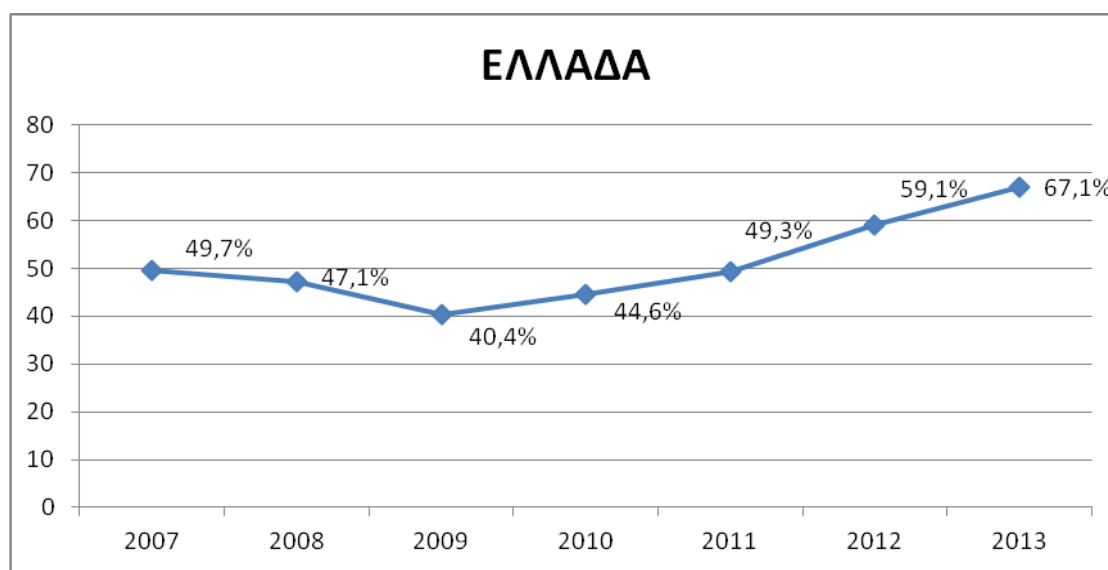
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Στο παρόν κεφάλαιο, θα σας παρουσιάσουμε στατιστικά δεδομένα που έχουμε συλλέξει με σκοπό να συγκρίνουμε το μέγεθος της ανεργίας των πολιτών σε κάποιες βασικές χώρες της Ε.Ε. σε σχέση με άλλα οικονομικά δεδομένα που παρουσιάζονται στην κάθε χώρα. Οι χώρες αυτές είναι: η Ελλάδα, η Ισπανία, η Πορτογαλία, η Ιταλία, η Ιρλανδία, η Γαλλία και η ενασχόλησή μας περιορίζεται στα έτη 2007-2013. Αρχικά, θα γίνει η σύγκριση των οικονομικών δεδομένων σε σχέση με το ποσοστό ανεργίας για κάθε χώρα ξεχωριστά και στη συνέχεια θα προβούμε σε μια συνολική σύγκριση όλων των χωρών μεταξύ τους.

6.1 Ανάλυση ανεργίας και οικονομικών παραμέτρων στην Ελλάδα.

Διάγραμμα 1. Μέγεθος ανεργίας (σε ποσοστό) για τα έτη 2007-2013

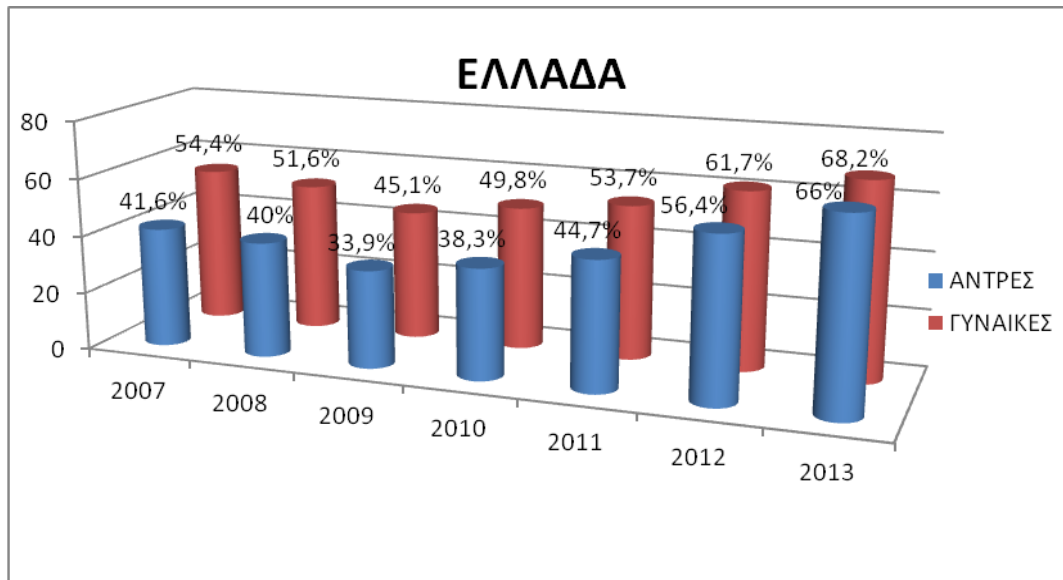

Πηγή : Eurostat, τελευταία ενημέρωση 22/12/2015

Παρατηρώντας το διάγραμμα, διαπιστώνουμε φανερά ότι το μέγεθος της ανεργίας με την πάροδο του χρόνου παρουσιάζει μια ανοδική πορεία. Ξεκινώντας από ποσοστό 49,7 % το 2007, οδηγούμαστε σε μία σχετική μείωση κατά 9,3% το 2009 και φυσικά από το 2010 έως το 2013 όπου συναντάμε και την έξαρση του φαινομένου της οικονομικής κρίσης, εμφανίζεται και η αύξηση του ποσοστού της ανεργίας με κορύφωση το 2013, όπου έχουμε και τη μεγαλύτερη τιμή

(67,1 %). Αναλυτικά θα παρουσιάσουμε παρακάτω πώς διαμορφώνεται το μέγεθος της ανεργίας σε σχέση με το φύλο.

Γράφημα 1. Μέγεθος ανεργίας (σε ποσοστό) ανά φύλο για τα έτη 2007-2013

Πηγή : Eurostat, ενημέρωση 22/12/2015

Γενικότερα, παρατηρούμε ότι το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας στην περίοδο που μας ενδιαφέρει, εμφανίζουν οι γυναίκες σε σχέση με τους άνδρες. Και εδώ, εμφανίζεται ένα αρκετά υψηλό ποσοστό το 2007, έπειτα υπάρχει μία καμπή το 2009 και η ανεργία εκτινάσσεται το 2013. Αναλυτικότερα όσον αφορά τις γυναίκες, το μέγεθος της ανεργίας ξεκινάει από 45,1 % (2009) και φτάνει μέχρι το 68,2 % (2013). Αντίστοιχα για τους άνδρες, το χαμηλότερο ποσοστό είναι το 33,9 % που παρατηρείται το 2009 και το υψηλότερο είναι το 2013, που αγγίζει το 66 %. Συμπεραίνουμε λοιπόν ότι υπάρχει μια διαφορά ανάμεσα στους άνδρες και στις γυναίκες της τάξης του 10 %, καθώς βγαίνει ευνοημένο το ισχυρό φύλο.

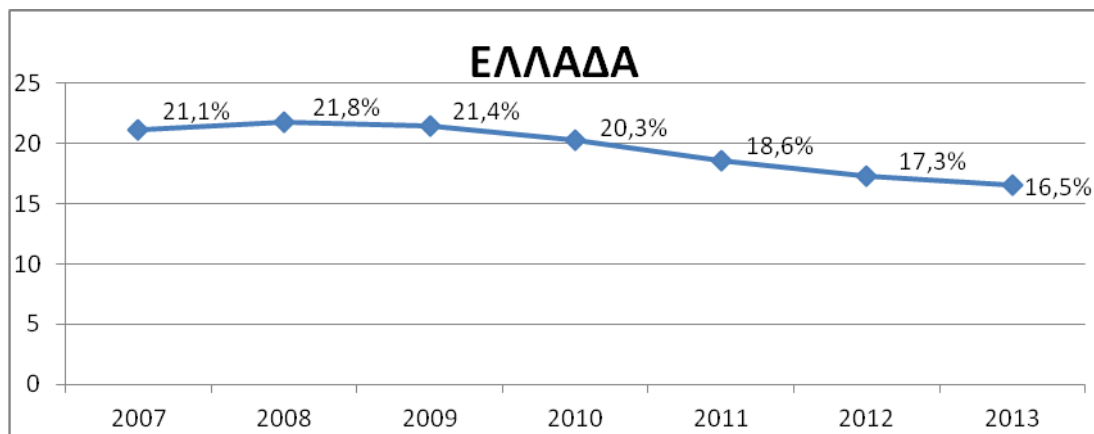
Πίνακας 1. Ρυθμός ανεργίας (σε ποσοστό) ανά ηλικία, 2007-2013

ΕΛΛΑΔΑ							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
ΡΥΘΜΟΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ < 25 ΕΤΩΝ	22,7	21,9	25,7	33	44,7	55,3	58,3
ΡΥΘΜΟΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΗΛΙΚΙΑΣ 25 ΕΩΣ 74	7,2	6,6	8,4	11,2	15,9	22,3	25,4

Πηγή: Eurostat, ενημέρωση 1/12/2015

Στον παραπάνω πίνακα, εμφανίζεται ο ρυθμός ανεργίας των Ελλήνων πολιτών σε σχέση με την ηλικία τους. Όσον αφορά τους νέους μέχρι 25 ετών, η ανεργία αγγίζει πολύ μεγάλα ποσοστά ξεκινώντας από 21,9 % το 2008 ως χαμηλότερο και φτάνει μέχρι και 58,3 % το 2013. Φυσικά και έχουμε σημαντική άνοδο της ανεργίας με την εξέλιξη της οικονομικής κρίσης. Το ίδιο φαίνεται να ισχύει και για την ηλικιακή ομάδα 25 – 74 ετών, μόνο που εδώ τα ποσοστά είναι αρκετά χαμηλά. Το χαμηλότερο ποσοστό σε αυτή την κατηγορία εμφανίζεται και πάλι το 2008 ως 6,6 % και το υψηλότερο αγγίζει το 25,4 % το 2013. Συγκριτικά, η ανεργία φαίνεται να πλήττει σε μεγάλο βαθμό τους νέους και σταδιακά αρχίζει να επηρεάζει και τους ηλικιακά μεγαλύτερους.

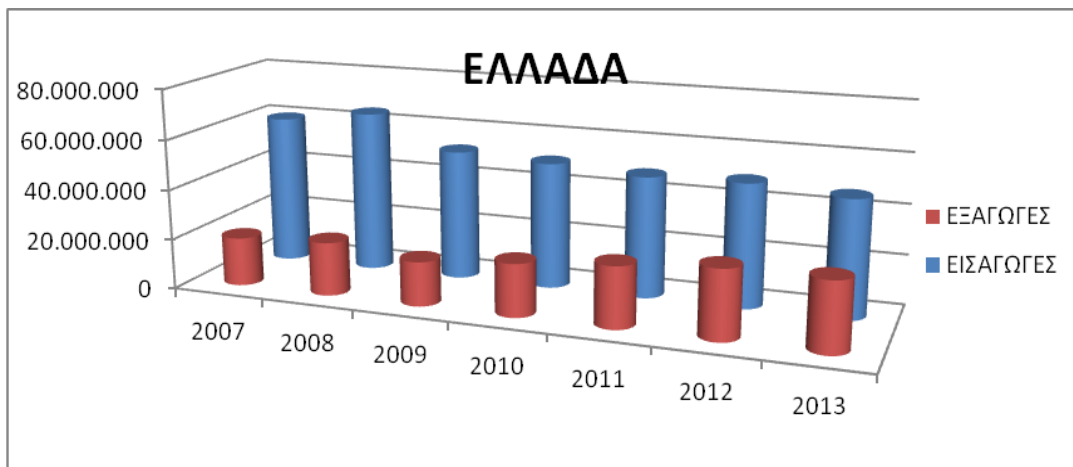
Διάγραμμα 2. Ρυθμός Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ), έτη 2007-2013

Πηγή : Eurostat, ενημέρωση 2/9/2015

Με βάση το διάγραμμα, ο Α.Ε.Π από το 2007 έως το 2009 κυμαίνονταν στο ίδιο πλαίσιο, γύρω στο 21%. Μετά το 2009, όπου εμφανίζονται έντονα οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης, ο Α.Ε.Π οδηγείται σε σταδιακή μείωση με αποκορύφωμα το 2013 όπου αγγίζει το 16,5%. Διαπιστώνουμε λοιπόν ότι μειώνεται και η οικονομική δυνατότητα της Ελλάδας σε σχέση με άλλα έτη.

Γράφημα 2. Ρυθμός εισαγωγών και εξαγωγών (σε εκατομμύρια), 2007-2013

Πηγή : Eurostat, ενημέρωση 3/11/2015.

Το συγκεκριμένο γράφημα μας δίνει μια γενική εικόνα για το ρυθμό εισαγωγών και εξαγωγών της Ελλάδας τα έτη που μελετάμε και μας δείχνει έντονα τη διαφορά μεταξύ τους. Φυσικά και η εισαγωγή αγαθών είναι πολύ μεγαλύτερη από την εξαγωγή δικών μας προϊόντων. Όσον αφορά τις εισαγωγές, παρατηρείται μία συνεχής μείωση, ξεκινώντας από 60.130.000 € το έτος 2007 και καταλήγει σε 46.808.000 € το 2013. Σε αντίθετη πλευρά, οι εξαγωγές παρουσιάζουν συνεχή αύξηση ξεκινώντας από 19.392.000 € το 2007 και φτάνουν τα 27.559.000 € το 2013, με εξαίρεση το έτος 2009 που παρατηρείται μια μικρή πτώση σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Σε γενικές γραμμές, το εμπορικό ισοζύγιο (trade balance) τα έτη 2007 – 2013 κυμαίνεται κατά μέσο όρο σε -30.500.000 €, καθιστώντας το παθητικό.

6.1.1 Συμπεράσματα σχετικά με την Ελλάδα

Όπως μας δείχνουν τα παραπάνω δεδομένα, η ανεργία είναι ένα φαινόμενο που έχει ριζώσει στη χώρα μας, επηρεάζοντας όλους τους τομείς της ζωής μας και δυστυχώς συνεχώς αυξάνεται. Φυσικά η αύξηση του ποσοστού της ανεργίας, βασίζεται αποκλειστικά και μόνο στην οικονομική κρίση που αντιμετωπίζει η χώρα μας και στη δυσκολία αντιμετώπισής της από τους αρμόδιους φορείς.

Το μεγάλο ποσοστό ανεργίας των γυναικών σε σχέση με τους άνδρες, δικαιολογείται απόλυτα από το τύπο της κοινωνίας μας, που δίνει χώρο και ευκαιρίες περισσότερο στους άνδρες από ό,τι στις γυναίκες, αφού από τη φύση της η ελληνική κοινωνία είναι ανδροκεντρική.

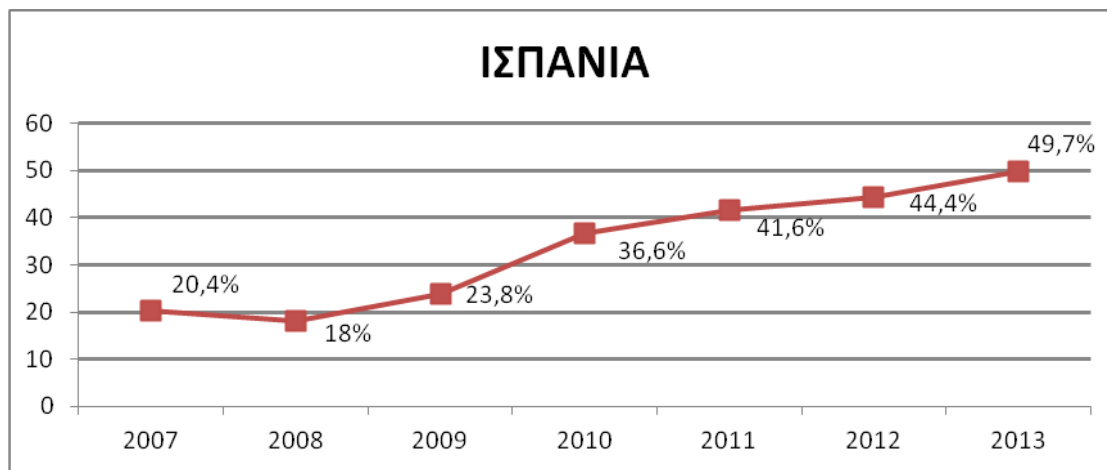
Όπως φαίνεται όμως, με την πάροδο του χρόνου αυτή η διαφορά μειώνεται καθώς και τα δύο φύλα αντιμετωπίζουν πια την ίδια κατάσταση. Είναι λογικό οι νέοι μέχρι 25 ετών να αντιμετωπίζουν μεγαλύτερη δυσκολία εύρεσης απασχόλησης σε σχέση με τους μεσήλικες, γι' αυτό η διαφορά τους εντοπίζεται πολύ μεγάλη. Χαρακτηριστικό είναι ότι το 2013 το ποσοστό των νέων ανέργων είναι σχεδόν διπλάσιο από το ποσοστό των ανέργων μεγαλύτερης ηλικίας (58,3 % - 25,4 %). Αυτό εξηγείται από το γεγονός ότι η αγορά εργασίας θεωρείται πια κλειστή και δεν προσφέρει ευκαιρίες σε ανερχόμενους εργαζόμενους, καθώς προτιμά τους πιο έμπειρους. Επιπλέον, οι νέοι είναι πλέον κάτοχοι αρκετών τίτλων, οι οποίοι τους κατατάσσουν σε αρκετά υψηλή μισθολογική κλίμακα και, εφόσον έχουν το προτέρημα της μόρφωσης, είναι και πιο ενημερωμένοι σχετικά με τα δικαιώματά τους και τις απαιτήσεις τους, γεγονός που τους καθιστά λιγότερο προσιτούς.

Όσον αφορά το ρυθμό του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ), μπορούμε να κατανοήσουμε το γεγονός ότι τείνει να μειώνεται μέσα στο χρονικό διάστημα που μελετάμε λόγω της οικονομικής δυσχέρειας της χώρας μας. Αυτό επηρεάζει και τις συναλλαγές της Ελλάδας με άλλες χώρες και μας οδηγεί σε μια σταδιακή συρρίκνωση των ανεξέλεγκτων εισαγωγών των προηγούμενων χρόνων και σε μια πιο δυναμική προσπάθεια για εξαγωγή εγχώριων προϊόντων στο εξωτερικό.

Γενικότερα, συγκρίνοντας τα δεδομένα μεταξύ τους, παρατηρούμε πόσο έντονα μπορεί να επηρεάσει ο ρυθμός του ΑΕΠ τόσο το φαινόμενο της ανεργίας, όσο και την εμπορική δυνατότητα μιας χώρας. Συγκεκριμένα, μελετώντας το έτος 2013, όπου παρατηρούνται τα πιο έντονα φαινόμενα, κατανοούμε ότι ο χαμηλός δείκτης του ΑΕΠ (16,5%) είναι η βασική αιτία για το υψηλό ποσοστό ανεργίας των πολιτών (67,1%), καθώς και για τη μείωση των εισαγωγών σε αντίθεση με την αύξηση των εξαγωγών. Συνοψίζοντας, παρατηρούμε ότι υπάρχει ορισμένη αναλογία ανάμεσα στο ρυθμό του ΑΕΠ και σε άλλα δεδομένα της χώρας μας, γεγονός που καθιστά αναγκαία τη βοήθεια για αύξησή του.

6.2 Ανάλυση ανεργίας και οικονομικών παραμέτρων στην Ισπανία.

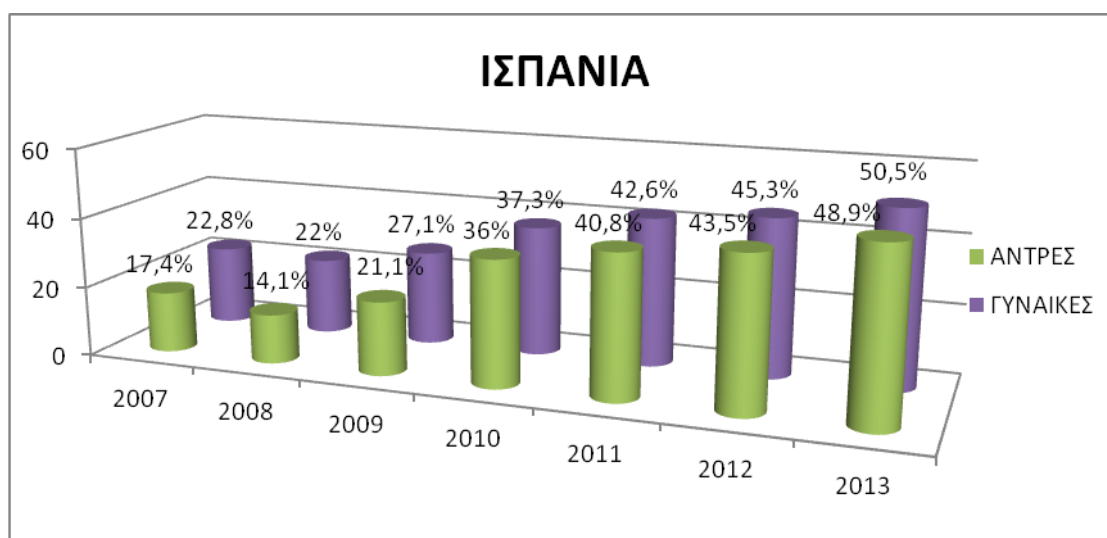
Διάγραμμα 3. Μέγεθος ανεργίας (σε ποσοστό) για τα έτη 2007-2013

Πηγή : Eurostat, ενημέρωση 2/9/2015

Παρατηρώντας το διάγραμμα, διαπιστώνουμε ότι, όπως η Ελλάδα, έτσι και η Ισπανία εμφανίζει πολύ υψηλό δείκτη ανεργίας. Το ποσοστό ξεκινάει από το 20,4% το 2007, παρουσιάζει μια μικρή πτώση κατά 2,4% το 2008 και έπειτα ανεβαίνει, καταλήγοντας στο ψηλότερο ποσοστό (49,7%) το 2013. Ακολουθώντας τη πορεία της οικονομικής κρίσης, η Ισπανία σταδιακά οδηγείται σε αδιέξοδο, όπου σχεδόν το 50% του πληθυσμού της θεωρείται άνεργο.

Γράφημα 3. Μέγεθος ανεργίας (σε ποσοστό) ανά φύλο για τα έτη 2007-2013

Πηγή : Eurostat, ενημέρωση 22/12/2015

Στο γράφημα 2, μπορούμε να εντοπίσουμε πιο από τα δύο φύλα έχει πληγεί περισσότερο από το φαινόμενο της ανεργίας. Οι γυναίκες και σε αυτή τη χώρα φαίνεται να κατέχουν τα πρωτεία της ανεργίας, αλλά με όχι και τόσο μεγάλη διαφορά σε σχέση με τους άνδρες. Το ποσοστό των γυναικών κυμαίνεται από 22,8% το 2007, ενώ μέχρι 50,5% το 2013. Ο ρυθμός των άνεργων γυναικών αυξάνεται με τα χρόνια, με εξαίρεση το έτος 2008, που εμφανίζει μια μικρή μείωση. Αντίστοιχα, ο ρυθμός ανεργίας των ανδρών ξεκινάει από 17,4% το 2007 και φτάνει το 48,9% το 2013 και πάλι παρουσιάζει μια μικρή μείωση το 2008. Ουσιαστικά η διαφορά ανάμεσα στα δύο φύλα είναι περίπου της τάξης του 5% περίπου.

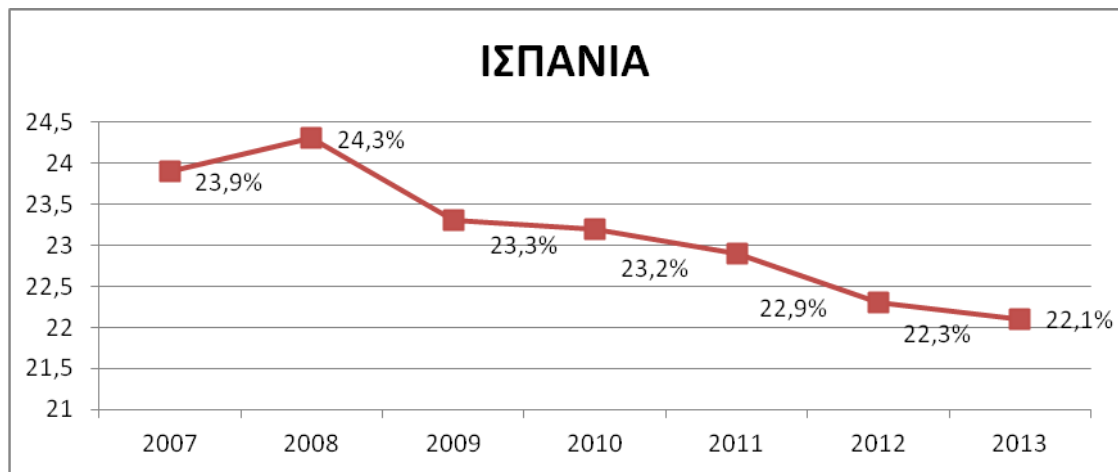
Πίνακας 2. Ρυθμός ανεργίας (σε ποσοστό) ανά ηλικία, 2007-2013

ΙΣΠΑΝΙΑ							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
ΡΥΘΜΟΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ <25 ΕΤΩΝ	18,1	24,5	37,7	41,5	46,2	52,9	55,5
ΡΥΘΜΟΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΗΛΙΚΙΑΣ 25 ΕΩΣ 74	7	9,7	15,7	17,8	19,2	22,5	23,8

Πηγή: Eurostat, ενημέρωση 1/12/2015

Στον παραπάνω πίνακα εμφανίζεται ο ρυθμός της ανεργίας σε σχέση με την ηλικία των Ισπανών πολιτών. Το ποσοστό των νέων άνεργων κάτω των 25 ετών ξεκινά από 18,1% το 2007 και αυξάνεται, με κορύφωση το ποσοστό 55,5% του έτους 2013, γεγονός που μας δείχνει ότι παραπάνω από ο μισός πληθυσμός των νέων ατόμων είναι πλέον άνεργος. Τα άτομα ηλικίας από 25 έως 74 ετών, φαίνεται να μην επηρεάζονται πολύ από το ρεύμα της ανεργίας, καθώς είναι έντονα αισθητή η διαφορά σε σχέση με τους νέους. Το ποσοστό σε αυτή την ομάδα κυμαίνεται από 7% το 2007, έως 23,8% το 2013.

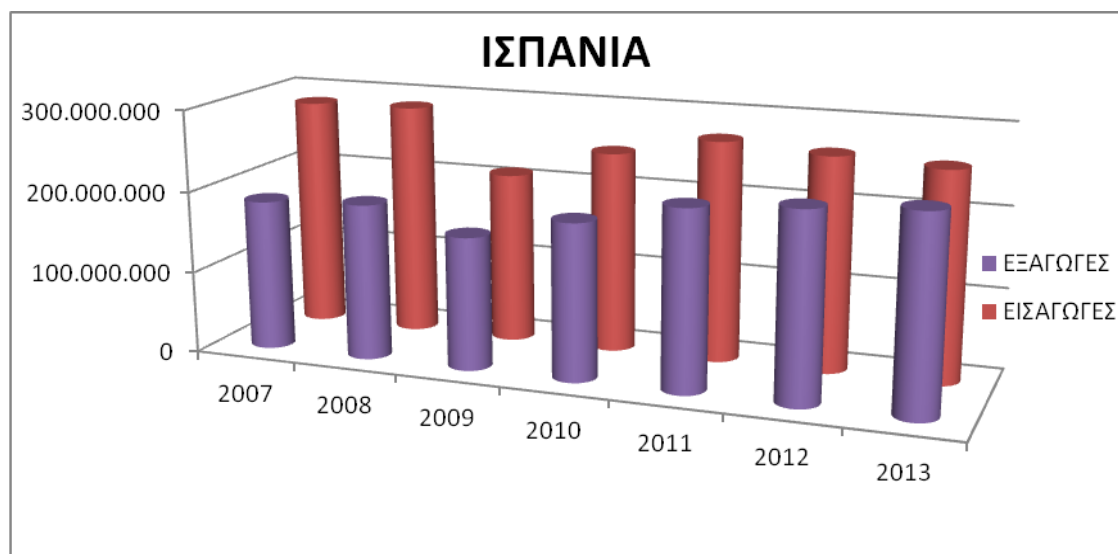
Διάγραμμα 4. Ρυθμός Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ), έτη 2007-2013

Πηγή : Eurostat, ενημέρωση 2/9/2015

Ο ΑΕΠ της Ισπανίας τα έτη 2007 – 2013, φαίνεται να ακολουθεί μια καθοδική πορεία. Ενώ το 2007 φτάνει το 23,9% , το επόμενο έτος εμφανίζει αύξηση της τάξεως του 0,4% και έπειτα οδηγείται σε σταδιακή μείωση, με το χαμηλότερο ποσοστό να φτάνει το 22,1%. Έτσι, με την έξαρση του φαινομένου της οικονομικής κρίσης, το απόθεμα της χώρας φαίνεται να συρρικνώνεται.

Γράφημα 4. Ρυθμός εισαγωγών και εξαγωγών (σε εκατομμύρια), 2007-2013

Πηγή : Eurostat, ενημέρωση 3/11/2015.

Το παραπάνω γράφημα δείχνει έντονα την διαφορά που υπάρχει στον τομέα των συναλλαγών της Ισπανίας για τα έτη που μελετάμε. Η πορεία των εισαγωγών προϊόντων είναι αξιοπρόσεκτη, καθώς παρουσιάζει πολλές διακυμάνσεις. Τα δύο πρώτα χρόνια της μελέτης μας, οι εισαγωγές είναι σε αρκετά υψηλή κλίμακα (284.058.000€ το 2007, 286.105.000€ το 2008), ενώ με την έξαρση της κρίσης το 2009-2010, εμφανίζουν αισθητή μείωση (210.222.000€ το 2009, 246.674.000€ το 2010). Το έτος 2011 οι εισαγωγές φαίνεται να παρουσιάζουν ανοδική πορεία (270.550.000€), αλλά και πάλι τα επόμενα δύο χρόνια οδηγούμαστε σε μία σταδιακή μείωση. Έτσι, το 2011 είναι το έτος, κατά το οποίο είχαμε τη μεγαλύτερη εισαγωγή αγαθών στην Ισπανία. Όσον αφορά τις εξαγωγές, εμφανίζουν μια ανοδική πορεία με κορύφωση το 2013, όταν φτάνουν τα 238.400.000€. Εξάριση αποτελεί το 2009, όπου παρατηρούμε μια σχετική μείωση σε σχέση με το 2008 (μείωση κατά 28.398.000€). Το εμπορικό ισοζύγιο (trade balance) της Ισπανίας τα έτη 2007-2013 είναι -56.722.000€, με τις εισαγωγές να υπερτερούν, καθιστώντας το ισοζύγιο παθητικό.

6.2.1 Συμπεράσματα σχετικά με την Ισπανία.

Όλα τα παραπάνω δεδομένα μας αποδεικνύουν ότι η ανεργία στην Ισπανία αποτελεί ένα σπουδαίο πρόβλημα, το οποίο πλήττει πλέον σχεδόν το μισό πληθυσμό της. Με την εγκαθίδρυση της οικονομικής κρίσης, το θέμα της ανεργίας οξύνεται και, όπως φαίνεται, θα συνεχίσει να χειροτερεύει.

Και στην Ισπανία οι γυναίκες φαίνονται πιο παραγκωνισμένες απ' ό,τι οι άνδρες, γι' αυτό και το ποσοστό ανεργίας τους είναι μεγαλύτερο. Ενθαρρυντικό είναι, όμως, το γεγονός ότι η διαφορά μεταξύ τους είναι σχετική μικρή. Όσον αφορά την ηλικία, που έχει πλήξει περισσότερο η ανεργία, αναμενόμενο είναι οι νέοι να παρουσιάζουν μεγαλύτερο ποσοστό σε σχέση με τους μεσήλικες, και μάλιστα το ποσοστό τους είναι σχεδόν διπλάσιο απ' ό,τι στην κατηγορία 25-74 ετών (Το 2013 νέοι : 55,5% / μεσήλικες: 23,8%). Αυτό, όπως είναι λογικό, συμβαίνει κυρίως λόγω της λιγότερης προσφοράς ευκαιριών σε νεαρά άτομα, όχι μόνο εξαιτίας της ηλικίας τους, αλλά και εξαιτίας της μόρφωσής τους.

Ο δείκτης του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) της Ισπανίας υποδεικνύει τη δύσκολη οικονομική κατάσταση της χώρας, η οποία κατά τα φαινόμενα επιδεινώνεται. Η συρρίκνωση της οικονομικής δύναμης της Ισπανίας οδηγεί τη χώρα σε πολύ δύσκολη κατάσταση, που όμως γίνεται προσπάθεια να αντιμετωπιστεί. Έτσι, εμφανίζεται μείωση του

ρυθμού των εισαγωγών προϊόντων από άλλες χώρες και σταδιακά δίνεται βαρύτητα στην εξαγωγή αγαθών με σκοπό το οικονομικό όφελος της χώρας.

Γενικότερα, συγκρίνοντας τα στοιχεία μεταξύ τους, παρατηρούμε πόσο έντονα μπορεί να επηρεάσει ο ρυθμός του ΑΕΠ τόσο το φαινόμενο της ανεργίας, όσο και την εμπορική δυνατότητα μιας χώρας. Συγκεκριμένα, μελετώντας το έτος 2013, όπου παρατηρούνται τα πιο έντονα φαινόμενα, κατανοούμε ότι ο χαμηλός δείκτης του ΑΕΠ (22,1%) είναι η βασική αιτία για το υψηλό ποσοστό ανεργίας των πολιτών (49,7%), καθώς και για τη μείωση των εισαγωγών, σε αντίθεση με την αύξηση των εξαγωγών.

6.3 Ανάλυση ανεργίας και οικονομικών παραμέτρων στην Πορτογαλία.

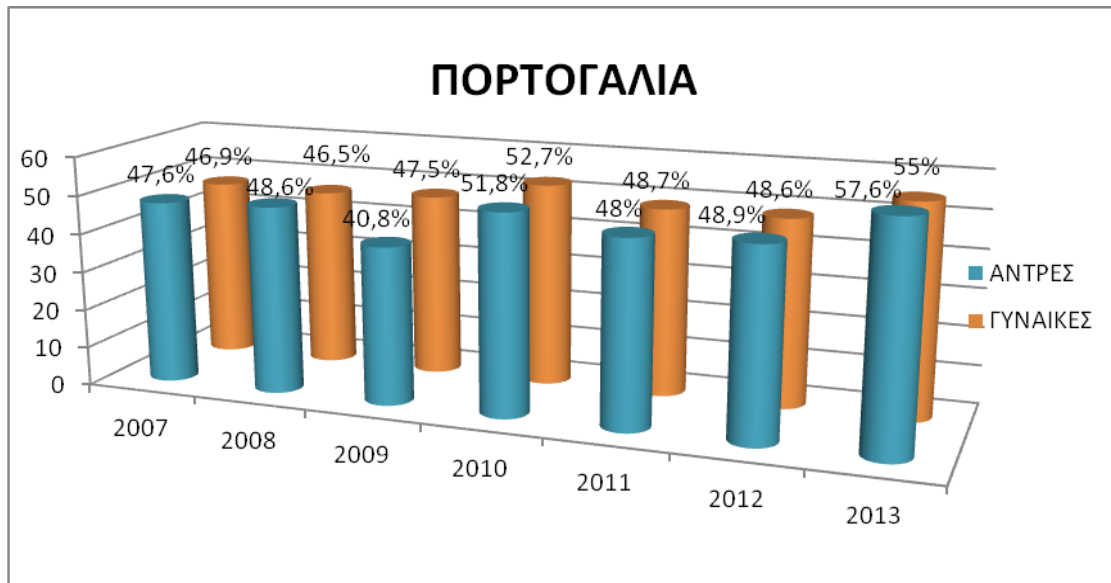
Διάγραμμα 5. Μέγεθος ανεργίας (σε ποσοστό) για τα έτη 2007-2013

Πηγή : Eurostat, τελευταία ενημέρωση 22/12/2015

Το διάγραμμα 5 μας δείχνει το ρυθμό ανεργίας στην Πορτογαλία από το 2007 έως το 2013. Όπως παρατηρούμε, το ποσοστό ανεργίας τείνει να έχει ανοδική πορεία. Τα δύο πρώτα χρόνια κυμαίνεται στο ίδιο πλαίσιο γύρω στο 47% , ενώ το 2009 παρουσιάζει μια ελαφριά μείωση της τάξεως περίπου του 3%. Το 2010 με την έξαρση της οικονομικής κρίσης, το ποσοστό ανεβαίνει στο 52,2%, ενώ τις δύο επόμενες χρονιές παρουσιάζει μια μικρή ύφεση. Η κορύφωση του φαινομένου συναντάται το 2013, όπου το ποσοστό αγγίζει το 56,4%.

Γράφημα 5. Μέγεθος ανεργίας (σε ποσοστό) ανά φύλο για τα έτη 2007-2013

Πηγή : Eurostat, ενημέρωση 22/12/2015

Όσον αφορά το φύλο, η ανεργία δεν φαίνεται να επηρεάζει περισσότερο κάποιο από τα δύο φύλα, αλλά και οι άνδρες και οι γυναίκες είναι σχεδόν το ίδιο αντιμέτωποι με το φαινόμενο της ανεργίας. Πιο συγκεκριμένα, το 2007 και το 2008 το ποσοστό ανεργίας των ανδρών είναι μεγαλύτερο από ό,τι των γυναικών, ενώ από το 2009 έως και το 2011, το ποσοστό ανεργίας των γυναικών εμφανίζεται υψηλότερο. Τα τελευταία δύο χρόνια, πάλι οι άνδρες κατέχουν το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας, με σχετικά όμως μικρή διαφορά από το ποσοστό των γυναικών. Γενικά, παρατηρούμε ότι υπάρχει μικρή διαφορά ανάμεσα στα δύο φύλα και ότι με την όξυνση του προβλήματος της οικονομικής κρίσης, επηρεάζεται κυρίως ο ανδρικός πληθυσμός.

Πίνακας 3. Ρυθμός ανεργίας (σε ποσοστό) ανά ηλικία, 2007-2013

ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
ΡΥΘΜΟΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ < 25 ΕΤΩΝ	21,4	21,6	25,3	28,2	30,2	38	38,1
ΡΥΘΜΟΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΗΛΙΚΙΑΣ 25 ΕΩΣ 74	7,8	7,4	9,2	10,5	11,3	13,9	14,7

Πηγή: Eurostat, ενημέρωση 1/12/2015

Όσον αφορά την ηλικία των ανέργων, ο παραπάνω πίνακας αποδεικνύει ότι οι νέοι έχουν επηρεαστεί περισσότερο από την ανεργία. Το ποσοστό τους παρουσιάζει ανοδική πορεία, με χαμηλότερη τιμή το 21,4% το έτος 2007 και υψηλότερη το 38,1% το 2013. Σε αντίθεση, τα άτομα ηλικίας 25-74 ετών εμφανίζουν πολύ μικρό ποσοστό ανεργίας, ξεκινώντας από το 7,8% το έτος 2007 και καταλήγοντας στο 14,7% το 2013, με μια μικρή μείωση το 2008 (κατά 0,4% σε σχέση με το 2007).

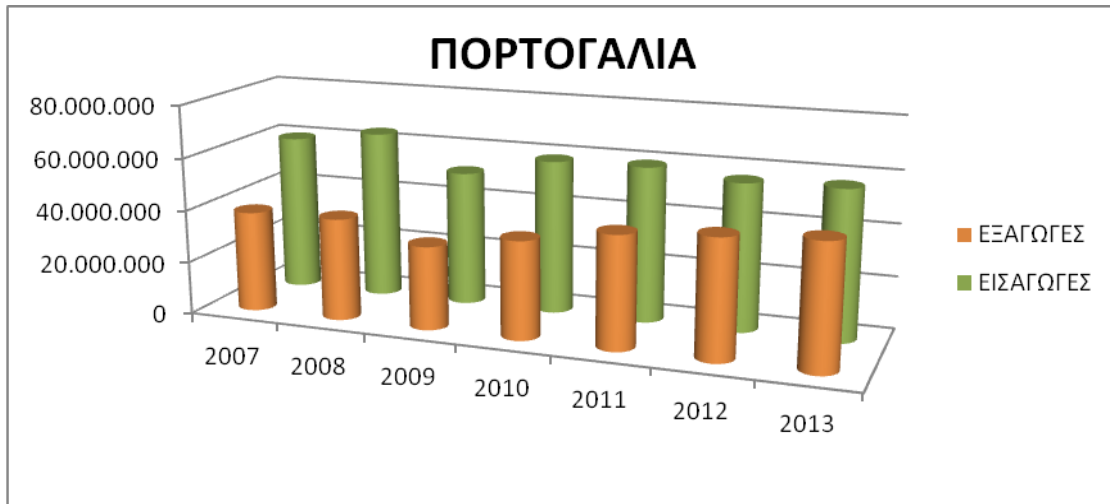
Διάγραμμα 6. Ρυθμός Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ), έτη 2007-2013

Πηγή : Eurostat, ενημέρωση 2/9/2015

Το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) της Πορτογαλίας φαίνεται να παρουσιάζει πολλές διακυμάνσεις στην πάροδο του χρόνου. Ξεκινάει από μια αρκετά χαμηλή τιμή το 2007 (16,6%), ενώ τα επόμενα τρία χρόνια, όπου έχουμε και την εμφάνιση του φαινομένου της κρίσης, το ποσοστό του ΑΕΠ αυξάνεται ελαφρώς έως και 0,4%. Στη συνέχεια, παρακολουθούμε μια έντονη πτώση του ποσοστού τα έτη 2011 και 2012, ώσπου καταλήγουμε στο 16,3% το 2013, ποσοστό όχι σημαντικό αρκετά, αλλά σε σχετικά υψηλό επίπεδο για τη χώρα.

Γράφημα 6. Ρυθμός εισαγωγών και εξαγωγών (σε εκατομμύρια), 2007-2013

Πηγή : Eurostat, ενημέρωση 3/11/2015.

Η πορεία των συναλλαγών της Πορτογαλίας φαίνεται να παρουσιάζει αρκετές διακυμάνσεις. Ως προς τις εισαγωγές, αυτές αρχικά παρουσιάζουν μια σημαντική αύξηση το 2008 -σε σχέση με το προηγούμενο έτος- κατά 4.267.000€, ενώ το 2009 οδηγούνται σε αισθητή μείωση κατά 12.815.000€ σε σχέση με το 2008. Στη συνέχεια, αυξάνεται η εισαγωγή αγαθών μέχρι το έτος 2013, όπου έχουμε και το μεγαλύτερο ποσό (59.229.000€), με μια μικρή μείωση το έτος 2012. Γενικά, συγκρίνοντας τα έτη 2007 και 2013 παρατηρούμε ότι η Πορτογαλία οδηγήθηκε σε ελάττωση των εισαγωγών της το τελευταίο έτος της έρευνάς μας.

Ως προς τις εξαγωγές, τα δύο πρώτα χρόνια έχουμε σχετικά σταθερό το ποσό των εξαγόμενων κερδών (γύρω στα 38.500.000€), το 2009 οι εξαγωγές ανέρχονται στο ποσό των 31.697.000€, ποσό μειωμένο σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια, και από το 2010 έως και το 2013 το ποσό συνεχώς αυξάνεται. Η μεγαλύτερη τιμή εμφανίζεται το 2013 με το ποσό των 47.296.000€. Σε γενικές γραμμές, το εμπορικό ισοζύγιο (trade balance) τα έτη 2007-2013, ανέρχεται στο -17.866.000 €, με τις εισαγωγές να υπερισχύουν ως προς τις εξαγωγές, γεγονός που καθιστά το ισοζύγιο παθητικό.

6.3.1 Συμπεράσματα σχετικά με την Πορτογαλία.

Τα παραπάνω στοιχεία μας αποκαλύπτουν ότι η ανεργία στην Πορτογαλία έχει εξελιχτεί σε ένα πολύ σημαντικό ζήτημα, που απασχολεί μεγάλο μέρος του πληθυσμού της.

Ανησυχητικό αποτελεί ο γεγονός ότι η ανεργία συνεχίζει να παρουσιάζει αύξηση και να επηρεάζει όλους τους τομείς της ζωής των πολιτών.

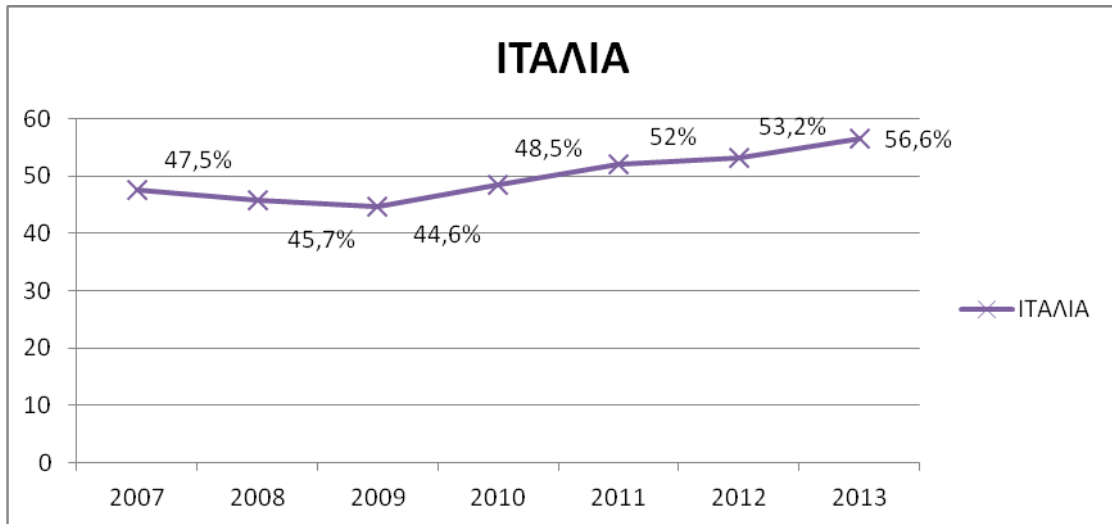
Όσον αφορά τα δύο φύλα, η ανεργία δε φαίνεται να παρουσιάζει κάποια διάκριση, καθώς έχει επηρεάσει εξίσου και τους άνδρες και τις γυναίκες. Ο ρυθμός ανεργίας εμφανίζει ιδιαίτερες διακυμάνσεις, αλλά με πολύ μικρή διαφορά ανάμεσα στα δύο φύλα. Οι γυναίκες στην Πορτογαλία δε φαίνεται να έρχονται σε δεύτερη μοίρα, αλλά επικρατεί μια σχετική ισότητα. Ως προς την ηλικία, οι νέοι φαίνεται να είναι τα θύματα της ανεργίας με σχετικά μεγάλη διαφορά από τα άτομα ηλικίας 25-74 ετών. Αυτό συμβαίνει διότι οι εργοδότες παρέχουν λιγότερες ευκαιρίες σε άπειρους μεν, μορφωμένους δε νέους, σε σχέση με τους έμπειρους και πιο έμπιστους μεσήλικες.

Έντονες αλλαγές φαίνεται να εμφανίζει και το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) δικαιολογώντας και τις διακυμάνσεις στο ρυθμό της ανεργίας. Γενικά, το ποσοστό του ΑΕΠ είναι αρκετά μειωμένο, καθιστώντας την κεφαλαιακή δύναμη της Πορτογαλίας αρκετά χαμηλή. Το χαμηλό ποσοστό του ΑΕΠ επηρεάζει και τις εμπορικές συναλλαγές της χώρας, οδηγώντας στη σταδιακή μείωση της εισαγωγής προϊόντων και όσο το δυνατόν στην αύξηση της εξαγωγής. Συμπεραίνουμε, λοιπόν, ότι η Πορτογαλία σημειώνει σημαντική προσπάθεια ανάκαμψης δίνοντας έμφαση στον περιορισμό των εισαγόμενων αγαθών.

Γενικότερα, συγκρίνοντας τα δεδομένα μεταξύ τους, παρατηρούμε πόσο έντονα μπορεί να επηρεάσει ο ρυθμός του ΑΕΠ τόσο το φαινόμενο της ανεργίας, όσο και την εμπορική δυνατότητα μιας χώρας. Συγκεκριμένα, μελετώντας το έτος 2013, όπου παρατηρούνται τα πιο έντονα φαινόμενα, κατανοούμε ότι ο χαμηλός δείκτης του ΑΕΠ είναι η βασική αιτία για το υψηλό ποσοστό ανεργίας των πολιτών (56,4%), καθώς και για τη μείωση των εισαγωγών, σε αντίθεση με την αύξηση των εξαγωγών. Συνοψίζοντας, φυσικά και υπάρχει ορισμένη αναλογία ανάμεσα στο ρυθμό του ΑΕΠ και σε άλλα δεδομένα μιας χώρας, γεγονός που καθιστά αναγκαία τη βοήθεια για αύξησή του.

6.4 Ανάλυση ανεργίας και οικονομικών παραμέτρων στην Ιταλία.

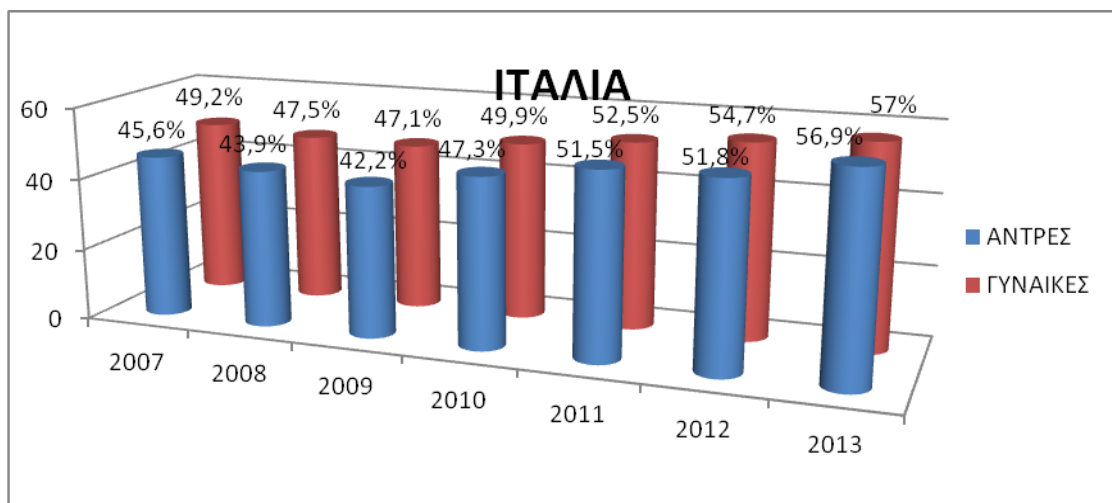
Διάγραμμα 7. Μέγεθος ανεργίας (σε ποσοστό) για τα έτη 2007-2013

Πηγή : Eurostat, τελευταία ενημέρωση 22/12/2015

Το παραπάνω διάγραμμα μας δείχνει το ρυθμό ανεργίας τα έτη 2007-2013, που μελετάμε. Παρατηρούμε ότι το ποσοστό ανεργίας φαίνεται να αυξάνεται με εξαίρεση τα έτη 2008 και 2009, όταν μειώνεται κατά περίπου 2,5% σε σχέση με το 2007. Από το 2011 έως το 2013 το ποσοστό συνεχώς αυξάνεται, με κορύφωση το 2013, όπου φτάνει το 56,6%. Το ποσοστό της ανεργίας εμφανίζεται αρκετά υψηλό, καθιστώντας σχεδόν πάνω από το μισό πληθυσμό της Ιταλίας άνεργο.

Γράφημα 7. Μέγεθος ανεργίας (σε ποσοστό) ανά φύλο για τα έτη 2007-2013

Πηγή : Eurostat, ενημέρωση 22/12/2015

Το γράφημα 7 μας δείχνει τη διάκριση που υπάρχει στα δύο φύλα σε σχέση με την απασχόληση. Όπως παρατηρούμε, οι γυναίκες αντιμετωπίζουν σε αρκετά μεγάλο ποσοστό την κατάσταση της ανεργίας, ξεκινώντας με ποσοστό 49,2% το 2007 και καταλήγοντας στο 57% το 2013, με μια μικρή μείωση τα έτη 2008 και 2009. Το ουσιαστικό είναι ότι πάνω από το μισό του γυναικείου πληθυσμού της Ιταλίας έρχεται αντιμέτωπο με την ανεργία. Όσον αφορά τους άνδρες, ενώ τα ποσοστά τους είναι γενικότερα χαμηλότερα από ό,τι των γυναικών, το 2013 εμφανίζουν σχεδόν το ίδιο ποσοστό (56,9%). Και στην περίπτωση των ανδρών, ο ρυθμός ανεργίας έχει ανοδική πορεία.

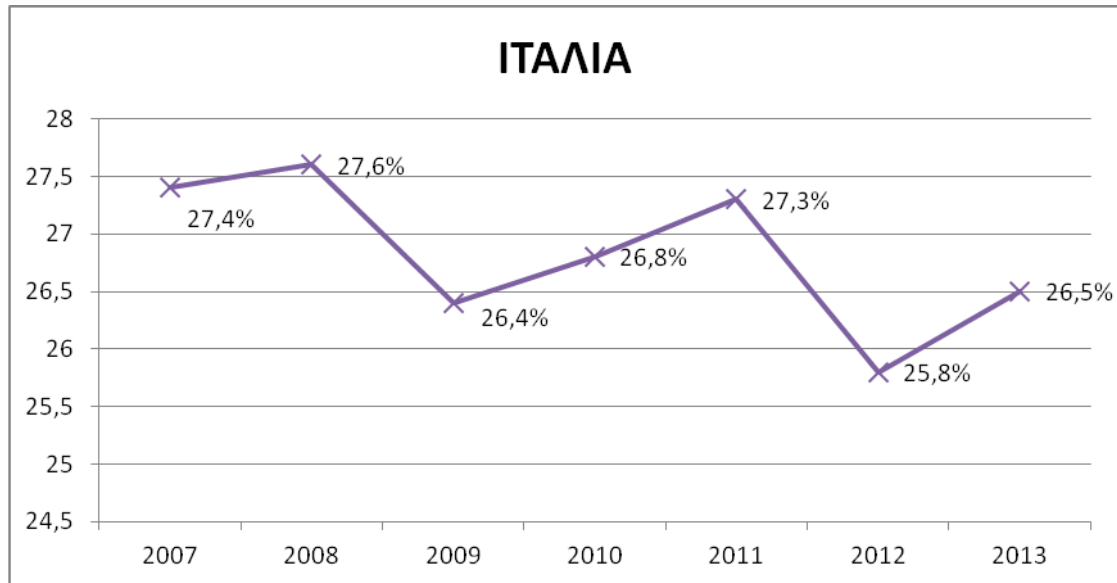
Πίνακας 4. Ρυθμός ανεργίας (σε ποσοστό) ανά ηλικία, 2007-2013

ΙΤΑΛΙΑ							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
ΡΥΘΜΟΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ < 25 ΕΤΩΝ	20,4	21,2	25,3	27,9	29,2	35,3	40
ΡΥΘΜΟΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΗΛΙΚΙΑΣ 25 ΕΩΣ 74	4,9	5,6	6,4	6,9	6,9	8,9	10,2

Πηγή: Eurostat, ενημέρωση 1/12/2015

Ο παραπάνω πίνακας, μας δείχνει πόσο πολύ έχει επηρεαστεί η νέα γενιά από το φαινόμενο της ανεργίας. Μεγάλη είναι η διαφορά ανάμεσα στους νέους μέχρι 25 ετών και τα άτομα ηλικίας από 25 έως 74 ετών, η οποία μπορεί να εντοπιστεί κατά μέσο όρο γύρω στο 20% συνολικά. Ο ρυθμός ανεργίας των νέων παρουσιάζει ανοδική πορεία, ξεκινώντας με ποσοστό 20,4% το 2007 και καταλήγοντας στο 40% το 2013. Το ίδιο ισχύει και με το ρυθμό ανεργίας στην ομάδα 25-74 ετών, όπου το ποσό ξεκινάει από 4,9% το 2007 και καταλήγει στο ποσοστό του 10,2% το 2013.

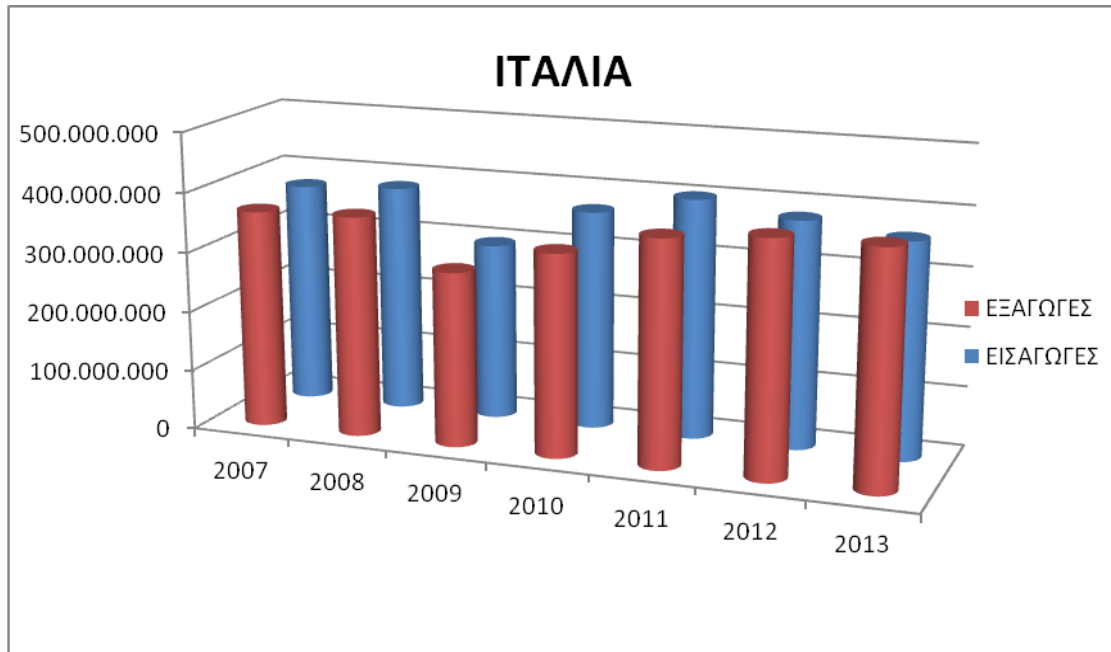
Διάγραμμα 8. Ρυθμός Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ), έτη 2007-2013

Πηγή : Eurostat, ενημέρωση 2/9/2015

Ο ρυθμός του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) τα έτη 2007 έως 2013 εμφανίζει πολλές διαφοροποιήσεις, αναπαριστώντας την ταραγμένη κατάσταση της Ιταλίας αυτή την περίοδο. Αρχικά, το 2008 παρουσιάζει μια πολύ μικρή αύξηση σε σχέση με το προηγούμενο έτος της τάξεως του 0,2%, ενώ το 2009 οδηγείται σε απότομη μείωση με ποσοστό 26,4%. Τα επόμενα δύο χρόνια έχουμε αύξηση έως και 0,9% (2011), ενώ το 2012 έχουμε πάλι μια απότομη μείωση με ποσοστό 25,8%. Το τελευταίο έτος της μελέτης μας, ο ΑΕΠ της Ιταλίας φτάνει στο 26,5%, ποσοστό ψηλότερο από το προηγούμενο έτος, αλλά αρκετά χαμηλό σε σχέση με το 2007.

Γράφημα 8. Ρυθμός εισαγωγών και εξαγωγών (σε εκατομμύρια), 2007-2013

Πηγή : Eurostat, ενημέρωση 3/11/2015.

Στο γράφημα 8, φαίνεται ξεκάθαρα η αναντιστοιχία που υπάρχει στον τομέα των συναλλαγών της Ιταλίας. Η διαφορά ανάμεσα στις εισαγωγές και στις εξαγωγές αγαθών είναι ιδιαίτερα αισθητή, καθώς οι εισαγωγές καταλαμβάνουν υψηλότερη θέση.

Αναλυτικά, οι εισαγωγές παρουσιάζουν αρκετές διαβαθμίσεις, παρουσιάζοντας ανοδική πορεία τα δύο πρώτα χρόνια της μελέτης μας, ενώ το έτος 2009 οδηγούνται σε απότομη συρρίκνωση (297.609.000€ σε σχέση με τα 382.050.000€ του 2008). Το 2010 και το 2011 έχουμε μια έντονη αύξηση του ποσού που δαπανήθηκε με τις εισαγωγές, φτάνοντας μέχρι και τα 401.428.000€. Τα τελευταία δύο χρόνια παρατηρείται μια προσπάθεια μείωσης των εισαγωγών και έτσι φτάνουμε στο ποσό των 361.002.000€ το 2013.

Ως προς τις εξαγωγές, και εδώ οι διακυμάνσεις είναι αρκετές, ξεκινώντας με μια ορισμένη άνοδο του ποσού το 2008, ενώ και πάλι το 2009 παρατηρούμε μια απότομη μείωση κατά 77.283.000€. Από το 2010 έως και το 2013, οι εξαγωγές όλο και αυξάνονται, οδηγώντας τη χώρα στο ποσό των 390.215.000€, ποσό μεγαλύτερο από κάθε άλλη χρονιά.

Σε γενικές γραμμές, το εμπορικό ισοζύγιο (trade balance) τα έτη 2007-2013, ενώ ξεκινάει ως παθητικό με -8.596.000€, το έτος 2013 κλείνει ως ενεργητικό με +29.213.000€.

6.4.1 Συμπεράσματα σχετικά με την Ιταλία.

Τα στοιχεία που μελετήσαμε μας δείχνουν μια πολύ άσχημη κατάσταση για την Ιταλία τα έτη 2007 έως 2013. Η ανεργία φαίνεται να πλήττει περισσότερο από το μισό πληθυσμό της και δυστυχώς ο ρυθμός της όλο και ανεβαίνει.

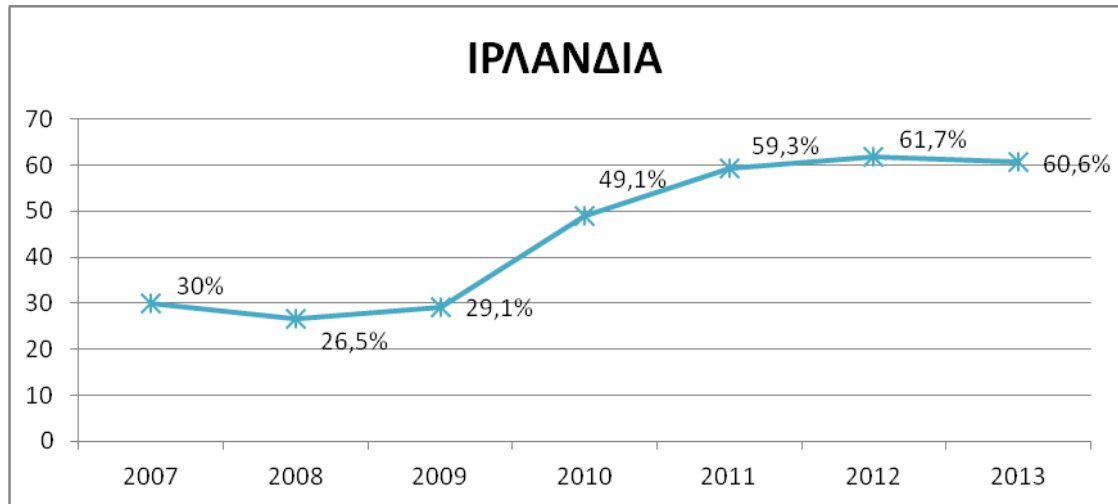
Όσον αφορά τα δύο φύλα, η ανεργία επηρεάζει και τα δύο εξίσου, δείχνοντας όμως κάποια προτίμηση στο γυναικείο φύλο. Η διαφορά μεταξύ τους είναι αρκετά μικρή, ανησυχητικό όμως είναι το γεγονός ότι το ποσοστό ανεργίας και των ανδρών και των γυναικών φτάνει μέχρι και το 57%. Όσον αφορά την ηλικία που έχει πλήξει πιο πολύ η ανεργία, αναμενόμενο είναι οι νέοι να παρουσιάζουν μεγαλύτερο ποσοστό σε σχέση με τους μεσήλικες και μάλιστα αν παρατηρήσουμε, το ποσοστό τους είναι σχεδόν τετραπλάσιο από ό,τι στην κατηγορία 25-74 ετών (Το 2013 νέοι : 40% / μεσήλικες: 10,2%). Αυτό, όπως είναι λογικό, συμβαίνει κυρίως λόγω της λιγότερης προσφοράς ευκαιριών σε νεαρά άτομα, όχι μόνο εξαιτίας της ηλικίας τους, αλλά και εξαιτίας της μόρφωσής τους.

Οι έντονες αλλαγές που διακρίνονται στο ρυθμό του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) δικαιολογούν και τον έντονο ρυθμό εξέλιξης της ανεργίας στην Ιταλία. Φυσικά αυτές οι αλλαγές έχουν έντονο αντίκτυπο στις συναλλαγές τις χώρας, οδηγώντας σταδιακά στη μείωση της εισαγωγής αγαθών και την αύξηση των εξαγωγών, ως προσπάθεια αντιμετώπισης του προβλήματος.

Γενικότερα, συγκρίνοντας τα δεδομένα μεταξύ τους, παρατηρούμε πόσο έντονα μπορεί να επηρεάσει ο ρυθμός του ΑΕΠ τόσο το φαινόμενο της ανεργίας, όσο και την εμπορική δυνατότητα μιας χώρας. Συγκεκριμένα, μελετώντας το έτος 2013, όπου παρατηρούνται τα πιο έντονα φαινόμενα, κατανοούμε ότι ο χαμηλός δείκτης του ΑΕΠ (26,5%) είναι η βασική αιτία για το υψηλό ποσοστό ανεργίας των πολιτών (56,6%), καθώς και για τη μείωση των εισαγωγών σε αντίθεση με την αύξηση των εξαγωγών. Συνοψίζοντας, παρατηρούμε ότι υπάρχει ορισμένη αναλογία ανάμεσα στο ρυθμό του ΑΕΠ και σε άλλα δεδομένα της χώρας μας, γεγονός που καθιστά αναγκαία τη βοήθεια για αύξησή του.

6.5 Ανάλυση ανεργίας και οικονομικών παραμέτρων στην Ιρλανδία

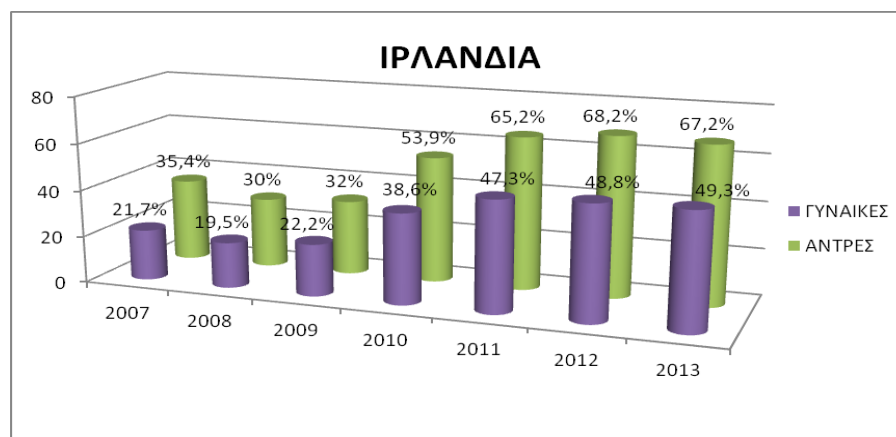
Διάγραμμα 9. Μέγεθος ανεργίας (σε ποσοστό) για τα έτη 2007-2013

Πηγή : Eurostat, τελευταία ενημέρωση 22/12/2015

Το παραπάνω διάγραμμα μας δείχνει το ρυθμό της ανεργίας τα έτη 2007 – 2013 στην Ιρλανδία. Όπως παρατηρούμε, η ανεργία εμφανίζει μια συνεχή άνοδο, ξεκινώντας από ποσοστό 30% το 2007 και η έξαρσή της εμφανίζεται το 2013 με ποσοστό 60,6%. Μικρή εξαίρεση αποτελεί το έτος 2008, όπου εντοπίζουμε μικρή μείωση σε σχέση με το 2007 κατά 3,5%. Ιδιαίτερα εντυπωσιακό και ταυτόχρονα απογοητευτικό αποτελεί το γεγονός ότι το τελευταίο έτος η ανεργία στην Ιρλανδία ξεπερνάει το 60%, αποδεικνύοντας ότι 6 στους 10 πολίτες της χώρας βρίσκονται χωρίς απασχόληση.

Γράφημα 9. Μέγεθος ανεργίας (σε ποσοστό) ανά φύλο για τα έτη 2007-2013

Πηγή : Eurostat, ενημέρωση 22/12/2015

Ως προς το φύλο, η κατάσταση στην Ιρλανδία φαίνεται να διαφοροποιείται αρκετά σε σχέση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Η ανεργία φαίνεται να πλήττει σε πολύ μεγάλο βαθμό τους άνδρες και σε λιγότερο τις γυναίκες και αυτό οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι οι γυναίκες είναι περισσότερες αναλογικά με τους άνδρες.

Συγκεκριμένα, το ποσοστό του ανδρικού πληθυσμού παρουσιάζει μια έντονη άνοδο, ξεκινώντας από το 35,4% το 2007 και φτάνει το 67,2% το 2013. Μικρή πτώση παρουσιάζει τα έτη 2008 και 2009, που η χώρα παρουσιάζει μια γενική στασιμότητα. Το ποσοστό των γυναικών παρουσιάζει και αυτό αύξηση, ξεκινώντας από 21,7% το 2007 και φτάνει το 49,3% το 2013 και πάλι καταλήγει με καθοδική πορεία το 2008 και το 2009.

Η διάσταση ανάμεσα στα δύο φύλα είναι αρκετά μεγάλη, καθώς ενδεικτικό είναι το ποσοστό που μας δίνεται για το 2013, όπου οι άνεργες γυναίκες καταλαμβάνουν κάτω από το 50%, ενώ οι άνεργοι άνδρες ξεπερνούν το 60%.

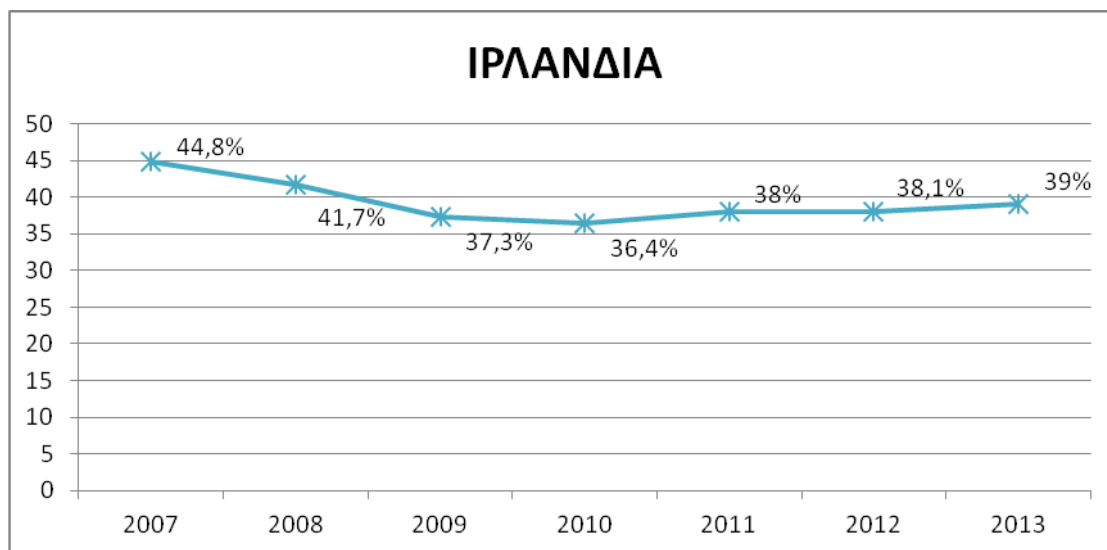
Πίνακας 5. Ρυθμός ανεργίας (σε ποσοστό) ανά ηλικία, 2007-2013

ΙΡΛΑΝΔΙΑ							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
ΡΥΘΜΟΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ < 25 ΕΤΩΝ	9,1	13,3	24	27,6	29,1	30,4	26,8
ΡΥΘΜΟΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΗΛΙΚΙΑΣ 25 ΕΩΣ 74	3,8	5,2	10,1	12	12,9	12,9	11,6

Πηγή: Eurostat, ενημέρωση 1/12/2015

Όσον αφορά την ηλικία των ανέργων, ο πίνακας που μελετάμε αποδεικνύει ότι οι νέοι έχουν επηρεαστεί περισσότερο από την ανεργία σε σχέση με τα άτομα ηλικίας 25-74 ετών. Οι νέοι ηλικίας 25 ετών φαίνεται να επηρεάζονται όλο και περισσότερο από την ανεργία με την πάροδο του χρόνου, καθώς το ποσοστό τους όλο και ανεβαίνει. Συγκεκριμένα, το ποσοστό ξεκινάει από 9,1% το 2007 και σχεδόν τριπλασιάζεται το 2012 φτάνοντας το 30,4%, με εξαίρεση το 2013, όπου το ποσοστό κατεβαίνει στο 26,8%. Από την άλλη πλευρά, ο ρυθμός ανεργίας της ομάδας 25-74 ετών φαίνεται να ακολουθεί μια ανοδική πορεία από το 2007 έως το 2012, με έκπληξη το 2013, όπου το ποσοστό μειώνεται στο 11,6%. Γενικά, η διαφορά ανάμεσα στις δύο αυτές ομάδες είναι σχετικά μικρή, κατά προσέγγιση γύρω στο 13%.

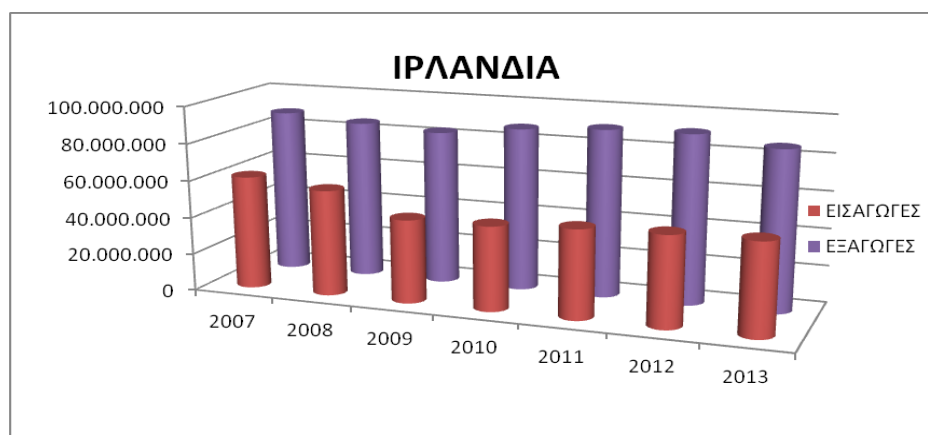
Διάγραμμα 10. Ρυθμός Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ), έτη 2007-2013

Πηγή : Eurostat, ενημέρωση 2/9/2015

Ο ρυθμός του Ακαθάριστου Εγχώριου Εμπορίου (ΑΕΠ) της Ιρλανδίας ακολουθεί μια κυκλική πορεία. Αρχικά, παρουσιάζει μια ύφεση και στη συνέχεια σχεδόν επανέρχεται στα δεδομένα των αρχικών ετών της μελέτης μας. Συγκεκριμένα, το 2007 φτάνει στο 44,8% και τα επόμενα τρία χρόνια παρουσιάζει μείωση που φτάνει μέχρι το 36,4% (2010). Το 2011, ο ΑΕΠ φαίνεται να επανέρχεται, με μεγαλύτερη τιμή το 39% το έτος 2013. Όπως αντιλαμβανόμαστε, γίνεται μια πολύ γόνιμη προσπάθεια εκ μέρους της χώρας και, παρόλο που η οικονομική της δυνατότητα δεν αγγίζει τα ποσοστά των παλαιότερων ετών, δίνει στη χώρα την ελπίδα της ανάκαμψης.

Γράφημα 10. Ρυθμός εισαγωγών και εξαγωγών (σε εκατομμύρια), 2007-2013

Πηγή : Eurostat, ενημέρωση 3/11/2015.

Το παραπάνω γράφημα μας δείχνει ξεκάθαρα τη διαφορά που υπάρχει στον τομέα των συναλλαγών της Ιρλανδίας, με τις εξαγωγές να υπερτερούν σε σχέση με τις εισαγωγές.

Όσον αφορά τις εισαγωγές, αυτές ξεκινούν από το ποσό των 61.162.000€ το 2007 και παρουσιάζουν μια σχετική μείωση για το έτος 2008 και ακόμη μεγαλύτερη το 2009 (44.955.000€). Από το 2010 έως και το 2013, το ποσό των εισαγωγών φαίνεται να αυξάνεται και καταφέρνει να φτάσει τα 49.584.000€, ποσό αρκετά μειωμένο σε σχέση με το πρώτο έτος της μελέτης μας.

Οι εξαγωγές της Ιρλανδίας παρουσιάζουν πολλές διακυμάνσεις. Αναλυτικά, το ποσό των εξαγωγών το 2007 φτάνει τα 88.686.000€ και σταδιακά μειώνεται για τα επόμενα 2 έτη, φτάνοντας μέχρι και τα 83.114.000€ (2009). Από το 2010 έως και το 2012 το ποσό των εξαγόμενων προϊόντων οδηγείται σε αύξηση μέχρι και 7.774.000€ το 2012. Το τελευταίο έτος της μελέτης μας, οι εξαγωγές παρουσιάζουν μια σχετική μείωση και έτσι φτάνουμε στα 86.100.000€.

Σε γενικές γραμμές, το εμπορικό ισοζύγιο (trade balance) της Ιρλανδίας χαρακτηρίζεται ως πλεονασματικό, προσφέροντας στη χώρα αρκετά κέρδη έως περίπου 36.787.000€.

5.5.1 Συμπεράσματα σχετικά με την Ιρλανδία.

Όλα τα παραπάνω δεδομένα μας αποδεικνύουν ότι η ανεργία στην Ιρλανδία αποτελεί ένα σπουδαίο πρόβλημα, το οποίο πλήττει πλέον παραπάνω από το μισό πληθυσμό της. Με την πάροδο του χρόνου, το θέμα της ανεργίας οξύνεται και όπως φαίνεται, θα συνεχίσει να χειροτερεύει.

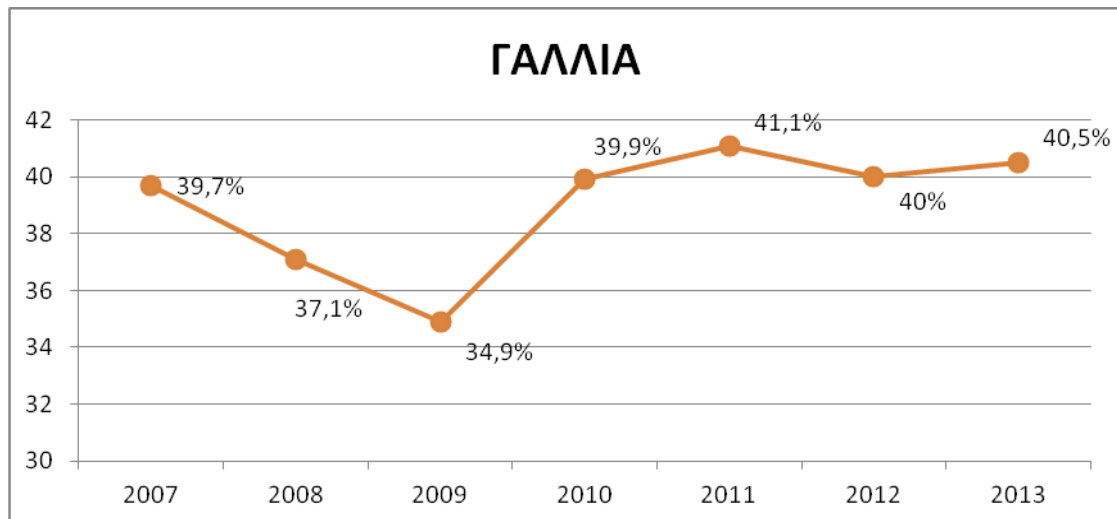
Ως προς τα δύο φύλα, η ανεργία φαίνεται να πλήττει περισσότερο τον ανδρικό πληθυσμό σε σχέση με τον γυναικείο, γεγονός που οφείλεται σχεδόν αποκλειστικά στο ότι η αναλογία των γυναικών είναι μεγαλύτερη απ' ότι των ανδρών. Στατιστικά δεδομένα της χώρας μας δίνουν την εξής εικόνα για τον πληθυσμό της: το 2013, σε 100 γυναίκες αναλογούσαν 98 άνδρες, με τον μικρότερο αριθμό ανδρών να παρουσιάζεται στις ηλικίες 25-44. Με βάση τα παραπάνω, θεωρείται απόλυτα φυσιολογικό το γεγονός ότι η ομάδα έως 25 ετών πλήττεται περισσότερο από την ανεργία σε σχέση με τα άτομα 25-74 ετών. Γενικότερα όμως η διαφορά ανάμεσα στις δύο ομάδες δεν είναι ιδιαίτερα μεγάλη (γύρω στο 13%) και πολύ ενθαρρυντικό είναι το

γεγονός ότι το ποσοστό ανεργίας παρουσιάζει μείωση το τελευταίο έτος της μελέτης μας και για τις δύο ηλικιακές ομάδες.

Η κυκλική πορεία που ακολουθεί ο ΑΕΠ, δείχνει να επηρεάζει σε άμεσο βαθμό και την πορεία της ανεργίας. Χαρακτηριστικό είναι ότι το 2013 με την αύξηση του ποσοστού του ΑΕΠ, το ποσοστό ανεργίας μειώνεται αρκετά σε σχέση με τα προηγούμενα έτη, φαινόμενο που ισχύει για όλες τις ομάδες που μελετήσαμε. Φυσικά ο ρυθμός του ΑΕΠ επηρεάζει και την αγοραστική δύναμη της Ιρλανδίας, καθώς και τον τομέα των συναλλαγών της. Αυτό εξηγεί τα αυξημένα ποσά των εξαγόμενων προϊόντων, σε σχέση με την μείωση των αγαθών που εισάγει για όλα τα έτη που εξετάζουμε.

6.6 Ανάλυση ανεργίας και οικονομικών παραμέτρων στη Γαλλία.

Διάγραμμα 11. Μέγεθος ανεργίας (σε ποσοστό) για τα έτη 2007-2013

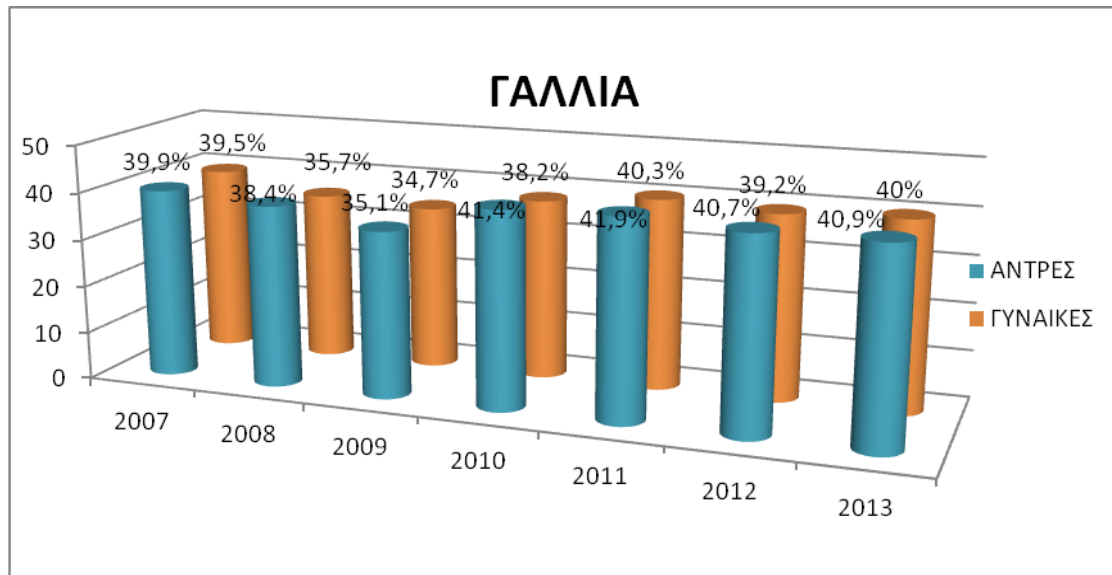

Πηγή : Eurostat, τελευταία ενημέρωση 22/12/2015

Το παραπάνω διάγραμμα μας δείχνει πώς διαμορφώνεται το φαινόμενο της ανεργίας τα έτη 2007 – 2013 στη Γαλλία. Όπως διαπιστώνουμε, η πορεία της ανεργίας στην χώρα εμφανίζει πολλές διακυμάνσεις, ξεκινώντας με ποσοστό 39,7% το 2007, το οποίο τα επόμενα δύο χρόνια μειώνεται στο 34,9%. Από το 2010 έως το 2011 παρουσιάζεται μια σχετική αύξηση έως και 6,2% σε σχέση με το χαμηλό ποσοστό του 2009. Το 2012 έχουμε και πάλι μείωση της τάξεως του 1,1%,

για να φτάσουμε στο ποσοστό του 40,5% το 2013. Συνοψίζοντας, τα μεγαλύτερα ποσοστά ανεργίας εμφανίζονται τα έτη 2011 και 2013 και αγγίζουν μια μεγάλη μερίδα του πληθυσμού της Γαλλίας.

Γράφημα 11. Μέγεθος ανεργίας (σε ποσοστό) ανά φύλο για τα έτη 2007-2013

Πηγή : Eurostat, ενημέρωση 22/12/2015

Από το παραπάνω γράφημα, μπορούμε να κατανοήσουμε ότι τα δύο φύλα έχουν επηρεαστεί σχεδόν στον ίδιο βαθμό από το φαινόμενο της ανεργίας, με τις γυναίκες να υπερτερούν σε μικρό όμως ποσοστό. Με βάση στατιστικά δεδομένα, ο πληθυσμός της Γαλλίας χωρίζεται ως εξής: το 53% του πληθυσμού ανήκει στις γυναίκες και το 47% στους άνδρες, επομένως κατανοούμε τη σχετική υπεροχή των γυναικών.

Ως προς τους άνδρες, το ποσοστό ανεργίας τους αγγίζει το 39.9% το 2007, ενώ τα επόμενα δύο χρόνια παρουσιάζει μια σχετική μείωση έως 4,8% (2009). Το 2010 το ποσοστό ανεβαίνει στο 41,4% και συνεχίζει να αυξάνεται και το 2011, ενώ το 2012 παρουσιάζει μια μικρή μείωση, που επανέρχεται κάπως το 2013 στο ποσοστό του 40,9%.

Την ίδια περίπου πορεία ακολουθεί και ο ρυθμός ανεργίας των γυναικών, αλλά με ποσοστά ελαφρώς λιγότερα. Το 2007 το ποσοστό ανεργίας τους ανέρχεται στο 39,5% και σταδιακά μειώνεται μέχρι το 2009 (34,7%). Το 2010 και το 2011 το ποσοστό ανεργίας των γυναικών δείχνει να αυξάνεται έως περίπου 5%. Το 2012 έχουμε μείωση της τάξεως του 1,1%, ενώ το 2013 το ποσοστό αυξάνεται πάλι και φτάνει το 40%. Όπως παρατηρούμε, η διαφορά στα δύο φύλα είναι αρκετά μικρή και συνεχώς κλιμακώνεται.

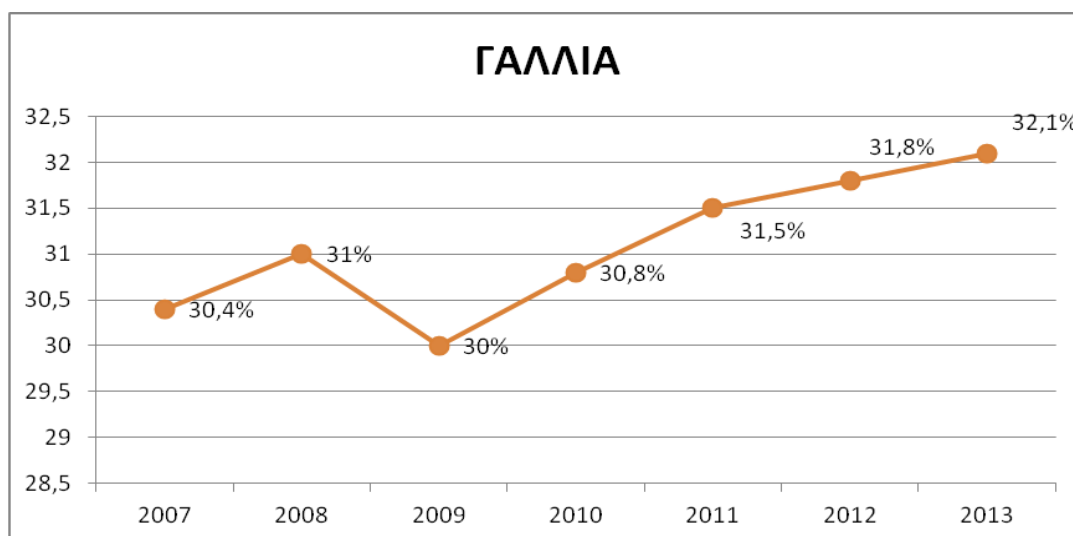
Πίνακας 6. Ρυθμός ανεργίας (σε ποσοστό) ανά ηλικία, 2007-2013

ΓΑΛΛΙΑ							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
ΡΥΘΜΟΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ < 25 ΕΤΩΝ	19,5	19	23,6	23,3	22,7	24,4	24,9
ΡΥΘΜΟΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΗΛΙΚΙΑΣ 25 ΕΩΣ 74	6,7	6,1	7,4	7,7	7,7	8,2	8,7

Πηγή: Eurostat, ενημέρωση 1/12/2015

Ο ρυθμός της ανεργίας σε σχέση με την ηλικία των Γάλλων πολιτών παρουσιάζει αρκετές διακυμάνσεις. Φανερό είναι το γεγονός ότι τα άτομα έως 25 ετών έχουν επηρεαστεί πολύ περισσότερο από το φαινόμενο που μελετάμε, σε σχέση με την ομάδα 25-74 ετών. Η διαφορά των δύο ομάδων βρίσκεται περίπου στο 15%. Αναλυτικότερα, ο ρυθμός ανεργίας των νέων έως 25 τα τρία πρώτα χρόνια δείχνει να αυξάνεται και φτάνει το 23,6% (2010), το 2011 μειώνεται κατά 0,6% ,για να αυξηθεί και πάλι το 2012 (24,4%). Το τελευταίο έτος της μελέτης μας το ποσοστό ανεργίας φτάνει το 24,9%,το μεγαλύτερο ποσοστό στην περίοδο της μελέτης μας. Ως προς το ρυθμό ανεργίας της ομάδας 25-74 ετών, δείχνει να αυξάνεται συνεχώς, με εξαίρεση το 2008 που παρουσιάζει μικρή μείωση της τάξεως του 0,6% σε σχέση με το 2007. Το μεγαλύτερο ποσοστό εμφανίζεται το 2013 και φτάνει το 8,7%.

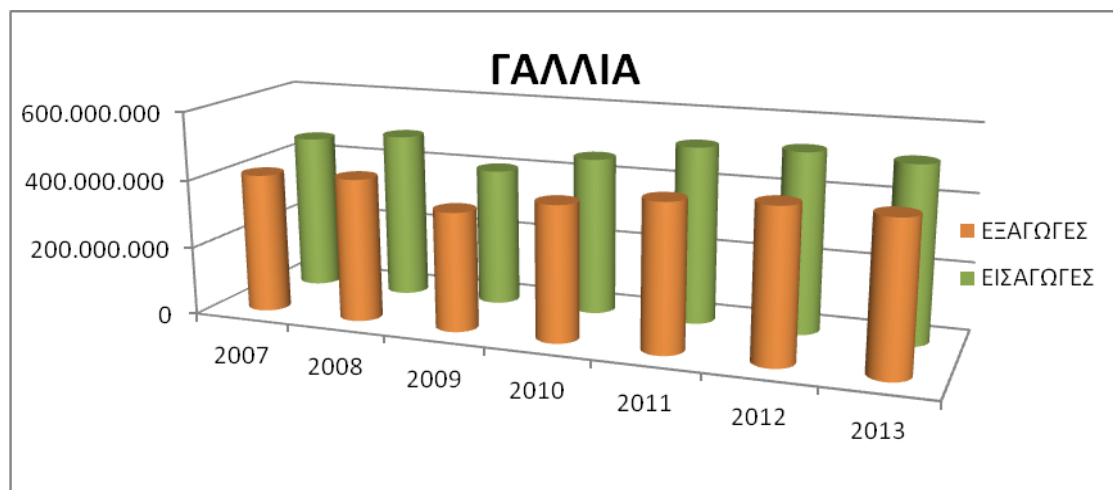
Διάγραμμα 12. Ρυθμός Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ), έτη 2007-2013

Πηγή : Eurostat, ενημέρωση 2/9/2015

Ο ρυθμός του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) της Γαλλίας παρουσιάζει πολλές διακυμάνσεις. Αρχικά, το ποσοστό του αγγίζει το 30,4% , ποσοστό που ανεβαίνει κατά 0,6% το 2008. Στη συνέχεια, οδηγείται σε μια μικρή μείωση και έπειτα επανέρχεται σε ανοδική πορεία. Το μεγαλύτερο ποσοστό εμφανίζεται το 2013, όπου αγγίζει το 32,1%. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι ο ΑΕΠ της Γαλλίας στο τελευταίο έτος είναι πολύ υψηλότερος σε σχέση με το 2007, όταν δεν υπήρχαν τα σημάδια της οικονομικής κρίσης.

Γράφημα 12. Ρυθμός εισαγωγών και εξαγωγών (σε εκατομμύρια), 2007-2013

Πηγή : Eurostat, ενημέρωση 3/11/2015.

Το τελευταίο γράφημα, μας φανερώνει την αναντιστοιχία που υπάρχει στον τομέα των συναλλαγών της Γαλλίας σε σχέση με τις εισαγωγές και τις εξαγωγές προϊόντων. Όπως παρατηρούμε, και οι δύο κλάδοι παρουσιάζουν πολλές διακυμάνσεις, με τις εισαγωγές να υπερτερούν έναντι των εξαγωγών αγαθών.

Αναλυτικά, στον κλάδο των εισαγωγών, το 2008 έχουμε αύξηση του ποσού των εισαγόμενων περίπου κατά 27.000.000€ σε σχέση με το προηγούμενο έτος, ποσό όμως που μειώνεται το 2009. Τον επόμενο χρόνο ξεκινάει μια πορεία αύξηση των ποσών των εισαγωγών και έτσι φτάνουμε στο μεγαλύτερο ποσό των 513.088.000€ το 2013.

Οι εξαγωγές ακολουθούν μια πολύ παράξενη πορεία. Αρχικά, το ποσό το 2008 παρουσιάζει αύξηση σε σχέση με το 2007, ενώ το 2009 μειώνεται αρκετά. Το 2010 έχουμε

και πάλι αύξηση και το ποσό φτάνει τα 395.087.000€, το οποίο θα συνεχίσει να αυξάνεται μέχρι το 2012. Το τελευταίο έτος έχουμε μια μικρή μείωση του ποσού των εξαγωγών σε σχέση με το 2012 και έτσι καταλήγουμε στα 437.383.000€.

Σε γενικές γραμμές, δεν παρατηρείται ιδιαίτερη προσπάθεια μείωσης των εισαγόμενων προϊόντων και αύξηση της εξαγωγής, με αποτέλεσμα το εμπορικό ισοζύγιο (trade balance) να κλείνει παθητικό κατά -46.485.000€.

6.6.1 Συμπεράσματα σχετικά με την Γαλλία.

Τα στοιχεία που μελετήσαμε μας αποκαλύπτουν μια πολύ άσχημη εικόνα για τη Γαλλία τα έτη 2007-2013, με το φαινόμενο της ανεργίας να είναι σε έξαρση (40% του πληθυσμού) και τη χώρα σε κατάσταση ύφεσης. Η κατάσταση αυτή αντανακλάται έντονα στα δεδομένα που παραθέσαμε παραπάνω.

Ως προς τα δύο φύλα, διαπιστώσαμε ότι και τα δύο σχεδόν εξίσου έχουν επηρεαστεί από το φαινόμενο της ανεργίας με μια μικρή διαφορά μεταξύ τους γύρω στο 1,5%. Το λίγο υψηλότερο ποσοστό των άνεργων ανδρών δικαιολογείται από την πληθυσμιακή υπεροχή των γυναικών στη Γαλλία, την ιδέα του φεμινισμού και την επικράτηση της γυναικείας υπεροχής. Ωστόσο, η διαφορά είναι τόσο μικρή, που δεν είναι άξια λόγου. Σχετικά μικρή είναι και η διαφορά που εμφανίζεται ανάμεσα στους νέους άνεργους και τους άνεργους ηλικίας 25-74 ετών. Οι νέοι κατέχουν τα πρωτεία στην ανεργία, γεγονός που μπορεί να οφείλεται στην απειρία τους και στις λιγοστές ευκαιρίες που δίνονται σε νεαρά άτομα.

Ως προς το ρυθμό εξέλιξης του ΑΕΠ στην πάροδο των χρόνων, δε μπορούμε να πούμε ότι συνάδει απόλυτα με το ρυθμό της ανεργίας. Παρ' όλο που ο ΑΕΠ τείνει να ακολουθεί ανοδική πορεία, την ίδια πορεία ακολουθεί η ανεργία με σχεδόν τις ίδιες διακυμάνσεις.

Την περιέργειά μας εγείρει και ο τομέας των συναλλαγών συγκριτικά με το ρυθμό του ΑΕΠ. Παρά το γεγονός ότι οι εξαγωγές αγαθών τείνουν να αυξάνονται, το ίδιο συμβαίνει και με τις εισαγωγές, γεγονός που οδηγεί στο παθητικό ισοζύγιο. Η τακτική της Γαλλίας δε φαίνεται πολύ ορθολογική, με αποτέλεσμα να έχουμε αύξηση της ανεργίας και κακή διαχείριση του τομέα των συναλλαγών, παρά την ενίσχυση της οικονομικής δυνατότητας της χώρας.

6.7. Συγκριτικά συμπεράσματα από τη μελέτη των έξι ευρωπαϊκών χωρών

Συγκρίνοντας τις έξι παραπάνω χώρες τα έτη 2007-2013 κατά μέσο όρο, πρώτη ανέρχεται η Ελλάδα με ποσοστό ανεργίας που αγγίζει το 51,1% και ακολουθούν η Ιταλία και η Πορτογαλία με ποσοστά 49,7% και 49,2% αντίστοιχα., ενώ έπονται η Ιρλανδία και η Γαλλία με 45,2% και 39%, και στο τέλος βρίσκεται η Ισπανία με ποσοστό μόλις 33,5%.

Όσον αφορά στην ανεργία κατά φύλο στις χώρες που μελετάμε, παρατηρούμε ότι σε όλες τις χώρες, εκτός της Ιρλανδίας και της Γαλλίας, το ποσοστό των γυναικών είναι μεγαλύτερο από ό,τι το ποσοστό ανεργίας των ανδρών. Όπως και στη χώρα μας, έτσι και στις περισσότερες Ευρωπαϊκές χώρες οι άνδρες είναι αυτοί που έχουν τις περισσότερες ευκαιρίες εργασίας απ' ό,τι οι γυναίκες.

Οι νέοι ηλικίας κάτω των 25 ετών πάλι, όπως είναι λογικό, και στις έξι αυτές χώρες παρουσιάζουν ποσοστό ανεργίας κατά πολύ υψηλότερα σε σχέση με τους άνεργους ηλικίας από 25 εως 74 ετών. Αυτό σημαίνει ότι η αγορά εργασίας κάθε χώρας προτιμά άτομα λίγο μεγαλύτερης ηλικίας, με μεγαλύτερη εμπειρία και δεν δίνει ευκαιρίες σε νεότερα άτομα, που μπορεί να είναι εξίσου κατάλληλα, αν όχι και περισσότερο προσοντούχα.

Όσον αφορά εξάλλου το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (Α.Ε.Π) στις έξι αυτές χώρες της μελέτης μας, η χώρα που κατά μέσο όρο τα συγκεκριμένα έτη έχει το πιο υψηλό ποσοστό είναι η Ιρλανδία με ποσοστό 39,3%. Στη συνέχεια ακολουθεί η Γαλλία με 31,1%, η Ιταλία με 26,9%, η Ισπανία με 23,1%, η Ελλάδα με 19,6% και τέλος η Πορτογαλία με ποσοστό 16,6%.

Τέλος, σε όλες τις προαναφερθείσες χώρες κατά τη διάρκεια των επτά αυτών χρόνων, το σύνολο των εξαγωγών δεν ξεπερνά το σύνολο των εισαγωγών εκτός βέβαια από την περίπτωση της Ιρλανδίας, που φαίνεται να είχε εξαγωγές ύψους 612.470.000, ενώ εισήγαγε μόλις 354.960.000.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Όπως αναφέραμε και προηγουμένως, η ανεργία είναι ένα από τα ουσιαστικότερα ζητήματα που κρίνεται να αντιμετωπίσει ο σύγχρονος άνθρωπος. Η εργασία και απασχόληση δίνει τη δυνατότητα στον άνθρωπο να αποκτήσει όχι μόνο τα απαραίτητα για την επιβίωσή του υλικά αγαθά, αλλά και εκείνα τα εφόδια που θα οδηγήσουν στην κοινωνική του καταξίωση. Συνεπώς, η έλλειψη εργασίας δημιουργεί προβλήματα όχι μόνο σε ατομικό επίπεδο, αλλά και στο σύνολο, καθώς οδηγούμαστε σε κοινωνίες με άεργους, απελπισμένους πολίτες, εντείνοντας με αυτό τον τρόπο κάθε είδους κοινωνικής αδικίας. Αυτό το αίσθημα της απραξίας, σε συνδυασμό με την οικονομική δυσχέρεια και την περιθωριοποίηση, που ουσιαστικά είναι συνέπειες αυτής της απραξίας, οδηγούν το άτομο σε ανεξέλεγκτες καταστάσεις, καταρρίπτοντας πολλές φορές ακόμη και τα όρια και τους κανόνες της κοινωνίας μέσα στην οποία ζει.

Η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση του 2008 θεωρείται μία από τις μεγαλύτερες κρίσεις της σύγχρονης ιστορίας. Τα δεδομένα που προαναφέραμε, φανερώνουν μια ιδιαίτερα άσχημη εικόνα για το μέλλον των χωρών που μελετήσαμε και φυσικά το ίδιο ισχύει και για άλλες χώρες, πέρα από τα όρια της Ευρώπης. Με βάση τη βιβλιογραφία και τα δεδομένα μας, ανακαλύψαμε ότι η ανεργία ως φυσικό επακόλουθο αυτής της παγκόσμιας κρίσης, πλήττει σε πολύ μεγάλο βαθμό άτομα νεαρής ηλικίας, που δεν έχουν προλάβει ακόμη να μπουν στο χώρο εργασίας. Ανεξάρτητα από την ηλικία, η ανεργία φαίνεται να επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό τις κοινωνικές ομάδες που βρίσκονται σε περιθωριοποίηση, όπως είναι οι γυναίκες, οι ηλικιωμένοι, οι μετανάστες και τα άτομα με ειδικές ανάγκες. Όπως είναι λογικό, αυτό το γεγονός οδηγεί στην διαιώνιση των ανισοτήτων και των διακρίσεων, προωθώντας ένα μοντέλο κοινωνίας που βασίζεται σε οπισθοδρομικές αντιλήψεις και λειτουργεί με οικονομικά συμφέροντα.

Οι βασικοί λόγοι για τα τόσο υψηλά ποσοστά ανεργίας που παρουσιάσαμε στα διαγράμματα, μπορούν να εντοπιστούν κυρίως στο ρόλο του εκπαιδευτικού συστήματος, στα συστήματα απασχόλησης και στη διάρθρωση της ίδια της αγοράς, καθώς και στην εκάστοτε στρατηγική που ακολουθεί το κάθε κράτος. Όσο υψηλή και αν είναι η οικονομική δυνατότητα ενός κράτους, δε διασφαλίζει την εξαφάνιση του

φαινομένου της ανεργίας, καθώς η ανεργία συνδέεται με την οικονομία, αλλά ενισχύεται και από άλλους παράγοντες. Έτσι, παρακολουθούμε χώρες με σχετικά δυνατή οικονομία που πλήττονται σε μεγάλο βαθμό από το φαινόμενο της ανεργίας.

Κατά τη γνώμη μας, το χειρότερο επακόλουθο όλης αυτής της κατάστασης, είναι η αίσθηση απογοήτευσης που κατακλύζει τους νέους ανθρώπους, οδηγώντας τους στην αναζήτηση ευκαιριών σε άλλα κράτη. Η μετανάστευση είναι ένα από τα σημαντικότερα θέματα που φαίνεται να κινεί το ενδιαφέρον των νέων πτυχιούχων, που αδυνατούν να πραγματοποιήσουν τα όνειρά τους μέσα στα πλαίσια της χώρας τους. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, πολλές ευρωπαϊκές χώρες, ιδιαίτερα του Νότου, να χάνουν μεγάλο μέρος του πληθυσμού τους και συγχρόνως της δύναμής τους. Απ' την άλλη μεριά, οι νέοι που μεταναστεύουν, συχνά βρίσκουν στη χώρα υποδοχής μια κατάσταση που δεν ανταποκρίνεται σε αυτά που επιθυμούσαν και έτσι οδηγούνται και πάλι σε αδιέξοδο.

Συνοψίζοντας, θεωρούμε ότι θα πρέπει άμεσα να βρεθεί μια λύση, καθώς η κατάσταση θεωρείται πλέον κρίσιμη. Φτάνοντας στο 2016, η χώρα μας βρίσκεται σε μια από τις πιο δύσκολες στιγμές της ιστορίας της, με την εξαθλίωση να έχει εγκατασταθεί σε όλες τις πτυχές της ζωής μας. Επομένως, είναι αναγκαίο να ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα για να περιοριστεί αν όχι να αντιμετωπιστεί, η ανεργία και η γενικότερη οικονομική κρίση, που έχει πια εξελιχτεί σε κρίση αξιών. Μια ουσιαστική λύση στο πρόβλημα, είναι η αναδιάρθρωση του εκπαιδευτικού συστήματος, που αποτελεί και τη βάση του όλου συστήματος της κοινωνίας μας και γενικότερα κάθε κοινωνίας. Η αλλαγή αυτή θα βελτιώσει την ποιότητα και την παραγωγικότητα του εργατικού δυναμικού. Φυσικά και δε φτάνει μόνο αυτό το μέτρο, είναι επιτακτική η αλλαγή τακτικής εκ μέρους της εκάστοτε χώρας και η αναζήτηση νέων πρακτικών και μέτρων , που δε διαιωνίζουν παγιωμένες αντιλήψεις με γνώμονα μόνο το κέρδος, αλλά οδηγούν σε μια αναδιάρθρωση του όλου συστήματος και κυρίως του πολιτικού.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Αγαπητός Γ., (2008), **Λεξικό της νέας οικονομίας**, Εκδόσεις Αγαπητός, Αθήνα.
2. Αποστολίδου Ιωάννα, (2012), **Μελέτη των μη γραμμικών δυναμικών μεταξύ εξαγωγών, εισαγωγών και ΑΕΠ**. Διπλωματική Εργασία, Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στην Οικονομική Επιστήμη, Παν/μιο Μακεδονίας Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών.
3. www.cso.ie Central Statistics Office ημερομηνία πρόσβασης 03/3/2016
4. Deirdre Hughes & Tibor Bors Borbely-Pecze, (2012), **Ανεργία των νέων: Μια κρίση ανάμεσά μας**, European Lifelong Guidance Policy Network (ELGPN), Φιλανδία.
5. Δρεττάκης Μανόλης, Εφημερίδα ΑΥΓΗ, 14/4/2013.
6. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, **Employment Europe**(2006), Γενική Διεύθυνση Κοινωνικών Υποθέσεων και Ισότητας Ευκαιριών.
7. Ευρωπαϊκή Επιτροπή,(δημοσιεύτηκε στις 28/11/2014), **Σχέδιο Έκθεσης της Επιτροπής και του Συμβουλίου για την απασχόληση που συνοδεύει την ανακοίνωση της επιτροπής για την ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης 2015**, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/2015/jer2015_el.pdf ημερομηνία πρόσβασης 15/3/2016
8. Eurobank EFG Economic Research, **Η κρίση του 2007-2009: Τα αίτια, η αντιμετώπιση και οι προοπτικές**, Τόμος IV, Τεύχος 8, Δεκέμβριος 2009.
9. Eurostat , τελευταία ενημέρωση ιστοσελίδας 07/04/2016, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=une_rt_a&lang=en ημερομηνία πρόσβασης:20/3/2016
10. Friedman George, δημοσιεύτηκε στις 14/03/2013, **Η ανεργία θα μετατρέψει σύντομα την παγκόσμια οικονομική κρίση που ξεκίνησε το 2008 σε πολιτική κρίση. Οι σχέσεις Γαλλίας-Γερμανίας, οι διαφορές Βορρά-Νότου και τα μαθήματα των δύο Παγκόσμιων Πολέμων**, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <http://www.euro2day.gr/specials/topics/135/articles/763131/Article.aspx> ημερομηνία πρόσβασης:19/3/2016
11. INE, ΓΣΕΕ, **Η ελληνική οικονομία και η απασχόληση**, (Ετήσια Έκθεση, Αύγουστος 2014), Αθήνα.

12. IN.EM.Y. – ΕΣΕΕ (Ινστιτούτο Εμπορίου και Υπηρεσιών της ΕΣΕΕ), **Θέμα :Δείκτης Ανεργίας για το μήνα Ιανουάριο 2014 στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (28) και της Ευρωζώνης (18) - Στοιχεία της Eurostat**, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:
http://www.inemy.gr/Portals/0/eurostat/anergia/%CE%95urostat_lanouarios_2014.pdf, ημερομηνία πρόσβασης:25/2/2016
13. www.insee.fr Institut National de la statistique et des études économiques ημερομηνία πρόσβασης:28/2/2016
14. Καραμεσίνη Μ., (2006) **Ανεργία και πολιτικές απασχόλησης**, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής, Αθήνα.
15. Κατσανέβας Θ., (2001), **Οικονομική της εργασίας και εργασιακές σχέσεις**, Εκδόσεις Α. Σταμούλης, Αθήνα.
16. Krugman P., (1994), **Past and Prospective Causes of High Employment**, Economic Review.
17. Κώτης Γ. και Κώτη Α., (2000), **Σύγχρονη Μικροοικονομική**, Εκδόσεις Μπένου, Αθήνα
18. Λυμπεράκη Α., (2005), **Γυναίκες στο νέο τοπίο απασχόλησης: Παλιές προκαταλήψεις και σύγχρονα διλήμματα**, Εργασία.
19. Μητούλα Ροΐδω (2010), **Η Βιωσιμότητα των πόλεων στο πλαίσιο της ΕΕ στη νέα Προγραμματική Περίοδο 2007-2013**, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:
http://portal.tee.gr/portal/page/portal/PUBLICATIONS/SCIENTIFIC_PUBLICATIONS/2010/2o_teuchos2010/04%20_3806.pdf, ημερομηνία πρόσβασης: 15/04/16.
20. Παπαδημητρίου Ζήσης, (16 Σεπτεμβρίου 2010), **Το σύστημα καμώνεται ότι έχασε το εγχειρίδιο χρήσης**, Άρθρο.
21. Πετρινιώτη Ξ., (1989), **Αγορές εργασίας: οικονομικές θεωρίες και έρευνες**, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.
22. Πουρναράκης Ε., (1997), **Μακροοικονομία: Θεωρία και πολιτική**, Τόμος Α', Εκδόσεις Σμπίλιας, Αθήνα.
23. Σκουτέλης Γ., (1996), **Η ανεργία: Αίτια και Λύσεις**, Εκδ. International Forum, Αθήνα.

ΠΗΓΕΣ

- ❖ Εκθέσεις του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος για τα έτη 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013.
- ❖ Eurostat